

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ปริยานุช ทองชู

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

พ.ศ. 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

การค้นคว้าอิสระ

เรื่อง

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
พ.ศ. 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

INDEPENDENT STUDY

ADMINISTRATION OF SCHOOLS USING THE PRINCIPLES OF
GOOD GOVERNANCE OF SCHOOL ADMINISTRATORS,
UNDER THE OFFICE OF PHATTHALUNG PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

PREEYANUCH THONGCHOO

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION PROGRAM IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

2022

COPYRIGHT OF SONGKHLA RAJABHAT UNIVERSITY

ใบรับรองการค้นคว้าอิสระ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ชื่อการค้นคว้าอิสระ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
ADMINISTRATION OF SCHOOLS USING THE PRINCIPLES OF GOOD
GOVERNANCE OF SCHOOL ADMINISTRATORS, UNDER THE OFFICE
OF PHATTHALUNG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1
ผู้วิจัย นางสาวปริยานุช ทองชู

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาเห็นชอบโดย

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข) ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
..... กรรมการและเลขานุการหลักสูตร
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิราพรรณ คงช่วย)
..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ จุลทรัพย์)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา รับรองการค้นคว้าอิสระแล้ว

..... รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นาถนเรศ อากาศสุวรรณ) อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อการค้นคว้าอิสระ	การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1	
ผู้วิจัย	นางสาวปรียานุช ทองชู	ปีการศึกษา 2565
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข	

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 2) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 272 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษาและสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างแบบ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
- 2) ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
- 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่ให้ข้อเสนอแนะ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความคุ้มค่ากับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา และด้านหลักการมีส่วนร่วมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Independent Study Title	Administration of Schools using the Principles of Good Governance of School Administrators, under the Office of Phatthalung Primary Educational Service Area 1
Student	Miss Preeyanuch Thongchoo Academic Year: 2022
Degree	Master of Education Program in Educational Administration
Advisor	Assistant Professor Dr. Kanokkorn Sirisuk

Abstract

This study examined the administration of schools using the principles of good governance of school administrators, under the office of Phatthalung Primary Educational Service Area 1. The objectives were to: 1) study of administration of schools using the principles of good governance of school administrators, under the office of Phatthalung Primary Educational Service Area 1., 2) compare the administration of schools by using the principles of good governance of school administrators, under the office of Phatthalung Primary Educational Service Area 1; which were classified by educational degree, work experience, and school size., and 3) gather the recommendations for administration of schools by using the principles of good governance of school administrators, under the office of Phatthalung Primary Educational Service Area 1. The samples used in this study were 272 teachers under the office of Phatthalung Primary Educational Service Area 1. They were obtained by stratified random sampling according to the size of the schools and were randomly selected by simple random sampling or drawing lots by lottery. The tool used in this study was a 5-level Rating Scale method consisting of 50-item. The reliability value of the whole copy was at 0.98. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test differential test, and One-way ANOVA.

The results showed that:

1) Overall and each aspects of administration of schools using the principles of good governance of school administrators, under the office of Phatthalung Primary Educational Service Area 1; were at a high level.

2) Teachers under the office of Phatthalung Primary Educational Service Area 1 with different educational degree, work experiences, and school sizes, were no differences in opinions about the administration of schools using the good governance of the school administrators, in both overall and each aspects.

(3)

3) The first three recommendations aspects for administration of schools using the principles of good governance of school administrators, under the office of Phatthalung Primary Educational Service Area 1 were: Moral principles and administration of school administrators aspect, Principle of value for money in the administration of school administrators aspect, and Principle of participation in the administration of the school administrators aspect, respectively.

Keywords: Educational Administration, Good Governance, School Administrators

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณา ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาที่ดี แนวทางที่ถูกต้องจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข อาจารย์ที่ปรึกษา การค้นคว้าอิสระ อีกทั้งได้ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการในการรวบรวมข้อมูล การจัดทำเอกสาร และเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมาก จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ จุลทรัพย์ ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิราพรรณ คงช่วย กรรมการและเลขานุการหลักสูตรและเป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.จรัส อติวิทยากรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ แนวคิด และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาซึ่งทำให้วิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด ด้านการบริหารการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.พรรณี ผุดเกิด และอาจารย์ ดร.มนต์ทิวา ไชยแก้ว อาจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ที่กรุณา สละเวลาช่วยตรวจสอบเครื่องมือวิจัย แก้ไขข้อบกพร่อง และให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงคุณภาพ งานเครื่องมือในการทำวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ผู้บริหาร สถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่อำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวม ข้อมูลและขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่เห็นความสำคัญของงานวิจัยฉบับนี้ และให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาสาขาวิชาบริหารการศึกษา บุคลากรสำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์ และงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ภัคยาณมิตรทุกท่าน และสำคัญที่สุดคือ สมาชิก ในครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้ทั้งหมด ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุนและให้กำลังใจ ตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตา แต่ บิดา มารดา บุรพจารย์ ที่ให้ความรัก ความห่วงใย ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

ปริญานุช ทองชู

พฤศจิกายน 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(2)
กิตติกรรมประกาศ.....	(4)
สารบัญ	(5)
สารบัญตาราง	(7)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา	11
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	19
แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล	25
บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	54
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
แบบแผนการวิจัย	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	62
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	64

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	87
สรุปผลการวิจัย	88
อภิปรายผลการวิจัย	90
ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	103
ภาคผนวก	112
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	113
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	115
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	122
ภาคผนวก ง การหาคุณภาพเครื่องมือ	132
ประวัติผู้วิจัย	142

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1	จำนวนสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2565 49
2	จำนวนผู้บริหารและข้าราชการครูในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565 49
3	ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษา 60
4	แบบแผนการวิจัย 61
5	จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา 68
6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน 69
7	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักนิติธรรม 70
8	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักคุณธรรม 71
9	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักความโปร่งใส 73
10	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักการมีส่วนร่วม 74
11	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักความรับผิดชอบ 75
12	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักความคุ้มค่า 76
13	ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน 78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
14 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน	79
15 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน	80
16 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักนิติธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	82
17 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักคุณธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	83
18 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใสกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	84
19 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	84
20 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	85
21 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความคุ้มค่ากับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	86

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
22 ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับประเด็นหลักของเนื้อหาแบบสอบถาม ตอนที่ 2	133
23 ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับประเด็นหลักของเนื้อหาแบบสอบถามตอนที่ 3	140
24 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1	141

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย	7

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลซึ่งได้บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยบัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วยยุทธศาสตร์ชาติ” นอกจากนี้ยังได้นำมาบรรจุไว้ในส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ รัฐบาลเป็นผู้นำในการวางนโยบายขับเคลื่อนประเทศ การดำเนินนโยบายด้านต่าง ๆ ภายใต้กฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วย ถึงแม้ประเทศไทยได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในภาครัฐและภาคเอกชนเป็นเวลาพอสมควร แต่ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาหลายอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้ทั้งหมด เพียงแต่ทำให้ปัญหาเหล่านั้นเบาบางลง แต่ถือเป็นเป้าหมายที่ประเทศไทยจะต้องเดินไปถึงและยังต้องพัฒนาหลักธรรมาภิบาลควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบประชาธิปไตย (อริยธัช แก้วเกาะสะบ้า, 2560: 1-3) หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักสำคัญพื้นฐานที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

ธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542: 26) เนื่องจากธรรมาภิบาลมีความครอบคลุมทุกภาคส่วน และเป็นแนวทางในการช่วยจัดระเบียบให้คนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข จึงถูกนำมาใช้ในระบบบริหารภาครัฐหรือระบบราชการตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ในส่วนของระบบบริหารภาครัฐไทยหรือระบบราชการไทยเป็นระบบที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านานตั้งแต่ก่อตั้งอาณาจักรย้อนไปถึงสมัยสุโขทัยเรื่อยมาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์และปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่า ระบบบริหารภาครัฐไม่เคยล่มสลายในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองตลอดเวลา

บางช่วงเวลาระบบบริหารภาครัฐกลายเป็นอาณาจักรที่ซ้อนอาณาจักรหรือเป็นอำนาจรัฐที่ซ้อนอยู่ในรัฐ เช่น ช่วงเวลาที่ “อำมาตย์” หรือ “ข้าราชการ” มีอำนาจในการเมืองการบริหารโดยตรง เช่น ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เป็นต้น ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ผู้ปกครองหรือกษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการบริหารกิจการของบ้านเมือง โดยมีข้าราชการเป็นกลไกในการใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์ ซึ่งหากจะกล่าวไปแล้วหลักคิดในธรรมาภิบาล หรือ Good Governance ซึ่งมาจากต่างประเทศและเข้ามาสู่สังคมไทยในยุคสมัยระบอบประชาธิปไตยนั้น ในความเป็นจริงแล้วก็มีใช้เรื่องใหม่ทั้งหมดแต่ประการใดเลย เพราะผู้ปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีหลักการสำคัญที่ยึดถือปฏิบัติมาช้านาน ได้แก่ “หลักทศพิธราชธรรม” (สถาบันพระปกเกล้า, 2558: 55)

นอกจากในระบบการปกครองที่มีการยึดหลักทศพิธราชธรรมซึ่งเป็นหลักคิดในหลักธรรมาภิบาลแล้วในระบบการศึกษาก็มีการกำหนดไว้ในกฎหมายเช่นกัน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 2) กำหนดไว้ในมาตราที่ 6 ว่า การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาในประเทศไทยมีหน่วยงานที่จัดการศึกษาอยู่หลายหน่วยงานและหลายระดับ โรงเรียนเป็นหน่วยงานของรัฐ มีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษา และให้บริการแก่ประชาชนพัฒนาคนไทยให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก ตามมาตรา 9 (2) มาตรา 41 มาตรา 42 ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของชาติโดยมุ่งให้การจักระบบการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา มาตรา 22 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 29 กำหนดไว้ว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลในครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม และรู้จักเลือกสรร ภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2554: 6)

สถานศึกษาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของคนในสังคม ด้วยการให้การศึกษามีคุณภาพแก่นักเรียนที่เข้าไปรับการศึกษา การเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการของนักเรียนจะเกิดขึ้นอย่างมากในขณะที่เรียน จนมีคำกล่าวที่ว่า คนมีคุณภาพมาจากการศึกษาที่มีคุณภาพการศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลงคนได้ทั้งบุคลิกภาพภายนอก และภายในตามที่ได้รับการศึกษาซึ่งความหมายของการศึกษาปัจจุบันมีความหมายกว้างขวางไม่เฉพาะแต่เพียงการสอนหนังสือเท่านั้น สถานศึกษายังต้องเป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์ด้านคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นการนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาสู่สังคมไทยจึงเป็นภารกิจสำคัญที่รัฐบาลมอบให้กับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อมอบนโยบายให้สถานศึกษาต่าง ๆ ทุกระดับได้นำแนวทางของหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครู และนักเรียนให้สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและ

ปฏิบัติจนเป็นคุณลักษณะประจำตัวตลอดไป โดยหลักธรรมาภิบาลต้องถูกจัดดำเนินการในสถานศึกษา เพื่อฝึกฝนอบรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในการดำเนินชีวิต โดยเน้นความสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กัญญา เอี่ยมพญา, 2556: 97) ในกรณีนี้ ผู้ที่สามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ได้ และดำเนินการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา พร้อมทั้งวางกรอบในการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องมีทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน 3 ประการ คือ ทักษะด้านการทำงาน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิด นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีหลักในการดำเนินงานที่เหมาะสม อันจะส่งผลให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำหลักการบริหารสถานศึกษามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ เป็นการบริหารงานยุคใหม่ที่เน้นความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบ ความประพฤติชอบ การมีส่วนร่วม และกระบวนการยุติธรรม โดยยึดหลักสำคัญพื้นฐาน 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และการเอาใจใส่ในปัญหาของบ้านเมือง มีความกล้าหาญที่จะรับผิดชอบต่อการทำ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างประหยัด คำนึงถึงประโยชน์สูงสุด เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง การดำเนินงานสถานศึกษาเป็นองค์การหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการการศึกษา มีผู้บริหารสถานศึกษาคอยควบคุมดูแลให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และการปฏิบัติงานของผู้สอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา และการสร้างควมมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาภาวะผู้นำเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าผู้นำนั้น ๆ มีคุณสมบัติ ความสามารถ และภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับตำแหน่งเพียงใด และผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำของหน่วยงานจะได้รับความร่วมมือด้วยดีนั้นในการบริหารจำเป็นต้องแสดงบทบาทภาวะผู้นำที่เหมาะสมต่อผู้ร่วมงาน เพราะภาวะผู้นำมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน และนอกจากการแสดงบทบาทภาวะผู้นำที่เหมาะสมแล้ว ผู้บริหารยังต้องนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น (สกล อินทร์คล้าย, 2556: 2)

การดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ซึ่งเป็นหน่วยงานการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีการกำหนดการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ให้ปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

หรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยกำหนดเป็นวัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture) คือ “ยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล บริการด้วยกัลยาณมิตร มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ร่วมคิดร่วมทำ” และกำหนดอยู่ในกลยุทธ์ที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีเป้าหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามีระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งสู่องค์กรแนวหน้า และสถานศึกษามีระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ยังมีเป้าประสงค์ให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2565) จะเห็นได้ว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักที่มีความสำคัญในการนำมาบริหารจัดการองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรจนทำให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานเขตพื้นที่ศึกษาออนไลน์ (ITA) อยู่ในระดับ A สอดคล้องกับ ธนเดช วงศ์หาราช (2563: 29) ที่ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ธรรมาภิบาล: ปัญหาการทุจริตในระบบราชการไทย พบว่า เมื่อมองในบริบทระบบราชการไทยในยุคโลกาภิวัตน์นี้จะพบว่ามีปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะปัญหาคอร์รัปชันเป็นกำแพงขวางกั้นการพัฒนาของประเทศ การจะบรรเทาปัญหานี้ได้นั้น จะใช้วิธีรุนแรง แข็งกร้าวเพียงอย่างเดียวยังไม่ได้ควรใช้วิธีการแยกคางคกมอมควบคูกันไปด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้มีอยู่ในคุณธรรมที่ชื่อ “ธรรมาภิบาล” เรียกร้อยแล้ว แม้สังคมไทยจะเริ่มมีการควบคุมตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการมาระยะหนึ่งแล้ว แต่การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานนั้น ๆ ได้อย่างเสรี ก็เป็นความกล้าหาญอย่างหนึ่งที่จะนำพาสังคมไทยได้ซึมซับหลักธรรมาภิบาลอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อกลุ่มคน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ช่วยกันตรวจสอบการทำงานของภาครัฐอย่างเป็นระบบ หลักการมีส่วนร่วมก็จะได้รับการสถาปนาขึ้นมาเป็นผู้ทำลายความชั่วร้ายในวงราชการให้หมดสิ้นไป อันจะนำไปสู่การทำงานที่สุจริตมากขึ้นในวงราชการไทย แม้ว่าธรรมาภิบาลจะไม่ได้เป็นที่เกิดขึ้นใหม่ แต่ยังคงเป็นนโยบายและหลักการสำคัญในการบริหารงานภาครัฐมากกว่า 20 ปี ดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทของประเทศที่จะนำไปสู่การกำหนดกฎหมายอื่นที่จะต้องยึดหลักธรรมาภิบาลประกอบเป็นกรอบปฏิบัติขององค์กรการบริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษา จึงจะบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายตามแนวทาง การปฏิรูปการศึกษาจากธรรมาภิบาลนำมาปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาการบริหารจัดการที่ดี จะทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปด้วยดี ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับใด และเพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ซึ่งผลจากการวิจัยนี้ สามารถนำไปประกอบการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์

ต่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 แตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 แตกต่างกัน
3. ครูที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2565 ประชากรทั้งหมดจำนวน 939 คน จากสถานศึกษาทั้งหมดจำนวน 116 แห่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970: 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 272 คน จากนั้นใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษา แล้วทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลาก

2. ขอบเขตของตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านตัวแปร ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 ระดับการศึกษา

- 1) ปริญญาตรี
- 2) สูงกว่าปริญญาตรี

2.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน

- 1) น้อยกว่า 5 ปี
- 2) 5-10 ปี
- 3) มากกว่า 10 ปี

2.1.3 ขนาดสถานศึกษา

- 1) ขนาดเล็ก (นักเรียนตั้งแต่ 1 - 120 คน)
- 2) ขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121 - 600 คน)
- 3) ขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 601 ขึ้นไป)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ หลักธรรมาภิบาลที่นำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา

2.2.1 หลักนิติธรรม

2.2.2 หลักคุณธรรม

2.2.3 หลักความโปร่งใส

2.2.4 หลักการมีส่วนร่วม

2.2.5 หลักความรับผิดชอบ

2.2.6 หลักความคุ้มค่า

3. ขอบเขตของเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหา ดังนี้

เนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาเนื้อหาหลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 26-27) ซึ่งประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการ ดังนี้

3.1 หลักนิติธรรม (Rule of Law)

3.2 หลักคุณธรรม (Ethics)

3.3 หลักความโปร่งใส (Transparency)

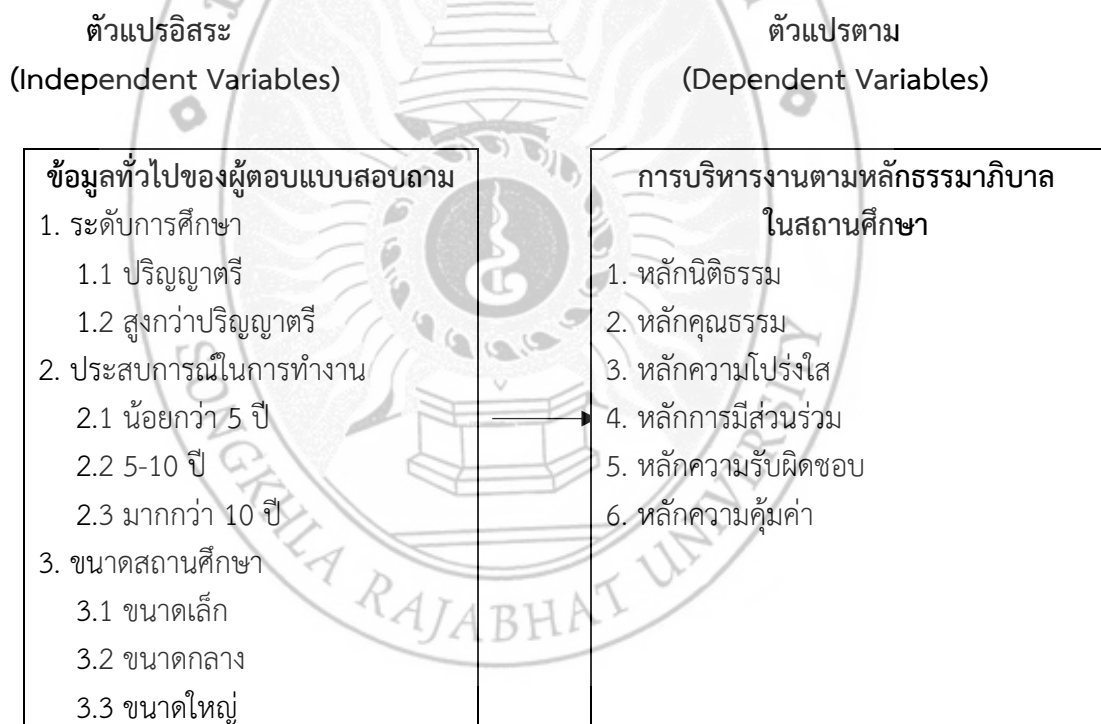
- 3.4 หลักการมีส่วนร่วม (Participation)
- 3.5 หลักความรับผิดชอบ (Accountability)
- 3.6 หลักความคุ้มค่า (Value for Money)

4. ขอบเขตระยะเวลา

พฤษภาคม พ.ศ. 2565 - ธันวาคม พ.ศ. 2565

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เพื่อให้การศึกษายู่ในขอบข่ายของการวิจัย ผู้วิจัยนำตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่ดี ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ใช้หลักประชาธิปไตย และเคารพในสิทธิมนุษยชน มุ่งใช้กฎระเบียบด้วยความเป็นธรรม โปร่งใสในการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่งผลให้สังคมดำรงอยู่อย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศให้เป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

2. หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยยึดหลักธรรมาภิบาล การวิจัยครั้งนี้ยึดถือองค์ประกอบธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 มี 6 หลัก ดังนี้

2.1 ด้านหลักนิติธรรม หมายถึง ผู้บริหารมีการกำหนดกฎระเบียบ การบริหารงานโดยยึดกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ส่งเสริม สนับสนุน ยกย่อง ชมเชย ให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎและข้อบังคับตามระเบียบทางราชการ แนะนำ ตักเตือนครูและบุคลากรที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม มีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิด ปฏิบัติต่อครูและบุคลากรอย่างเสมอภาคเท่าเทียม มีความยุติธรรม เป็นผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ แบบแผน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร

2.2 ด้านหลักคุณธรรม หมายถึง ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติตนด้วยความถูกต้องดีงาม มีความอดทนอดกลั้นในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ ขยันหมั่นเพียร มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ มีความจริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ให้การส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้มีความก้าวหน้า ปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยความสุภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทรนงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

2.3 หลักความโปร่งใส หมายถึง ผู้บริหารให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศอย่างถูกต้อง มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนสามารถตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมรับรู้การบริหารด้านต่าง ๆ สามารถซักถามข้อสงสัยได้ชัดเจนทุกคำถามพร้อมเปิดเผยแก่สาธารณชน

2.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดนโยบาย ระเบียบข้อบังคับ การวางแผนการปฏิบัติงาน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจนให้อิสระในการบริหาร และกระบวนกรตัดสินใจ

2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้บริหารมีการแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ถูกต้อง ครบถ้วน ตามเวลาที่กำหนด ยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจ กล้าที่จะยอมรับและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ตามรายงานผลการตรวจสอบและผลการประเมินจากฝ่ายตรวจสอบปฏิบัติงานจนสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า หมายถึง ผู้บริหารมีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดมาตรการรณรงค์ให้บุคลากรใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาอย่างประหยัด ส่งเสริมสนับสนุนให้นำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุด ควบคุม กำกับ และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานเต็มเวลา ตามศักยภาพ รวมถึงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเห็นความสำคัญของการรักษาพัฒนาทรัพยากร

3. สถานศึกษา หมายถึง หน่วยงานของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวนสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 116 แห่ง

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่รักษาราชการแทนในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุงเขต 1

5. ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

6. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของข้าราชการครู สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 แบ่งเป็น

6.1 ปริญญาตรี หมายถึง ข้าราชการครูมีวุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี

6.2 สูงกว่าปริญญาตรี หมายถึง ข้าราชการครูมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีขึ้นไป

7. ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาของข้าราชการครู ดังนี้

7.1 ประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาของข้าราชการครู ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติการสอนถึง 5 ปี

7.2 ประสบการณ์ 5-10 ปี หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาของข้าราชการครู ตั้งแต่ 5-10 ปี

7.3 ประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาของข้าราชการครู มากกว่า 10 ปี

8. ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง ประเภทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

8.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน

8.2 สถานศึกษาขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 121-600 คน

8.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 601 คนขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้มีประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ทราบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เพื่อไปปรับระบบการบริหารของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล
2. ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสพการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางดำเนินการที่มีทิศทางเดียวกัน มีการกำกับติดตามอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
3. ทำให้ทราบข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เพื่อนำข้อมูลมาสรุปผลให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบเพื่อร่วมกันดำเนินการและนำไปใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเต็มรูปแบบ
4. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งหัวข้อเรื่องดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา
 - 1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
 - 1.4 ขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษา
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.1 ความหมายของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.2 ความสำคัญของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
 - 3.1 ประวัติความเป็นมาของธรรมาภิบาล
 - 3.2 ความหมายของธรรมาภิบาล
 - 3.3 ความสำคัญของธรรมาภิบาล
 - 3.4 การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
4. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องการจัดระบบการศึกษา เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์การ ที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้นิยามความหมายเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

บรรจบ บุญจันทร์ (2556: 38) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร

ชนะวันธิ แพทย์ชีพ (2556: 12) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่า การบริหาร การศึกษา เป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งที่จะต้องร่วมมือกันดำเนินการจัดกิจกรรมโดยใช้ทรัพยากรมาบริหาร อันได้แก่ คน เงิน วัสดุและการจัดการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่ดีควรใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานด้วยความสุจริตและจริงใจ โดยปราศจากอคติ สิ่งสำคัญคือคุณภาพของผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียน ถ้าผู้บริหาร ครูอาจารย์มีคุณภาพแล้ว ผลผลิตคือนักเรียนย่อมเป็นนักเรียนที่มีคุณภาพด้วย

วันนะলেখ เหลื่อง (2557: 39) อธิบายได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานของผู้อำนวยความสะดวกร่วมกับครูผู้สอนในโรงเรียน หรืออธิการบดี ร่วมกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย หรือรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับอธิบดีกรมต่าง ๆ และ ครู อาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ต่างร่วมมือกัน พัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งสิ้น การจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้นั้น จะต้องมีการดำเนินการในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การวัดผล การจัดอาคารสถานที่และพัสดุครุภัณฑ์ การสรรหา บุคคลมาดำเนินการหรือมาทำการสอน ในสถาบันการศึกษา การปกครองนักเรียนเพื่อให้นักเรียน เป็นคนดีมีวินัยและอื่น ๆ ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้รวมเรียกว่า “ภารกิจทางการบริหารการศึกษา” หรือ “งานบริหารการศึกษา” นั่นเอง

สุภักดิ์ ยมพุก และวิโรจน์ เลขภูาลักษณ์ (2558: 15) สรุปความหมายการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559: 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ เป็นคนดีของสังคมภายใต้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ

อนัญญา ปันงาม (2559: 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่า หมายถึง การดำเนินงานของบุคคลหลายฝ่ายร่วมมือกันพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม ค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ความพยายามจัดดำเนินการทุกอย่างเกี่ยวกับการศึกษา โดยให้มีผลผลิต คือ ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุเป้าหมายหลัก คือ ทำให้นักเรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งโดยทั่วไปงานบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจะครอบคลุม 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารทรัพยากร ด้านแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา และฝ่ายวิชาการ

อัจฉรา จงดี (2560: 8) สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดีของสังคม โดยการจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษาการใช้ทรัพยากร และกระบวนการบริหารที่สอดคล้องและเหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ร่วมกันปฏิบัติ เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้ ประกอบด้วยการบริหาร 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

2. ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบ ในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาหรือให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย การดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นักวิชาการ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ศิริพงษ์ เศรษฐายน (2555: 14) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญ ต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา และต่อการพัฒนาการทุกด้านของมนุษย์ที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ เพราะถ้าหากไม่มีการบริหาร แล้วการดำเนินงานของสถานศึกษาอาจจะต้องพบกับอุปสรรคมากมาย จนไม่สามารถดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555: 12) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา ไว้ว่าเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ให้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุ จุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงาน ต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วน ทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธี และ กระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

วันวิสา ยังช่วย (2556) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา มีส่วนช่วยในการประสานงาน ให้บุคคลในสถานศึกษา ปฏิบัติงานร่วมมือกันให้เป็นไปได้ด้วยดี ตลอดจนทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาดำเนินงาน ได้อย่างมีคุณภาพและตรงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่กำหนดไว้

ครรชิต มาลัยวงศ์ (2557) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญมากเพราะการศึกษา ของเยาวชนจะทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรือง หรือจะทำให้คนในประเทศแข่งขันกับคนในประเทศอื่น ๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารสถานศึกษา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือขึ้นอยู่กับผู้บริหารการศึกษาของ บ้านเมืองนั่นเอง หากประเทศใดได้นักบริหารการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง มีวิสัยทัศน์ ที่กว้างไกล มีความเข้าใจงานด้านการศึกษา และผลกระทบของการศึกษาต่อความก้าวหน้าของประชาชน และประเทศชาติแล้ว ประเทศนั้นก็จะมีความรุ่งเรืองในทุก ๆ ทาง ในทางตรงกันข้าม หากประเทศใด ไม่มีนักบริหารการศึกษาที่เก่ง และทำงาน โดยกำหนดเอาความก้าวหน้าและความรุ่งเรืองของประเทศชาติ เป็นธงชัยแล้ว ก็ยากที่ประเทศนั้นจะรุ่งเรืองได้

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา ทำให้สถานศึกษาดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ทฤษฎีเป็นแนวความคิดหรือความเชื่อที่เกิดขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์ มีการทดสอบและการสังเกตจนเป็นที่แน่ใจ และเป็นข้อสรุปอย่างกว้างที่พรรณนาและอธิบายพฤติกรรมการบริหารองค์การทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ถ้าทฤษฎีได้รับการพิสูจน์บ่อย ๆ ก็จะกลายเป็นกฎเกณฑ์ ทฤษฎีเป็นแนวความคิดที่มีเหตุผลและสามารถนำไปประยุกต์และปฏิบัติได้ ทฤษฎีมีบทบาทในการให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทั่วไปและชี้แนะการวิจัยในเรื่องนั้น ๆ ดังทฤษฎีต่อไปนี้

3.1 ทฤษฎีการบริหารแบบราชการ (Bureaucratic Management)

วิโรจน์ สารรัตนะ (2548: 19) กล่าวว่า ทฤษฎีองค์การแบบราชการ เป็นทฤษฎีที่ Max Weber นักสังคมวิทยาและนักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันเป็นผู้คิดค้นขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 โดย Max Weber มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีพฤติกรรมในลักษณะชี้แจงและขยัน การที่ผู้บริหารจะให้กลุ่มบุคคลร่วมมือปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ดีขึ้นจะต้องมีองค์การหรือหน่วยงานแบบ “ระบบราชการ” การจัดองค์การให้มีการลดหลั่นในการบังคับบัญชา มีกฎเกณฑ์กำหนดการปฏิบัติงาน มีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ตัวบุคคลผู้ดำรงตำแหน่ง และมีการเลือกบุคคลเข้าปฏิบัติงานโดยยึดหลักคุณวุฒิและความสามารถเป็นสำคัญ แนวคิดของ Max Weber จึงได้กลายเป็นทฤษฎีองค์การหรือการบริหารแบบระบบราชการขึ้น การบริหารราชการในปัจจุบันมีรากฐานมาจากทฤษฎีองค์การขนาดใหญ่ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

- 3.1.1 การแบ่งงานตามแนวราบ เพื่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่าง
- 3.1.2 การแบ่งงานตามแนวตั้งหรือสายการบังคับบัญชา เพื่อควบคุมงานตามแนวราบให้ถูกต้อง และมีผู้บังคับบัญชาสูงสุดคอยควบคุมให้ปฏิบัติงาน ได้ประโยชน์ตรงตามเป้าหมายหลักขององค์การ
- 3.1.3 การปฏิบัติงานโดยยึดลายลักษณ์อักษรเพื่อการปฏิบัติที่แน่นอนชัดเจน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปฏิบัติงานก็สามารถปฏิบัติงานได้ทันที
- 3.1.4 ยึดมั่นในกฎระเบียบ เพื่อการปฏิบัติในแบบแผนเดียวกัน
- 3.1.5 การเลื่อนตำแหน่งยึดหลักความอาวุโสและความสามารถเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ รวมทั้งเป็นหลักประกันแก่ผู้ปฏิบัติงานว่าจะได้เลื่อนระดับสูงขึ้น เมื่อเป็นผู้อาวุโสและมีความสามารถ
- 3.1.6 แยกผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์ขององค์การ

3.2 ทฤษฎีการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management)

นพปฎล สุทธนนท์ (2547: 15) กล่าวว่า ทฤษฎีการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ของ Taylor เป็นทฤษฎีดั้งเดิมหรือที่เรียกว่าทฤษฎีคลาสสิก (Classical Theory) ที่มีความสำคัญและเป็นแนวความคิด ในการบริหารงานที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วโลก โดยเฉพาะในวงการอุตสาหกรรม เนื่องจากเป็น

แนวคิดที่กำหนดหลักเกณฑ์การทำงานอย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถวัดและอธิบายได้ จึงทำให้ทฤษฎีนี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้มีข้อวิจารณ์ที่ไม่ให้ความสำคัญกับ “คน” ในองค์การ Taylor พยายามสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นมาเป็นครั้งแรกอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน นอกจากนี้ Taylor ยังแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของคนงานอย่างตรงไปตรงมา โดยเห็นว่าหากปล่อยให้ทุกคนทำงานตามสบายแล้วคนงานมักจะไม่ทำงาน จึงได้ใช้หลักการจ่ายค่าจ้างตามผลงานเข้ามาแก้ไขปัญหา หากเราจะนำเอาทฤษฎีนี้มาใช้เราต้องนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ขององค์การนั้น ๆ เป็นสำคัญ และควรนำหลักการบริหารเพื่อเพิ่มผลผลิต ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ใช้แพร่หลายไปทั่วโลก ซึ่งได้อาศัยหลักการของทฤษฎีการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานในการอธิบายและเป็นเทคนิคที่สำคัญในการผลักดันการเพิ่มผลผลิตควบคู่ไปกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ได้ทั้งคุณภาพของงานและคุณภาพชีวิตการทำงานไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่า ทฤษฎีการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ของ Taylor เป็นหนึ่งในทฤษฎีองค์การยุคดั้งเดิมที่ยังคงความเป็นอมตะมาจนถึงปัจจุบันนี้

3.3 ทฤษฎีการบริหารการจัดการ (Administrative Management)

วรพจน์ บุชราคมดี (2551: 34) กล่าวว่า ทฤษฎีการบริหารการจัดการเป็นทฤษฎีของ Fayol ที่เป็นนักบริหารและเป็นนักอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศส ได้คิดทฤษฎีการบริหารการจัดการขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1916 โดยเน้นถึงเกณฑ์การบริหารที่เป็นสากลจะนำไปใช้กับการบริหารทุกอย่างได้อย่างกว้างขวาง เริ่มแรกเขาได้ตีความหมายของการบริหารว่ามีส่วนประกอบของปัจจัย 5 ประการ คือ การวางแผน เป็นการคาดการณ์ถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการผลิตขององค์การจึงต้องมีการวางแผน การวางแนวทางการปฏิบัติไว้ล่วงหน้า เช่น การกำหนดการผลิตงาน ปริมาณ ต้นทุน เวลา คุณภาพ เป็นต้น การจัดองค์การเป็นการจัดโครงสร้างของงานและมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ผู้ปฏิบัติในแผนกต่าง ๆ การบังคับบัญชา เป็นการกำหนดหรือวางหลักเกณฑ์ในการบังคับบัญชาได้แก่ นโยบาย กฎ ระเบียบ ให้ผู้ปฏิบัติได้ยึดถือเพื่อให้การผลิตเป็นไปด้วยความราบรื่นการประสานงานเป็นการกำหนดภาระหน้าที่แผนกต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกับงานของทุกคนให้ประสานและเข้ากันได้ และการควบคุมเป็นกิจกรรมในการกำกับกิจกรรมการผลิตหรือให้บริการที่ทำให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

หลักการทฤษฎีการบริหารการจัดการคล้ายคลึงกับหลักการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ คือ เน้นถึงวิธีการทำงานที่ดีที่สุดและเอาใจใส่ในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ต่างกันที่การบริหารงานแบบการบริหารการจัดการเน้นการทำงานของผู้บังคับบัญชา ส่วนการบริหารงานแบบวิทยาศาสตร์เน้นที่การทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ถ้าผู้บริหารนำเอาทฤษฎีทั้งสองประเภทมาใช้ควบคู่กัน โดยเน้นการทำงานทั้งของผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาจะช่วยให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายได้ราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

3.4 ทฤษฎีบริหารงานตามหลักมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation Management)

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2557) กล่าวว่า การบริหารงานตามหลักมนุษยสัมพันธ์หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การบริหารงานตามหลักพฤติกรรม ได้รับความสนใจอย่างจริงจังเมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา บรรดานักจิตวิทยานักมานุษยวิทยาและนักสังคมวิทยาได้ให้ความสนใจในการทำงานของคนงานในด้านต่าง ๆ และเชื่อว่าคนเป็นองค์ประกอบสำคัญของ

การบริหารงานกว่าวิธีการจัดการ เพราะคนมีชีวิตจิตใจเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ ต้องการขวัญและกำลังใจในการทำงาน การที่คนจะทำงานมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านี้ นักทฤษฎีกลุ่มนี้จึงได้ศึกษาคนมากกว่าการจัดการ การบริหารตามหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ได้รับการยกย่องมาก และเป็นต้นกำเนิดของทฤษฎีนี้ชื่อว่า การศึกษาฮอว์ธอร์น (Hawthorn Studies) ผู้ทำการศึกษาคือ Mayo และคณะ ซึ่งทำการศึกษาที่โรงงานฮอว์ธอร์น (Hawthorn Plant) ใกล้เมืองชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา การศึกษาทดลองครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การศึกษาสภาพการทำงาน การสัมภาษณ์ และการสังเกต แต่การศึกษาที่เกิดประโยชน์มาก ได้แก่ การศึกษาสภาพการทำงานเพราะทำให้ทราบความจริงเกี่ยวกับคนงาน 5 ประการ คือ

3.4.1 คนเป็นสิ่งมีชีวิต มีจิตใจ และต้องการขวัญในการทำงาน

3.4.2 ปริมาณการทำงานของคน มีได้ขึ้นอยู่กับสภาพทางกายเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความสามารถทางสังคมด้วย

3.4.3 รางวัลทางจิตใจมีผลกระตุ้นในการทำงานและให้ความสุขในการทำงานมากกว่ารางวัลทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะพนักงานชั้นสูง

3.4.4 การแบ่งการทำงานตามลักษณะเฉพาะมีใช้ว่าจะทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเสมอ

3.4.5 คนงานจะไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองเป็นส่วนบุคคล หากแต่จะตอบสนองในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

3.5 ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Theory)

พรชัย เจตมานัน (2556) นักพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Scientists) ได้พิจารณาว่าทั้งรูปแบบทางเหตุผลและเชิงเศรษฐกิจของนักทฤษฎีแบบเก่าและรูปแบบทางสังคมของนักมนุษยสัมพันธ์ให้ภาพรวมของผู้ปฏิบัติในสถานที่ทำงานยังไม่สมบูรณ์ ตำราหลายเล่มพยายามแสดงให้เห็นว่ามีผลเกิดขึ้นขัดแย้งระหว่างทฤษฎีแบบเก่ากับทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ ดังนั้น ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์จึงเกิดขึ้น แบ่งได้เป็นสองส่วน คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับแต่ละบุคคลกับองค์การ และทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.5.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับแต่ละบุคคลกับองค์การ นักพฤติกรรมศาสตร์ให้ความสนใจแต่ละคนหรือเอกัตบุคคล (Individual) และ วิธีการที่แต่ละคนมีความสัมพันธ์กับองค์การ ผู้บุกเบิกทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์เกี่ยวกับเอกัตบุคคลกับองค์การที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1) Barnard เป็นผู้บุกเบิกทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์เป็นคนแรก Barnard เคยทำงานในตำแหน่งประธานบริษัทนิวเจอร์ซีย์ เบลล์ เทเลโฟน (New Jersey Bell Telephone Company) อยู่นานหลายปี จากประสบการณ์เป็นผู้บริหารระดับสูงและมีผลงานเขียนด้านสังคมวิทยาและจิตวิทยาองค์การ จึงทำให้เกิดตำราอมตะ (Classic Textbook) ทางการบริหารจัดการ เล่มหนึ่งในไม่กี่เล่มของโลก คือ หนังสือหน้าที่ของผู้บริหาร (The Functions of the Executive) ซึ่งเป็นหนึ่งในตำราอมตะที่ไม่มีที่เล่ม

แนวคิดสำคัญของ Barnard คือ ระบบความร่วมมือ (Cooperative System) ซึ่งเป็นความพยายามที่จะบูรณาการหลักการมนุษยสัมพันธ์กับการบริหารแบบเก่าเข้าด้วยกันให้เป็นการรอบแนวคิดเดียว Barnard เห็นว่าผู้บริหารผู้จัดการต้องมีเงื่อนไขอยู่สองประการ ถ้าต้องการให้ได้

ทั้งความร่วมมือและความสำเร็จทางการเงินขององค์การ เงื่อนไขทั้งสองประการ คือ ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ผู้บริหาร/จัดการต้องเน้นความสำคัญของประสิทธิผล ซึ่งหมายถึงระดับของการบรรลุเป้าหมายทั่วไปขององค์การและประสิทธิภาพ (Efficiency) ผู้บริหาร/จัดการต้องเข้าใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพ หมายถึงความพึงพอใจของแรงขับแต่ละบุคคล (Individual Motives) ของพนักงานในองค์การนั้น ๆ ประเด็นที่สำคัญของทฤษฎีความร่วมมือของ Barnard มีอยู่ว่าองค์การจะทำงานและอยู่รอดได้ต่อไป เมื่อเป้าหมายขององค์การและเป้าหมายของแต่ละบุคคลมีความสอดคล้องกันเท่านั้น ดังนั้น ผู้บริหาร/จัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งทักษะด้านมนุษยและทักษะด้านเทคนิควิชาการ (Human and Technical Skills)

2) Bakke เป็นผู้มีส่วนสำคัญต่อทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์อีกคนหนึ่ง Bakke ประจำอยู่ที่ศูนย์แรงงานและการจัดการ (Labour and Management Center) แห่งมหาวิทยาลัยเยล (Yale University) Bakke มีทัศนะว่าองค์การเป็นที่ซึ่งมีกระบวนการหลอมรวม (Fusion Process) Bakke อธิบายว่า แต่ละบุคคล (Individual) พยายามอาศัยองค์การเป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมายของตนเอง ทำนองเดียวกันองค์การอาศัยแต่ละบุคคลเพื่อไปสู่เป้าหมายขององค์การเอง ในกระบวนการหลอมรวมนี้ องค์การนำแต่ละบุคคลขึ้นมาใหม่ในระดับหนึ่ง และแต่ละบุคคลทำองค์การขึ้นมาใหม่ระดับหนึ่ง การหลอมรวมของกระบวนการส่วนบุคคล (Fusion of Personalized Process) ของแต่ละบุคคลกับกระบวนการทางสังคม (Socializing Process) ขององค์การจะเกิดขึ้นได้โดยพันธกรณีขององค์การ (Bonds of Organization) เช่น องค์การรูปนัย องค์การอรูปนัย การไหลของงาน (Workflow) ภารกิจ (Tasks) ที่ต้องทำให้สำเร็จ และระบบการให้รางวัลและการลงโทษ เป็นต้น

3) Argyris มีแนวคิดคล้ายกับ Bakke โดย Argyris ให้เหตุผลว่ามีความขัดแย้งที่เกี่ยวข้อง (Inherent Conflicts) ระหว่างแต่ละบุคคลกับองค์การ ความขัดแย้งนี้เกิดมาจากการสวนทางกันหรือเข้ากันไม่ได้ (Incompatibility) ระหว่างความเจริญงอกงาม (Growth) และพัฒนาการ (Development) ของบุคลิกภาพที่มีวุฒิภาวะ (Maturing Personality) ของแต่ละบุคคลกับธรรมชาติที่กดดัน (Repressive Nature) องค์การรูปนัย (Formal Organization) Argyris มีความเชื่อว่า บุคคลทั้งหลายก้าวหน้าไปจากสภาวะ (State) ของวุฒิภาวะทางจิตวิทยา (Psychological Immaturity) และการพึ่งพาผู้อื่น (Dependence) ไปสู่วุฒิภาวะ (Maturing) และการมีอิสระภาพ (Independence) และยิ่งเชื่ออีกว่าองค์การหลายแห่งจัดผู้ทำงานให้อยู่ในสภาวะการพึ่งพาผู้อื่น (Dependent State) โดยกีดกันบุคคลเหล่านี้ไม่ให้บรรลุศักยภาพสูงสุด นอกจากนี้ Argyris ยังเชื่ออีกว่า หลักการบริหารจัดการเบื้องต้นยังไม่สอดคล้องกับบุคลิกภาพผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะ (Mature Adult Personality) ความไม่สอดคล้องหรือลงรอยกันที่เกิดขึ้นระหว่างบุคลิกภาพส่วนบุคคลกับองค์การ ทำให้เกิดความขัดแย้ง ความไม่สบายใจและความล้มเหลวแก่บุคคลในที่ทำงาน บุคคลเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากัน โดยการออกไปจากสายการบังคับบัญชาลดหลั่นขององค์การ โดยการใช้อุปกรณ์ (Defense Mechanisms) หรือโดยการทำเป็นไม่สนใจใยดี (Apathetic Indifferent Orientation) ต่องานที่ตนทำ ซึ่งในที่สุดนำไปสู่การไม่บรรลุหน้าที่ (Dysfunction) ของเป้าหมาย องค์การ แนวโน้มของการปรับตัวให้เข้ากันนี้มีเขียนไว้ในหนังสือคนองค์การ (The Organization Man) ของ Whyte (1956) และชีวิตในวังแก้วผลึก (The Life in the Crystal Palace)

4) Getzals และ Guba ได้สร้างทฤษฎีที่มีประโยชน์ในการศึกษาพฤติกรรม การบริหาร (Administrative Behavior) คือ การวิเคราะห์ระบบสังคม (Social Systems Analysis) ซึ่งพัฒนาสำหรับให้นักการศึกษานำไปใช้ Getzals และ Guba มองระบบสังคม (Social System) ว่าเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์สองชั้น ซึ่งเป็นอิสระกันและมีปฏิสัมพันธ์กัน ชั้นแรกคือ สถาบัน (Institutions) ซึ่งมีบทบาท (Roles) และความคาดหวังเฉพาะ (Expectation) ซึ่งรวมกับเป็นสถาบันมิติ (Nomothetic Dimension) แฝงอยู่ในระบบซึ่งรวมกันเป็นบุคลามิติ (Idiographic Dimension) ของกิจกรรมในระบบ สังคม ดังนั้น พฤติกรรมในระบบสังคมใดสามารถเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างความต้องการส่วนบุคคล (Personal Needs) กับเป้าหมายของสถาบัน การปรับตัวให้เข้ากับสถาบัน บทบาท และความคาดหวัง ของสถาบันทำให้เกิดประสิทธิผลของแต่ละบุคคล (Individual Efficiency) ซึ่งกรอบแนวคิดของ Getzals และ Guba มีคล้ายคลึงกันกับแนวคิดของ Barnard, Bakke และ Argyris

3.5.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ ผู้มีส่วน ในทฤษฎีภาวะผู้นำ มีดังต่อไปนี้

1) Blake and Mouton ได้ประเมินพฤติกรรมบริหารออกเป็นสองมิติหรือ สองด้าน คือ ด้านมุ่งการผลิต (Concern for Production) กับด้านมุ่งบุคคล (Concern for People) ผู้บริหารสามารถเขียนคะแนนในตาข่าย (Grid) เป็น 81 ช่วงของตาข่ายการบริหาร (Managerial Grid) ตาข่ายนี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นกรอบให้ผู้บริหารรู้จักแบบภาวะผู้นำ (Leadership Styles) ของตนเองให้ เข้าใจว่าผู้ใต้บังคับบัญชามีผลกระทบต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารอย่างไร และให้สำรวจข้อดีข้อเสียของ แบบภาวะผู้นำที่ตนเลือกใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของพนักงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา

2) Fiedler ได้คิดทฤษฎีภาวะผู้นำหลายแบบ (Contingency Theory of Leadership) ซึ่งเป็นทฤษฎีเกิดขึ้นไม่นานมานี้ แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีภาวะผู้นำหลายแบบอยู่ว่า ผู้นำใช้ภาวะผู้นำหลายแบบขึ้นกับสถานการณ์ (Situations) ต่าง ๆ บางสถานการณ์ผู้นำใช้ภาวะผู้นำ โดยมีแรงจูงใจด้านมุ่งสัมพันธ์ จึงเรียกผู้นำแบบนี้ว่า ผู้นำมีแรงจูงใจด้านมุ่งสัมพันธ์ (Relationship-motivated Leaders) ในสภาพการณ์อื่น ผู้นำจะใช้ภาวะผู้นำโดยมีแรงจูงใจด้านมุ่งภารกิจ เรียกผู้นำ แบบนี้ว่าผู้นำมีแรงจูงใจมุ่งภารกิจ

3.6 ทฤษฎีระบบ (System Theory)

รุจิรา เรือนเหมย (2554) กล่าวถึง การศึกษาถึงองค์การโดยเน้นเฉพาะโครงสร้าง ตามแนวคิดของนักวิชาการกลุ่มการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์หรือเน้นเฉพาะการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่ม บริหารเชิงมนุษย์สัมพันธ์ย่อมมีปัญหา เพราะไม่ครอบคลุมพฤติกรรมทุกส่วนขององค์การทั้งระบบ ทำให้สามารถอธิบายพฤติกรรมทุกส่วนขององค์การได้ทุกระดับ ทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับ องค์การ ทฤษฎีนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานเป็นอย่างมาก การนำเอาแนวคิดของวิธีการเชิงระบบ (System Approach) มาใช้ในการบริหาร ด้วยเหตุผลที่ว่าในปัจจุบันองค์การมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และสลับซับซ้อนมากขึ้น จึงยากที่จะพิจารณาถึงพฤติกรรมขององค์การโดยให้ครอบคลุมได้หมดทุกแง่มุม ทำให้นักวิชาการการบริหารทฤษฎีองค์การสมัยใหม่หันมาศึกษาเรื่องพฤติกรรมองค์การ โดยมีความเห็น ว่าองค์การเป็นระบบสังคมซึ่งเป็นระบบใหญ่จึงต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่คิด ทฤษฎีระบบ คือ Ludwig Von Bertalanffy ซึ่งเป็นนักชีววิทยา เป็นคนแรกที่เขียนหนังสือชื่อ “General System Theory” โดยนำเอาแนวความคิดมาจากกระบวนชีววิทยา ซึ่งเป็นระบบเปิดที่มีปฏิสัมพันธ์กับ

สิ่งแวดล้อมว่าระบบชีววิทยาที่สมบูรณ์จะช่วยให้ทั้งคน สัตว์ และพืชสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ทั้งในด้านการเรียนรู้ ปฏิบัติการตอบสนอง และการแก้ปัญหา เขามีความเชื่อว่าเป็นเมื่อองค์การเป็นระบบเปิดจึงย่อมมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นระบบมีความเกี่ยวพันต่อกันหลายด้าน หลายระดับและส่วนต่าง ๆ ขององค์การก็เป็นส่วนสำคัญเท่า ๆ กับตัวขององค์การเอง ดังนั้นทฤษฎีระบบจะรวมเอาระบบย่อยทุกชนิด ทั้งทางด้านชีวภาพ กายภาพ พฤติกรรม ความคิดเกี่ยวกับการควบคุมโครงสร้างเป้าหมายและกระบวนการปฏิบัติงานไว้ด้วยกัน

วิธีระบบหรือวิถีระบบ (Systems Approach) หมายถึงกระบวนการที่ทำให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผลลัพธ์ที่กำหนด ซึ่งอยู่บนพื้นฐานหลักการความต้องการเป็นรูปแบบหนึ่งของการแก้ปัญหาเชิงตรรกวิทยา

ทฤษฎีระบบพื้นฐาน (Basic Systems Theory) ขององค์การ มี 5 ส่วน คือ ปัจจัยป้อน กระบวนการแปรรูป ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และสภาพแวดล้อม

3.6.1 ปัจจัยป้อน (Input) คือทรัพยากรที่เป็นบุคคล วัสดุอุปกรณ์ เงิน หรือข้อมูลที่ใช้ในการผลิตหรือการบริการ

3.6.2 กระบวนการแปรรูป (Transformation Process) จากการใช้เทคโนโลยีและหน้าที่ในทางการบริหารตัวป้อนนำไปสู่กระบวนการแปรรูป ในโรงเรียนปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูเป็นส่วนหนึ่งของการแปรรูปหรือกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งทำให้นักเรียนกลายเป็นพลเมืองที่มีการศึกษาซึ่งสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไป

3.6.3 ผลผลิต (Output) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์และการบริการขององค์การ องค์การทางการศึกษาผลิตและแจกจ่ายความรู้

3.6.4 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือ สารสนเทศเกี่ยวกับผลผลิตหรือกระบวนการขององค์การ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกตัวป้อนระหว่างวงจรต่อไป ข้อมูลสารสนเทศเช่นนี้อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งในกระบวนการแปรรูปและผลผลิตในอนาคต

3.6.5 สภาพแวดล้อม (Environment) สภาพแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบองค์การ ได้แก่ แรงผลักดัน (Forces) ทั้งด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจที่มาปะทะกับองค์การ

ดังนั้นการสร้างกรอบแนวคิดให้องค์การเป็นระบบเปิด (Open System) จึงเป็นแนวคิดรวบยอดที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของทฤษฎีระบบขององค์การที่เป็นโรงเรียนหรือสถานศึกษาทั้งหมดเป็นระบบเปิด

3.7 ทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ (Situational Management Theory)

ยาเป็น เรื่องจรรยาสุรี (2555) กล่าวว่า ทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์นั้นเป็นแนวคิดการบริหารจัดการที่ผู้บริหารจะปฏิบัติซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือเป็นแนวคิด ซึ่งเป็นทางเลือกของผู้บริหารในการกำหนดโครงสร้างและระบบควบคุมองค์การ โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์และลักษณะต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำงานขององค์การ หรือเป็นวิธีการที่กล่าวถึงองค์การที่มีลักษณะแตกต่างกันซึ่งต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และต้องใช้วิธีการบริหารจัดการที่แตกต่างกันด้วย ทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์เป็นการประสมประสานแนวคิดในการบริหารจัดการที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) แนวคิดแบบดั้งเดิม 2) แนวคิดเชิงพฤติกรรม 3) แนวคิดเชิงปริมาณ และ

4) แนวคิดเชิงระบบทฤษฎีองค์การตามสถานการณ์ เริ่มมีบทบาทประมาณปลายปี ค.ศ. 1960 เป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากความคิดอิสระที่ว่า องค์การที่เหมาะสมที่สุดควรจะเป็นองค์การที่มีโครงสร้างและระบบทฤษฎีองค์การตามสถานการณ์เริ่มมีบทบาทประมาณปลายปี ค.ศ. 1960 เป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากความคิดอิสระที่ว่า องค์การที่เหมาะสมที่สุดควรจะเป็นองค์การที่มีโครงสร้างและระบบที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสภาพความเป็นจริงขององค์การ ตั้งอยู่บนพื้นฐานการศึกษาสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันของมนุษย์ (Humanistic Environment) ทฤษฎีองค์การตามสถานการณ์และกรณีนี้มีอิสระมาก โดยมีธรรมชาติเป็นตัวแปรและเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบ กฎเกณฑ์ และระเบียบแบบแผน มีลักษณะเป็นเหตุเป็นผลและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง สภาพแวดล้อมเป้าหมายขององค์การ โดยส่วนรวมและเป้าหมายของสมาชิกทุกคนในองค์การ โดยมีข้อสมมติฐานว่า องค์การที่เหมาะสมที่สุดคือองค์การที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมนั้น ๆ ซึ่งรวมถึงสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ การสนับสนุน และความต้องการของสมาชิกในองค์การนั้นด้วย

การบริหารเชิงสถานการณ์ (Situational Management Theory) หรือทฤษฎีปฏิบัติการ (Contingency Theory) การบริหารในยุคนี้ค่อนข้างเป็นปัจจุบัน ปรัชญาของการบริหารเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากการมองการบริหารในเชิงปรัชญาไปสู่การมองการบริหารในเชิงสภาพข้อเท็จจริง เนื่องจากในปัจจุบันมนุษย์ต้องประสบกับปัญหาอยู่เสมอ ในปี ค.ศ. 1967 Fred E. Fiedler ได้เสนอแนวความคิดการบริหารเชิงสถานการณ์หรือทฤษฎีปฏิบัติการ ซึ่งถือเป็นทฤษฎีการบริหารที่ขึ้นอยู่กับในเชิงสภาพข้อเท็จจริงด้วยแนวคิดที่ว่า การเลือกทางออกไปสู่การแก้ปัญหาทางการบริหารถือว่าไม่มีวิธีใดที่ดีที่สุด หากแต่สถานการณ์ต่างหากที่จะเป็นตัวกำหนดว่าควรจะใช้การบริหารแบบใดในสถานการณ์เช่นนั้น หลักคิดง่าย ๆ ของการบริหารเชิงสถานการณ์ นั้นถือว่าการบริหารจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ สถานการณ์เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ และรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมและผู้บริหารจะต้องพยายามวิเคราะห์สถานการณ์ให้ดีที่สุด โดยเป็นการผสมผสานแนวคิดระหว่างระบบปิดและระบบเปิด และยอมรับหลักการของทฤษฎีระบบว่าทุกส่วนของระบบจะต้องสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน คือมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับสภาพแวดล้อมขององค์การกับสถานการณ์ บางครั้งจะต้องใช้การตัดสินใจอย่างเฉียบขาด บางสถานการณ์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บางครั้งก็ต้องคำนึงถึงหลักมนุษยและแรงจูงใจ บางครั้งก็ต้องคำนึงถึงเป้าหมายหรือผลผลิตขององค์กรเป็นหลัก การบริหารจึงต้องอาศัยสถานการณ์เป็นตัวกำหนดในการตัดสินใจ การบริหารเชิงสถานการณ์จะคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความต้องการของบุคคลในหน่วยงานเป็นหลักมากกว่าที่จะแสวงหาวิธีการอันดีเลิศมาใช้ในการทำงาน โดยใช้ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาในการพิจารณาด้วย โดยเน้นให้ผู้บริหารรู้จักใช้การพิจารณาความแตกต่างที่มีอยู่ในหน่วยงาน เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความแตกต่างระหว่างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีการ กระบวนการ และการควบคุมงาน ความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กรหรือความแตกต่างระหว่างเป้าหมายการดำเนินงานขององค์การ เป็นต้น

แนวความคิดทางการบริหารเชิงสถานการณ์ สามารถนำทฤษฎีของ Fred E. Fiedler มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งทฤษฎีนี้ได้กล่าวไว้ มี 2 ลักษณะดังนี้

3.7.1 ผู้นำที่มุ่งความสัมพันธ์ (Relationship-oriented Leader) เป็นผู้นำที่มุ่งความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ผู้นำจะสร้างความไว้วางใจ ความเคารพนับถือ และรับฟังความต้องการของพนักงานเป็นผู้นำที่คำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลัก (Consideration)

3.7.2 ผู้นำที่มุ่งงาน (Task-oriented Leader) เป็นผู้นำที่มุ่งความสำเร็จในงาน ซึ่งจะกำหนดทิศทางและมาตรฐานในการทำงานไว้อย่างชัดเจน มีลักษณะคล้ายกับผู้นำแบบที่คำนึงถึงตัวเองเป็นหลัก (Initiating Structure Style)

การบริหารเชิงสถานการณ์สามารถใช้ทุกทฤษฎีมาประกอบกับประสบการณ์ เพื่อให้การตัดสินใจดีที่สุด โดยเฉพาะในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูงเช่นปัจจุบัน นับเป็นความท้าทายและโอกาสในการใช้การบริหารเชิงสถานการณ์ในมุมมองของผู้บริหารที่จะพลิกวิกฤติเป็นโอกาสให้ได้ เป็นการใช้ความรู้ความสามารถทั้งศาสตร์และศิลป์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวผู้นำท่านนั้นให้ประจักษ์ออกมาใช้ได้อย่างเต็มสมรรถภาพจริง ๆ ที่เขามีอยู่ เพราะสถานการณ์แต่ละอย่างแตกต่างกัน ทฤษฎีกับบางสถานการณ์ก็แตกต่างกัน แล้วแต่ผู้นำแต่ละท่านเลือกใช้ ดังนั้นการบริหารเชิงสถานการณ์น่าจะเป็นการใช้ความรู้ความสามารถทั้งศาสตร์และศิลป์

องค์การไม่ได้เหมือนกันในทุกองค์การ ปัญหามักจะเกิดขึ้นเมื่อองค์การมีการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน ในกรณีของการบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์และหลักการบริหารจัดการที่พยายามออกแบบขององค์การทั้งหมดให้มีความเหมือนกัน อย่างไรก็ตามโครงสร้างและระบบของการทำงานในแต่ละฝ่ายนั้นก็ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในระบบการผลิตได้ทั้งหมด จำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ เช่น ในปัจจุบันผู้บริหารจำนวนมากออกแบบขององค์การใหม่เรียกว่า องค์การแห่งการเรียนรู้ ที่จะคอยสนับสนุนให้เกิดการสื่อสารและความร่วมมือกัน ดังนั้นทุกคนจะกำหนดและร่วมกันแก้ปัญหา ทำให้องค์การสามารถดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงและมีผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

แนวคิดทางการบริหารเชิงสถานการณ์เป็นแนวคิดที่ผู้บริหารให้ความสนใจกับสภาพแวดล้อมในสถานการณ์ต่าง ๆ ขององค์การ ตัวแปรต่าง ๆ ในแต่ละสถานการณ์ทางการบริหารมีความแตกต่างกันไปในแต่ละองค์การ ดังนั้นผู้บริหารควรคำนึงถึงความเหมาะสมในการตัดสินใจดำเนินงานภายใต้สถานการณ์เหล่านี้ให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์การและความพึงพอใจของพนักงาน กล่าวคือแนวคิดการบริหารเชิงสถานการณ์ย่อมมีวิถีทางที่ดีที่สุด สภาพแวดล้อมทางการบริหารที่เหมาะสมกับแต่ละองค์การไม่มีวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดวิธีเดียวหรือแก้ปัญหาด้วยวิธีเดียวกัน หากแต่มีหลากหลายวิธีในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์การ

3.8 ทฤษฎีการบริหารสมัยใหม่ (Modern Management Theory or Behavioral Approach to Management)

พระครูสมุห์ไพฑูริย์ พนมสวຍ (2562: 122-126) กล่าวถึง แนวคิดใหม่ของนักวิชาการและนักบริหาร คือ ความพยายามเพิ่มประสิทธิภาพองค์การโดยการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ กลุ่มนี้มีแนวคิดว่าการบริหารจะประสบความสำเร็จได้ คนในองค์การต้องร่วมมือร่วมใจ สามัคคี มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน การทำงานต้องเป็นทีม (Team) และการบริหารต้องจัดเป็นระบบ (System) ขั้นตอนการทำงานต้องสัมพันธ์กัน กลุ่มนักวิชาการจึงได้เสนอแนวคิดดังนี้

3.8.1 Chester I. Barnard (1938) ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งพฤติกรรมศาสตร์ (Behavior Science) Barnard เป็นประธานของบริษัท New Jersey Bell ในปี ค.ศ. 1927 Barnard ใช้ประสบการณ์ในการบริหารงานและการทำงานความรู้ทางด้านสังคมวิทยา ปรัชญา สร้างทฤษฎีชีวิตทางด้านองค์การขึ้นแนวคิดของ Barnard คือ

1) องค์การ เป็นโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) เป็นที่รวมของกายภาพ (เกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิต) ชีวภาพ บุคคล และสังคม ซึ่งมีความสลับซับซ้อนและมีพลวัต (แรงและผลของแรง)

2) การบริหารจัดการต้องเป็นไปทั้งระบบ (Whole) มากกว่าเป็นส่วน ๆ (Piece by Piece) ดังเช่นนักทฤษฎีสัมัยก่อน Barnard ได้เน้นเรื่องราวทางด้านจิตวิทยาองค์การ ซึ่งนับได้ว่าเป็นทฤษฎีการบริหารจัดการสมัยใหม่

3) พฤติกรรมศาสตร์ (Behavior Science) เห็นว่า คนคือหัวใจของการผลิต เทคโนโลยี กฎที่ทำงานหรือมาตรฐาน ไม่ได้เป็นหลักประกันผลงานที่ดีเสมอไป แต่ผลงานที่ดีจะมาจากการจูงใจคน

4) ระบบ (System) หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพากัน และรวมกันเป็นหนึ่งเดียว เช่น ร่างกาย

5) ระบบบริหารจัดการ (Management System) หมายถึงส่วนต่าง ๆ จำนวนหนึ่งที่สัมพันธ์และขึ้นอยู่กับกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างให้สำเร็จตามความต้องการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความสามารถและความอ่อนไหวในความรู้สึของผู้บริหารจะช่วยให้พนักงานมีความร่วมมือนำไปสู่ผลผลิตที่สูง และจะต้องบริหารทั้งระบบไม่เพียงแต่มนุษย์สัมพันธ์เท่านั้น

6) การสื่อสาร (Communication) เป็นส่วนสำคัญขององค์การ เพราะจะเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างความยินดีที่จะรับใช้กับเป้าหมายขององค์การ ความยินดีที่จะรับใช้ของบุคคล การสื่อสารข้อมูล เป้าหมายขององค์การ

แนวคิดเรื่องระบบทั่วไป Bertalanffy บิดาแห่งทฤษฎีระบบทั่วไป (General Systems Theory) อธิบายว่าถ้าต้องการสิ่งที่รวมกันเป็นส่วนใหญ่ต้องทราบส่วนย่อยต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยนั้น นักทฤษฎีแนวนี้เห็นว่าโลกประกอบด้วยระบบต่างๆ มีลำดับชั้นจากระบบเฉพาะเจาะจงไปสู่ระบบที่มีลักษณะทั่วไป นอกจากจะมองเป็นระดับแล้ว องค์การยังแบ่งเป็นระบบปิด (Closed System) คือ ระบบที่พึ่งตนเองได้ และระบบเปิด (Open System) คือ ระบบที่ต้องพึ่งพาสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่รอด

3.8.2 การบริหารจัดการแบบญี่ปุ่น (Japanese Practice in Management) หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก มีบริษัทต่างหันมาสนใจรูปแบบการบริหารแบบญี่ปุ่น แต่การบริหารจัดการแบบนั้น ไม่สามารถนำไปใช้ได้หมดกับทุกชาติ ทั้งนี้พบว่าพื้นฐาน ประเพณี วัฒนธรรมของญี่ปุ่น ไม่เหมือนกับชาติอื่น ดังนี้

1) ปัจจัยพื้นฐานของการบริหาร

1.1) ลัทธิกลุ่มนิยม เป็นลักษณะเด่น นิยมทำงานเป็นทีม กลุ่มลงมติ สมาชิกมีความสุขเมื่อได้มีส่วนร่วมในงาน ช่วยเหลือ ประสานงาน ทุกอย่างมีความชัดเจนไม่คลุมเครือ

1.2) สังคมญี่ปุ่นมีลักษณะเด่น เป็นเกาะ เกิดความเข้าใจกัน เชื่อถือกัน
ลักษณะองค์การมีการติดต่อสื่อสารที่ดี ง่าย ไม่เป็นทางการ

1.3) มีการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.4) เน้นทำงานกลุ่ม

1.5) การตัดสินใจโดยการลงมติ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ให้ผู้บริหารพิจารณา

ส่วนที่ 2 ตัดสินใจ

1.6) การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีความซับซ้อน

1.7) ให้ผลประโยชน์ตอบแทนที่ดีแก่พนักงาน

1.8) เป็นองค์การแบบง่าย และมีความยืดหยุ่น

1.9) การวางแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว

1.10) บริษัทเป็นฐานลัทธิ สหภาพแรงงาน

1.11) มีความจงรักภักดีต่อบริษัท

2) ระดับชาติ

2.1) ศาสนาชินโต ไม่มีศาสนา ทำให้ทุกคนรู้สึกเป็นพี่น้องกัน และไม่มีใคร

อยากเด่น

2.2) การยึดถือดอกไม้ประจำชาติ คือ ดอกซากุระ เป็นลักษณะดอกไม้
ที่เผชิญกับดินฟ้าอากาศ อดทนออกดอกพร้อมกัน และร่วงพร้อมกัน

3) ระดับคณะกรรมการทั้งรัฐ/เอกชน

3.1) ถือว่าทุกคนในองค์การเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน

3.2) มุ่งสร้างสัมพันธ์ของคนในองค์การให้กระชับ แน่นแฟ้น สามัคคี

3.3) มีความไว้วางใจกันและกัน สมาชิกมุ่งสร้างความเจริญ ทำกำไรให้

องค์การ

3.4) ผู้บริหารและสมาชิกทุกคนยอมสละความสุขส่วนตัว เพื่อมุ่งสร้าง

ความเจริญแก่องค์การ

4) ระดับผู้นำ

4.1) ผู้บริหารเห็นว่าสมาชิก/ลูกน้อง เป็นลูกหลานต้องดูแล

4.2) ผู้บริหารอยู่กับลูกน้องด้วยความเข้าใจ ไม่ใช่อำนาจ

4.3) ผู้บริหารมองคน และความคิดของคน สำคัญกว่าเทคโนโลยี

4.4) ผู้บริหารเชื่อว่าการใช้อำนาจในการปกครองนั้นไม่ดี เป็นการทำลาย

ความคิดของลูกน้อง

4.5) การตัดสินใจในการทำงานใช้การตัดสินใจเป็นกลุ่ม

4.6) ผู้บริหารมักแต่งตั้งจากระดับล่างขึ้นมา

4.7) ผู้นำขอบคุณลูกน้องที่ทำงานสำเร็จ ด้วยความเหนื่อยยาก

4.8) ความสำเร็จและความล้มเหลวขึ้นอยู่กับผู้นำว่าเห็นคุณค่าของลูกน้อง

เพียงไหน

5) ระดับสมาชิก/พนักงาน

5.1) ทำงานหนัก และมีมานะอดทน

5.2) คนญี่ปุ่นถือว่าการทำงานเป็นทีมเป็นเรื่องปกติ ไม่ค่อยขัดแย้งขัดขากลับแก่งแย่ง อยากร่วมกันคนเดียว

3.9 ทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ (Situation or Contingency Approach)

ทฤษฎีนี้เริ่มนำมาใช้ใน ค.ศ. 1870 ด้วยนักวิชาการไม่เห็นด้วยกับการมีกฎเกณฑ์หรือมีหนทางเดียวในการปฏิบัติงาน ทฤษฎีนี้เห็นว่าการบริหารจัดการย่อมขึ้นกับสถานการณ์ เป็นลักษณะทฤษฎีที่ประนีประนอม ระหว่างทฤษฎีระบบเปิดกว้างและเป็นนามธรรมกับความเชื่อที่ว่า การปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์โดยเฉพาะ และไม่มองกว้างเหมือนทฤษฎีระบบ ทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์เป็นวิธีวิเคราะห์ที่กระทำในระดับที่เหมาะสม สามารถพิจารณาปัญหาได้ดีไม่กว้าง หรือเฉพาะจุดเกินไป มีความสมดุลระหว่างหลาย ๆ ด้าน คือ สามารถพิจารณาปัญหาได้กระจ่างและง่าย สามารถใช้หลักวิชาอย่างถูกต้องเหมาะสมและยังสามารถพิจารณาสิ่งที่ยุ่งยาก สับสนไม่ชัดเจนไปพร้อมกัน ทฤษฎีนี้สามารถรับรู้ปัญหาที่ยุ่งยากสับสน ช่วยในการเชื่อมโยงทฤษฎีการบริหารที่เป็นศาสตร์วิชาการสามารถนำไปสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยตรง ช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจว่าจะใช้เทคนิคอะไร อย่างไรจึงจะให้องค์การบรรลุผลสำเร็จ

การบริหารจัดการสมัยใหม่มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก การมุ่งเน้นประสิทธิผลหรือผลสัมฤทธิ์ (Effectiveness) ประการที่สอง การมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพ (Quality) หรือความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer Satisfaction) และประการสุดท้าย การมุ่งเน้นหลักความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งองค์ประกอบนี้สอดคล้องประสานกับสภาพแวดล้อมทางการบริหารที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้องค์การต้องปรับตัวตาม เพื่อความเข้มแข็งในการอยู่รอดและมีความสามารถเชิงการแข่งขัน หลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่องค์การภาครัฐส่วนใหญ่หันมาแนวคิดไปใช้หรือประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ได้แก่ Re-Engineering, Downsizing, Benchmarking, Reinventing, Change Management, Total Quality Management, Good Governances, Balanced Scorecard, SWOT Analysis, Strategic Management, Knowledge Management, Results Base Management และ Competencies

สรุปให้เห็นสาระสำคัญการบริหารจัดการสมัยใหม่

3.9.1 การบริหารงานมีลักษณะที่เป็นสากล หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ไม่มีความแตกต่างอย่างเป็นนัยสำคัญระหว่างการบริหารงานของภาคธุรกิจเอกชนและการบริหารงานของภาครัฐ

3.9.2 ปรับเปลี่ยนจากการให้น้ำหนักความสำคัญที่เดิมมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการควบคุมปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากร และกฎระเบียบต่าง ๆ มาเป็นการควบคุมในเรื่องของการผลิตและผลลัพธ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือปรับเปลี่ยนจากการให้ความสำคัญในการรับผิดชอบต่อกระบวนการของการทำงาน (Process Accountability) มาเน้นการรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ (Accountability for Results) แทน

3.9.3 ให้ความสำคัญต่อเรื่องของการใช้ความสามารถหรือทักษะการบริหารมากกว่าการที่ให้ความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายแต่เพียงอย่างเดียว

3.9.4 ให้ความสำคัญต่อการมอบอำนาจการควบคุมของหน่วยงานกลาง (Devolution of Centralized Power) ไปให้หน่วยงานผู้ปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บริหารของแต่ละหน่วยงานมีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารและการดำเนินงาน

3.9.5 เน้นปรับเปลี่ยนโครงสร้างหน่วยงานราชการใหม่ให้มีขนาดเล็กลงในรูปแบบของหน่วยงานอิสระในกำกับ โดยเฉพาะการแยกส่วนระหว่างการทำกับ ดูแล ควบคุมที่เป็นภารกิจงานเชิงพาณิชย์และไม่ใช่เชิงพาณิชย์ออกจากกัน รวมถึงแยกภารกิจงานเชิงนโยบายและการให้บริการออกจากกันอย่างเด็ดขาด

3.9.6 เน้นการแปรรูปกิจการของรัฐให้เป็นเอกชน (Privatization) และให้มีการจ้างเหมาบุคคลภายนอก (Outsourcing) รวมทั้งประยุกต์ใช้วิธีการจัดจ้างและการแข่งขันประมูลงาน (Competitive Tendering) เพื่อลดต้นทุนและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการให้สูงขึ้น

3.9.7 ปรับเปลี่ยนรูปแบบสัญญาจ้างบุคลากรของภาครัฐให้มีลักษณะเป็นระยะสั้น และกำหนดเงื่อนไขข้อตกลงให้มีความชัดเจนสามารถตรวจสอบได้

3.9.8 เลียนแบบวิธีการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเอกชน เช่น การวางแผนกลยุทธ์และแผนธุรกิจ การทำข้อตกลงว่าด้วยผลงาน (Performance Agreement) การจ่ายค่าตอบแทนตามผลงาน การจ้างบุคคลภายนอกให้เข้ามาปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวเฉพาะกิจ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานและการให้ความสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร (Corporate Image)

3.9.9 มีการสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลตอบแทนในรูปของตัวเงิน (Monetary Incentives) มากขึ้น

3.9.10 สร้างระเบียบวินัยและความประหยัดในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยพยายามลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและเพิ่มผลผลิต

สรุปได้ว่า ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาเป็นหลักการการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อตัวองค์กร ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารงานและการบริหารคนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาประกอบด้วย 1) ทฤษฎีการบริหารแบบราชการ มีการจัดองค์การตามสายการบังคับบัญชา ซึ่งมีกฎเกณฑ์การปฏิบัติงานและยึดถือความสามารถเป็นสำคัญ 2) ทฤษฎีการบริหารแบบวิทยาศาสตร์ เป็นทฤษฎีที่นิยมใช้กันทั่วโลก โดยมีหลักเกณฑ์การทำงานอย่างเป็นระบบ 3) ทฤษฎีการบริหารการจัดการ เน้นการบริหารที่เป็นสากลตามแผนที่กำหนดไว้ 4) ทฤษฎีการบริหารตามหลักมนุษยสัมพันธ์ เน้นการบริหารงานตามหลักพฤติกรรม โดยให้ความสนใจในการทำงานของคนในด้านต่าง ๆ 5) ทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ เน้นบุคคลกับองค์การและภาวะผู้นำ 6) ทฤษฎีระบบเป็นกระบวนการที่ทำให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อผลลัพธ์ 7) ทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ เป็นแนวคิดการบริหารจัดการที่ผู้บริหารจะปฏิบัติซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และ 8) ทฤษฎีการบริหารจัดการสมัยใหม่ เน้นประสิทธิผลหรือผลสัมฤทธิ์

4. ขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา ด้วยการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารและการจัดการศึกษาที่ใช้สถานศึกษา เป็นฐาน ซึ่ง รัตนา กาญจนพันธ์ (2554: 29-87) ได้กล่าวว่า โครงสร้างของการบริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านวิชาการ เป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาด้วยเจตนาธรรมที่จะให้ สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายจะเป็นปัจจัยสำคัญทำ ให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการ เรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมีขอบข่าย/ภารกิจ ดังนี้

- 1.1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- 1.4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 1.6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.7) การนิเทศการศึกษา
- 1.8) การแนะแนวการศึกษา
- 1.9) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 1.10) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 1.11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 1.12) การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ วังค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2) ด้านงบประมาณ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์และ บริหารแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาคุณภาพแก่ผู้เรียน โดยมีขอบข่าย/ภารกิจ ดังนี้

- 2.1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ
 - 2.2.1) การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา
 - 2.2.2) การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา
 - 2.2.3) การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ
- 2.2) การจัดสรรงบประมาณ
 - 2.2.1) การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา
 - 2.2.2) การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ

- 2.2.3) การโอนเงินงบประมาณ
- 2.3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
 - 2.3.1) การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
 - 2.3.2) การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
- 2.4) การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - 2.4.1) การจัดการทรัพยากร
 - 2.4.2) การระดมทรัพยากร
 - 2.4.3) การจัดหารายได้และผลประโยชน์
 - 2.4.4) กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
 - 2.4.5) กองสวัสดิการเพื่อการศึกษา
- 2.5) การบริหารการเงิน
 - 2.5.1) การเบิกเงินจากคลัง
 - 2.5.2) การรับเงิน
 - 2.5.3) การเก็บรักษาเงิน
 - 2.5.4) การจ่ายเงิน
 - 2.5.5) การนำส่งเงิน
 - 2.5.6) การกันเงินไว้เบิกเหลืออมปี
- 2.6) การบริหารบัญชี
 - 2.6.1) การจัดทำบัญชีการเงิน
 - 2.6.2) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
 - 2.6.3) การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน
- 2.7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์
 - 2.7.1) การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา
 - 2.7.2) การจัดหาพัสดุ
 - 2.7.3) การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง
 - 2.7.4) การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

3) ด้านการบริหารงานบุคคล เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถมีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีขอบข่าย/ภารกิจ ดังนี้

- 3.1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
- 3.2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
- 3.4) วินัยและการรักษาวินัย

3.5) การออกจากราชการ

4) ด้านการบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้องค์กรบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนด โดยมีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาให้สถานศึกษาใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีขอบข่าย/ภารกิจ ดังนี้

- 4.1) การดำเนินงานธุรการ
- 4.2) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4.3) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.4) การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 4.6) งานเทคโนโลยีและสารสนเทศ
- 4.7) การส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป
- 4.8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 4.10) การรับนักเรียน
- 4.11) การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
- 4.12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4.13) การส่งเสริมงานกิจการนักศึกษา
- 4.14) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 4.15) การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
- 4.16) การประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
- 4.17) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
- 4.18) งานบริการสาธารณะ
- 4.19) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

กัญจน์รัตน์ สีนธรัตน์ (2559: 18-33) ได้กล่าวไว้ว่า ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

1) การบริหารวิชาการ เป็นการวางแผนและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงการแนะแนว การนิเทศครู การส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัย สื่อนวัตกรรม การพัฒนาเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนการสร้างเครือข่ายและการบริการวิชาการแก่ชุมชน

2) การบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำแผนงานงบประมาณ แผนปฏิบัติการ ใช้จ่ายเงิน การทำบัญชีรับ-จ่ายและเก็บรักษาเงิน การติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณ การรายงาน เบิกจ่ายงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การจัดทำทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์ การจัดซื้อจัดจ้าง การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ตลอดจน การจัดทำรายงานทางการเงิน

3) การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุ แต่งตั้งทำทะเบียนประวัติบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อน ตำแหน่งทางวิชาการ การดำเนินงานทางวินัยและการลงโทษ การประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยให้ บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

4) การบริหารทั่วไป เป็นการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของบุคคลในสถานศึกษา ชุมชน องค์กร หน่วยงาน รวมทั้งประสานความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้วิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานบุคคลมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยการบริหารวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาและ รับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการบริหารงาน ต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้อำนวยการควบคุมดูแลครูที่ปฏิบัติการสอน รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ และเป็นผู้ประสานและสร้างความสัมพันธ์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิด ความสำเร็จในการจัดการศึกษา

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามีผลอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ถ้าสถานศึกษาใด ได้ผู้บริหารสถานศึกษาที่เก่ง ดี มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์ก็มีแนวโน้มว่าสถานศึกษานั้นจะประสบ ความสำเร็จ ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีผลอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการบริหาร สถานศึกษานั้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

พรศักดิ์ จันทร์อ่อน (2555: 26) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณสมบัติอันเป็นผลมาจากบุคลิกภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิดและเกิดจากการพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ ความรู้ความสามารถ ลักษณะนิสัย ภาพพจน์ของตนเอง บทบาทหน้าที่ ทางสังคมหรือความชำนาญ เฉพาะด้านของผู้บริหารสถานศึกษา อันมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ นำไปสู่การทำงานให้ ประสบความสำเร็จ

คำรณ กระแสร์ (2556: 13) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่มีอยู่ประจำตัวผู้บริหารสถานศึกษามาแต่กำเนิดหรือโดยการแสวงหาใส่ตัว เพื่อให้ตัวเองมีความเด่น เป็นคุณสมบัติที่ช่วยเกื้อกูลให้การดำเนินการต่าง ๆ ประสบความสำเร็จได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

สุธาณี เปาวิมาน (2557: 6) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะที่สร้างสมอยู่ในบุคคลทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม โดยหมายรวมถึงคุณลักษณะเฉพาะ หรือลักษณะประจำตัวของบุคคล ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์

ชญาพัฒน์ ดอกมะลิ (2557: 49) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาว่าลักษณะส่วนตัวหรือพฤติกรรมที่ได้แสดงออกมาให้ปรากฏแก่ผู้อื่นที่บ่งบอกถึงกฏบุคลิกภาพ และลักษณะประจำตัวของผู้บริหารโรงเรียนที่นำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกให้ปรากฏแก่ผู้อื่น ที่บ่งบอกถึงบุคลิกภาพ ลักษณะประจำ และความสามารถในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ความสำคัญของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีผลอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ถ้าสถานศึกษาใดมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ คุณธรรมและจริยธรรม และทักษะในการบริหารจัดการสถานศึกษาย่อมประสบความสำเร็จ ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของสถานศึกษา ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

ศิริพร พงษ์ศรีโรจน์ (2555: 196) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นคุณลักษณะเด่นที่สามารถจูงใจให้ผู้ร่วมงานร่วมมือในการปฏิบัติงานได้อย่างศรัทธาและเชื่อถือในความสามารถ เพราะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเสมือนเป็นพลังอย่างหนึ่งในการบริหารงานของสถานศึกษา มีความสำคัญต่อผู้ร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2555: 45) กล่าวว่า การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารเป็นแนวทางสำคัญในการเลือกผู้บริหาร และจะสามารถช่วยบุคคลให้เตรียมรับผิดชอบในภาวะผู้นำ และแสวงหาประสบการณ์ ซึ่งช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะต่าง ๆ ได้อย่างดีและแสดงออกอย่างเหมาะสม

ภารดี อนันต์นาวิ (2555: 77-78) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ในการกำหนดความอยู่รอดและความเจริญเติบโตขององค์กรนั้นคือผู้นำ โดยผู้นำมีความสำคัญต่อหน่วยงาน ดังนี้

1) เป็นส่วนที่ดึงความรู้ความสามารถต่าง ๆ ในตัวผู้บริหารออกมาใช้ นั่นคือ แม้ผู้บริหารมีความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องงานมากเพียงใด แต่ถ้าขาดภาวะผู้นำความรู้ความสามารถดังกล่าว มักจะไม่ได้ถูกนำออกมาใช้หรือไม่มีโอกาสได้นำมาใช้อย่างเต็มที่ เพราะไม่สามารถกระตุ้นหรือชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามและปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

2) ช่วยประสานความขัดแย้งต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน หน่วยงานประกอบด้วย บุคคลจำนวนหนึ่งมารวมกัน ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของหน่วยงาน บุคคลเหล่านี้มีความแตกต่างกันในหลายเรื่อง เช่น การศึกษา ประสบการณ์ ความเชื่อ เป็นต้น การที่บุคคลมีข้อแตกต่างกันมาอยู่รวมกันในองค์กร สิ่งหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือความขัดแย้ง แต่ไม่ว่าความขัดแย้งในรูปแบบใด ถ้าผู้บริหารใน

หน่วยงานมีภาวะผู้นำที่มีคนยอมรับนับถือแล้วก็มักจะไม่สามารถประสานหรือช่วยบรรเทาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในหน่วยงานได้โดยการชักจูง ประนีประนอม หรือประสานประโยชน์ เพื่อให้บุคคลต่าง ๆ ในหน่วยงานมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และร่วมกันฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อให้หน่วยงานมีความเจริญก้าวหน้า นั่นคือภาวะผู้นำช่วยผูกมัดเชื่อมโยงให้สมาชิกของหน่วยงานมีเอกภาพนั่นเอง

3) ช่วยโน้มน้าวชักจูงให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ ความสามารถให้แก่องค์กร องค์กรต้องมีปัจจัยเอื้ออำนวยหลายอย่างเพื่อที่จะทำให้สมาชิกตั้งใจทุ่มเททำงาน เช่น บุคคลได้ทำงานตรงตามความถนัด และความสามารถผู้บังคับบัญชาต้องรู้จักรับฟังความคิดเห็น การประเมินผลการปฏิบัติงานก็ต้องมีความยุติธรรม และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำในตัวเองที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้การยอมรับ เกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นว่าผู้บริหารไม่เพียงแต่นำองค์กรให้อยู่รอดเท่านั้น แต่จะนำความเจริญก้าวหน้า ความภาคภูมิใจ เกียรติยศ ชื่อเสียง และความสำเร็จมาสู่องค์กรด้วย

4) เป็นหลักยึดให้แก่บุคลากรเมื่อหน่วยงานเผชิญสภาวะคับขัน เมื่อใดก็ตามที่หน่วยงานต้องเผชิญกับสภาวะคับขันหรือสภาวะที่อาจกระทบถึงความอยู่รอด ภาวะผู้นำของผู้บริหารยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น เพราะในสภาพเช่นนั้น ผู้บริหารต้องเพิ่มความระมัดระวัง ความรอบคอบ ความเข้มแข็ง และกล้าตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพต่าง ๆ ภายในหน่วยงานที่ขาดประสิทธิภาพต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานรอดพ้นจากสภาวะคับขันดังกล่าว

ธีระ รุญเจริญ (2557: 63) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้บริหารสถานศึกษาในความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ก่อให้เกิดความสลับซับซ้อนและปัญหาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ในการดำเนินการในสถานการณ์ดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมจริยธรรม จึงจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่คาดหวังไว้

สมน อมรวิวัฒน์ (2558: 54) กล่าวว่า ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้บริหารสถานศึกษาไว้ในสิ่งพิมพ์ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรื่องกัลยาณมิตรนิเทศสำหรับผู้บริหารกลยุทธ์ในการนิเทศเพื่อการสร้างโรงเรียนให้เข้มแข็งว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษารั้งนี้จึงอยู่ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสำคัญ บุคคลสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จดังกล่าวได้คือผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอาจารย์ในสถานศึกษาของตนให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วันทนา เมืองจันทร์ (2558: 31) กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาว่ามีความจำเป็นที่ผู้บริหารทุกคนต้องตระหนัก เพราะต้องบริหารงานบริหารคน และทั้งนี้เพราะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นกลไกที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นต่อการให้ความสำคัญกับผู้เรียน และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร บริหารตนให้พร้อมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้บริหารที่ดี

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนนั้น มีความสำคัญเนื่องจากต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความเป็นประชาธิปไตย มีมนุษยสัมพันธ์กับทุกคน เป็นนักประสานงานที่ดีบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีความรู้เรื่องเทคโนโลยี สารสนเทศ และครองตนดี มีความโปร่งใสจึงจะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของผู้อื่น

3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

การเป็นผู้นำนั้น เกิดจากความสัมพันธ์ของอำนาจ 3 ประการ คือ พลังอำนาจ อิทธิพล และอำนาจหน้าที่ ดังนั้น การเป็นผู้นำจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีสมาชิกยอมรับอำนาจ ผู้นำกับกลุ่มเป็นการแยกกันไม่ได้ถ้าไม่มีกลุ่มก็ไม่มีผู้นำ ถ้ามีกลุ่มแต่ขาดผู้นำก็ไม่เจริญก้าวหน้า การเป็นผู้นำจึงเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องทำหน้าที่ทั้งการนำและการบริหารเพื่อผลักดันวัตถุประสงค์ขององค์กรให้บรรลุเป้าหมาย ผู้วิจัยจึงศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไปนี้

จินดา พุ่มสกุล (2556: 6-7) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร คือ พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารตามความคาดหวังหรือความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการบริหารงานในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 9 ประการ ดังนี้

- 1) บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่ปรากฏหรือที่แสดงออก เช่น รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย คำพูด ซึ่งทำให้บุคคลมีลักษณะแตกต่างจากบุคคลอื่น ที่แสดงลักษณะ การปรับตัวของแต่ละคน เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ
- 2) ความรู้ หมายถึง การใช้ทักษะและพฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- 3) วิสัยทัศน์ หมายถึง การมองไปข้างหน้าหรือการมองไปในอนาคตของผู้นำองค์กร การกำหนดทิศทางในอนาคตระยะยาว การแสดงความคิดเห็นที่กว้างขวางและชัดเจน วิสัยทัศน์เกิดจากการคิดโดยใช้ปัญญาในการดำเนินงานเพื่อทำให้การมองอนาคตเป็นจริง
- 4) คุณธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ได้กระทำตามกันมาจนเป็นความเคยชิน หรือหลักธรรมคำสอนอันเป็นแนวทางในการประพฤติ
- 5) มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างมนุษย์อันจะเป็นสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตร กระบวนการจูงใจของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิภาพโดยมีความพอใจ การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล การยอมรับนับถือ การให้ความร่วมมือ และการให้ความจงรักภักดีในการติดต่อสัมพันธ์กัน ระหว่างบุคคลต่อบุคคล ตลอดจนองค์กรต่อองค์กร
- 6) ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และรวมพลังกันปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย โดยมีความสามารถในการชักจูงให้คนอื่นทำงานให้สำเร็จตามที่ผู้บริหารต้องการ

7) วิชาชีพ หมายถึง ความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญ ความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพอย่างสูง

8) บริหารจัดการดี หมายถึง การดำเนินการให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหาร สถานศึกษาตามเป้าหมายหรือนโยบายของโรงเรียน เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

9) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่ใช้วิธีการต่าง ๆ ในการยกระดับความต้องการที่กระตุ้นใจผู้ตามให้กระทำมากกว่าที่คาดหวัง มีความเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามที่ปรารถนาเพื่อที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์

สุदारรณ เต็มเปี่ยม (2558: 7) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่เกี่ยวกับลักษณะท่าทางอากัปกริยา อาการต่าง ๆ ของผู้บริหารที่แสดงออกทางร่างกายเกี่ยวกับการแต่งกาย การมีสุขภาพสมบูรณ์ ความสุขภาพอ่อนโยน ลักษณะท่าทางร่าเริงแจ่มใส การเป็นผู้นำ กล้าในการตัดสินใจระตือร้อร์นในการทำงาน สุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงาน ความเชื่อมั่นในตนเอง มีสุขภาพจิตดีเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเพื่อนร่วมงาน การแสดงความคิดเห็น ความคล่องตัว รู้จักวางตัวในสังคม และใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ

2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนในการรักษาวินัย ความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา มีความยุติธรรมต่อผู้ร่วมงานอย่างเสมอภาค เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ใช้หลักการบริหารอย่างมีคุณธรรม ไม่ดื่มสุราสารเสพติดและอบายมุขทุกประเภท มองโลกในแง่ดี และการไม่ประพฤติตนล่วงละเมิดต่อศีลธรรมอันดีงามของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

3) ความสามารถ การมีคุณสมบัติเหมาะแก่การทําส่งใดสิ่งหนึ่งได้ สามารถใช้ความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารงาน กำหนดนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน สามารถใช้เหตุผลเท่าทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง สามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันเข้าใจบทบาทหน้าที่ ของคน สามารถจัดบุคลากรการทำงานได้อย่างเหมาะสม มุ่งผลสำเร็จของงาน สามารถแก้ไขปัญหา ภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประชาธิปไตยในการรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน มีความสามารถในการจัดหาและสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิด ความมั่นใจในการทำงาน ติดต่อสื่อสารและติดตามผลงานของผู้ร่วมงาน

4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน การติดต่อประสานงานกับ บุคคลอื่น ไม่เห็นแก่ตัวและเอาเปรียบเพื่อนร่วมงานช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานทั้งในหน้าที่ราชการและ ส่วนตัว มีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส สามารถรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของผู้ร่วมงานใส่ใจ เรื่องหน้าที่การงาน รู้จักผ่อนเบา พุดคุยพบบปะ ยกย่องให้เกียรติ และพุดจาสุภาพกับเพื่อนร่วมงาน

5) ด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์สร้างแรงจูงใจ ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการสร้างพัฒนาที่มงาน

ธีรภัทร์ พรหมนอก (2560: 6-7) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร คือ เครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำตัวด้านร่างกายและจิตใจ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1) ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ซึ่งเกี่ยวกับภาพลักษณ์ สมรรถภาพทางร่างกาย อารมณ์ พฤติกรรมที่เป็นลักษณะนิสัยประจำตัวที่น่าเลื่อมใส น่าเคารพ น่าศรัทธา เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหาร

2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง ผู้ที่มีคุณธรรมสูงก็จะส่งผลให้ความประพฤติในด้านดี สูงไปด้วย และผู้ที่มีคุณธรรมสูงก็จะส่งผลให้กับผู้นั้นมีจริยธรรมในตนเองสูงด้วยเช่นกัน และยังส่งผลให้ผู้นั้นมีความมีระเบียบวินัยในตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเอื้ออารีต่อเพื่อนร่วมงาน เป็นที่รักใคร่ของเพื่อนร่วมงาน เป็นที่พึ่งเมื่อเกิดปัญหา มีความรับผิดชอบ มีความเที่ยงตรงยุติธรรม ยึดถือหลักเกณฑ์ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา

3) ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถด้านการบริหาร สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการจัดการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยใช้แผนงานเป็นเครื่องมือในการบริหาร สนับสนุนให้บุคลากรมีความมั่นใจในการพัฒนางาน มีการประสานความร่วมมือทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบ

4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องรู้จักจูงใจบุคคลและกลุ่ม ให้มุ่งสู่เป้าหมายโดยอาศัยกลุ่มที่ทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่ม หรือกลุ่มกับกลุ่ม มนุษย์ทุกคนต้องอยู่ร่วมกันและทำงานกับคนอื่น ดังนั้น จึงต้องเน้น ที่ผู้ปฏิบัติงานในฐานะที่เป็นแกนสำคัญของการทำงาน หากได้รับการดูแลสนใจและเอาใจใส่ที่ดี จากผู้บริหารอย่างเพียงพอแล้วก็น่าจะช่วยให้งานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าเดิม

5) ด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการใช้ศาสตร์และศิลป์สร้างแรงจูงใจ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ มีความคิดริเริ่มการพัฒนาทีมงาน มีความสัมพันธ์อันดี กับเพื่อนร่วมงาน ชุมชน และองค์กรอื่น รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่รักและที่นับถือของผู้ร่วมงาน เป็นตัวอย่างที่ดีของหมู่คณะ

ธนวัฒน์ สายนภา (2559: 8) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ คือ ลักษณะส่วนตัว หรือพฤติกรรมที่แสดงออกมา และแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน กำหนดนโยบายและวิธีการทำงานที่ชัดเจน สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่

1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตน ให้เป็นผู้ที่มีจิตใจ วาจา และการกระทำดี มีความเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน มีความเป็นเหตุเป็นผล มีความยุติธรรม รู้จักวางตัวเป็นกลางโดยยึดระบบคุณธรรมในการบริหารงาน

2) ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง การแสดงออกพฤติกรรมหรือลักษณะโดยรวมของบุคคลที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย คำพูด ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ ค่านิยม ความเชื่อถือ ความเฉลียวฉลาด ตลอดจนกิริยามารยาท ลักษณะนิสัยและอุปนิสัยอันเป็นแนวทางในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อม

3) ด้านความรู้ ความสามารถ หมายถึง การมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประสพการณ์ ปฏิภาณไหวพริบ การใช้เหตุผล และการสื่อสารในการปฏิบัติงาน มีการกำหนดเป้าหมาย แผนกลยุทธ์ การควบคุม ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เป็นนักพัฒนา และนักวิจัย เพื่อแสวงหาความรู้ นวัตกรรมและรูปแบบใหม่ ๆ มาใช้บริหารงาน

4) ด้านวิสัยทัศน์ หมายถึง การมองสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ มีความมุ่งมั่นที่จะจัดการภารกิจของตนเองและภารกิจขององค์กรให้อยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

5) ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารเพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จโดยใช้กระบวนการจากการวางแผนการทำงาน วิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยอาศัยกระบวนการตัดสินใจ การมีส่วนร่วม การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรในการบริหารจัดการ

6) ด้านการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงตนเอง หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติในการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่ดีนั้นจะต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมได้รับความเชื่อมั่นไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชา แนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในอนาคต จะต้องเป็นผู้บริหารที่มีลักษณะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำเชิงปฏิรูปส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชา โดยใช้ดุลพินิจของตนเองในการกำหนดเป้าหมายการทำงาน ควบคุมการสั่งการด้วยตนเอง ตลอดจนให้ความสำคัญกับผลสำเร็จของงาน เท่าเทียมกับความเอาใจใส่ในความสามารถและความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา การพัฒนา กำลังคนให้เป็นคนกล้า คนเก่ง และคนดีได้ จะต้องได้รับการพัฒนาขีดความสามารถให้ได้ในระดับสากลเพื่อทันกับสภาวะของกระแสโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และที่สำคัญที่สุด ความสามารถพัฒนางาน ตลอดจนจัดการกับงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

1. ความเป็นมาของธรรมาภิบาล

การกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) เป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่างประเทศ ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้องค์การประสบความสำเร็จ เมื่อปี พ.ศ. 2532 นับเป็นครั้งแรกที่พบว่ามีการใช้คำว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาล (Good Governance) ขึ้น ในรายงานของธนาคารโลก (World Bank) และต่อจากนั้นก็มีหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ Good Governance เป็นอย่างมาก เช่น คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific: UNESCAP) สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program: UNDP)

และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) เป็นต้น

จากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากการบริหารจัดการในระดับชาติและระดับองค์กร ทั้งในภาครัฐและเอกชน มีความบกพร่องและขาดประสิทธิภาพ รวมถึงการกระทำผิด ทุจริตและขาดจริยธรรม ส่งผลให้ประเทศไทยมีการบังคับใช้และปรับแก้กฎหมายต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วนภายในประเทศ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (ยกเลิกเมื่อเดือนสิงหาคม 2547 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมให้การพัฒนาาระบบราชการดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายที่ชัดเจนไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาาระบบราชการไทย พ.ศ. 2551-2555 เพื่อมุ่งเน้นและส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ได้แก่ ส่วนราชการจังหวัด องค์กรมหาชน และสถาบันอุดมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating) และนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมสู่มาตรฐานสากล เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ประโยชน์สุขของประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555: 9)

รัฐบาลสามารถแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อให้ประเทศได้เดินหน้าต่อไปได้ ซึ่งถือเป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ส่วนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ก็ได้ทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ โดยมีการแก้ไขกฎหมายที่ล้าสมัย หรือการตรากฎหมายใหม่ ๆ เพื่อให้ทันยุคสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อให้ประเทศไทยเดินหน้าไปสู่การปฏิรูปในหลาย ๆ ด้าน และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (กรธ.) ได้ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญก็นำหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นหลักการสากลที่ประเทศซึ่งปกครองในระบอบประชาธิปไตยใช้เป็นหลักในการบริหารประเทศ โดยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมายและสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย ยุทธศาสตร์ชาติเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560: 17)

2. ความหมายของธรรมาภิบาล

การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมภาครัฐ ธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคี และร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไข ภัยวิฤตภัยอันตรายที่อาจจะมีมาในอนาคต จากการค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องมีนักวิชาการ และนักการศึกษาให้ความหมายของหลักธรรมาภิบาลไว้หลายท่าน ดังนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542: 26) ได้ให้คำนิยามของคำว่า ธรรมาภิบาล ว่าหมายถึง การบริหารกิจการ บ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐภาคธุรกิจ เอกชนและ ภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจ สามารถ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกัน เป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและ เป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไข ภัยวิฤต ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรมความโปร่งใส และ ความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทยรัฐธรรมนูญและกระแส โลกยุคปัจจุบัน

ฐิติรัตน์ เอี่ยมสกุล (2555: 20) ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นกลไกที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อน เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่มีพื้นฐานระบบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง ซึ่งมีโครงสร้างและกระบวนการ บริหารที่มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้นำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างสม่ำเสมอ

เสนห์ จุ้ยโต (2557: 5) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง แนวคิดการบริหาร จัดการที่ดี เพื่อให้การบริหารองค์กรภาครัฐมีความสอดคล้องต่อวิสัยทัศน์ทางการเมืองในระบบ ประชาธิปไตย ได้แก่ มีการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม มีความเสมอภาคในการรณรงค์หาเสียง มีฝ่ายค้าน ที่เข้มแข็ง มีอิสระในการตัดสินใจ ปลอดภัยจากการคุกคาม มีเสรีภาพของสื่อมวลชน มีเสรีภาพใน การประชุม ประท้วง มีเสรีภาพในการตั้งกลุ่มการเมืองและสมาคม มีเสรีภาพทางศาสนา ปลอดภัย จากภัยคุกคามทางการเมือง มีความเสมอภาคในกฎหมาย และมีรัฐบาลที่ซื่อสัตย์ยึดถือประโยชน์ของ ประชาชนเป็นสำคัญ จึงนับได้ว่าธรรมาภิบาลทำหน้าที่เป็นกลไกเครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงาน ที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือ จากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างแท้จริงและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบบ ประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้าง และกระบวนการ บริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ ที่ยั่งยืน

ปธาน สุวรรณมงคล (2558: 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหาร การปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชน และประเทศชาติโดยยึดหลักเหตุผลและความเป็นธรรม หรืออีกมุมหนึ่งเป็นหลักการและแนวทางสำหรับการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการที่กำหนด

อังคณา พิมพ์ดี (2559: 15) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหาร การจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ส่วน ของสังคมเข้าด้วยกัน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้มีการสนับสนุน ซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจสังคมและการเมืองอย่างสมดุล ซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน ให้มีความแข็งแกร่งมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ยุติธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืนและมีเสถียรภาพ

ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559: 33) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคม องค์การหรือธุรกิจ ด้วยความรับผิดชอบ คัมค่า ซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้ มีความชอบธรรม ยุติธรรม และมีคุณภาพมาตรฐานพัฒนาได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

จุฑามาส นาคปฐม (2559: 38) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหาร การจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มีความถูกต้องเป็นธรรม โปร่งใส สุจริต มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนได้ในอนาคต

สหัสพงศ์ พิทอนวร (2563: 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการ ปกครอง การบริหาร และการควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ของผู้บริหารให้เป็นไปในครรลองคลองธรรม มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชนเป็นหลัก ทำให้คนในองค์กรและประเทศชาติสามารถอยู่ร่วมกัน อย่างสงบสุข ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การบริหารจัดการบ้านเมือง และสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนที่ดี ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ใช้หลัก ประชาธิปไตยและเคารพในสิทธิมนุษยชน มุ่งใช้กฎระเบียบด้วยความเป็นธรรม โปร่งใสในการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่งผลให้สังคมดำรงอยู่อย่างสันติ ตลอดจนมีการใช้อำนาจในการพัฒนาประเทศให้เป็นไปอย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

3. ความสำคัญของธรรมาภิบาล

ในปัจจุบันสังคมให้ความสำคัญต่อธรรมาภิบาลมากขึ้น ทำให้ผู้นำขององค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนนำธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบในการพัฒนาและวางแผนงาน เพื่อความอยู่รอดและเพื่อเกิดการยอมรับจากบุคคลภายนอก รวมทั้งเพื่อเกิดการพัฒนายั่งยืน ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ ความสำคัญของธรรมาภิบาล ดังนี้

จรัสศรี ทีปวิรัช (2555: 33) ได้กล่าวว่า ธรรมาภิบาล เป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งจะต้อง เกิดขึ้นในองค์กรราชการ เป็นศูนย์การบริการภาครัฐ อันเป็นหน่วยงานที่ต้องบริการประชาชนอย่าง เท่าเทียมกันและเป็นธรรม หากกลไกของรัฐสามารถเดินได้อย่างถูกต้อง บริสุทธิ์ ยุติธรรม และโปร่งใส ก็จะทำให้ประชาชนได้รับการดูแลหรือได้รับบริการที่ดี โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นใน ส่วนรวมอย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555: 25-26) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของ ธรรมาภิบาล ไว้ดังนี้

1) ธรรมาภิบาลจะช่วยให้สังคมมีความเข้มแข็งในทุกด้าน ทั้งทางคุณค่าและจิตสำนึก ทางสังคม การเมือง วัฒนธรรม จริยธรรมและทางเศรษฐกิจ มีความโปร่งใส สามารถอยู่ร่วมกันอย่าง มีความสุขและมีความเจริญรุ่งเรืองต่อไปด้วยฐานอันมั่นคง

2) ทำให้สามารถลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ส่งผลทำให้ช่วยลดงบประมาณค่าใช้จ่าย ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันของประเทศ

3) ทำให้ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้ อย่างสงบสุขภายใต้ความร่วมมือกัน อันก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ

4) ทำให้ภาพลักษณ์ของหน่วยงานของประเทศเป็นที่ศรัทธา เชื่อมั่นและได้รับความไว้วางใจ จากประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ส่งผลทำให้การพัฒนาของ ประเทศเป็นไปอย่างยั่งยืน เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า

5) ทำให้ประชาชน หรือผู้รับบริการได้รับการอำนวยความสะดวก รวดเร็ว ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น สามารถตอบสนองความต้องการและ ความคาดหวังของประชาชนหรือผู้รับบริการได้มากขึ้น

6) ทำให้เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน เพิ่มโอกาสในการระดมทุน/การเข้าสู่ตลาดทุนในระดับ สากล เพิ่มโอกาสในการแสวงหาพันธมิตรทางธุรกิจ เพิ่มคุณค่าให้แก่องค์กรในระยะยาว

7) ทำให้การบริหารจัดการขององค์กร มีกลไกและกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการที่ดี มีระบบ มีความโปร่งใส มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน อันนำมาซึ่งความเชื่อถือและศรัทธาต่อองค์กรนั้น

วันเพ็ญ หรุจิตตรีวัฒน์ (2555: 8) กล่าวว่า ในการบริหารโรงเรียนซึ่งเป็นการจัดการศึกษา ขึ้นพื้นฐานมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศให้มั่นคงและยั่งยืน เพราะเป็นการจัดการศึกษา ตามมาตรฐานให้กับนักเรียน เพื่อเลือกวิถีทางในการดำเนินชีวิตและผลิตกำลังคนในระดับกลาง นับว่า เป็นภารกิจที่สำคัญในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา การบริหารโรงเรียนจะ ดำเนินไปด้วยดี มีความเจริญก้าวหน้า ผู้บริหารต้องใช้เทคนิคหรือหลักการบริหารต่าง ๆ ตลอดจนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญที่มีอยู่ ทำให้โรงเรียนไปสู่เป้าหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ ผู้บริหารโรงเรียน ในฐานะเป็นผู้บริหารสูงสุดในองค์กรจะต้องให้ประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร และมีบทบาทหน้าที่ ในการบริหารงานให้บรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ จึงถือได้ว่าการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องสร้างขึ้นเป็นคุณสมบัติประจำตัวของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดซึ่ง ความเป็นธรรมในการบริหารงาน มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ความสำคัญในการบริหารงาน ด้วยหลักธรรมาภิบาลต้องเกิดจากพลังที่เรียกว่า "สามประสาน" ดังนี้

1) ภาครัฐ ต้องมีการปฏิรูปบทบาทและหน้าที่โครงสร้างและกระบวนการทำงานของ หน่วยงาน มีกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคมที่โปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และมีสมรรถนะสูงในการนำบริการของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน โดยเน้นการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และวิธีทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ให้ถือเอาประโยชน์ของประชาชนเป็นจุดหมายในการทำงาน และสามารถ ร่วมทำงานกับประชาชนและภาคเอกชนได้อย่างราบรื่น

2) ภาคธุรกิจเอกชน ต้องมีการปฏิรูปและสนับสนุนให้หน่วยงานของเอกชน และองค์กรเอกชนต่าง ๆ มีกติกาการทำงานที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ชัดเจนเป็นธรรมต่อลูกค้า มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีระบบตรวจสอบที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานให้บริหารร่วมกับภาครัฐและประชาชนอย่างราบรื่น และไว้วางใจซึ่งกันและกัน

3) ภาคประชาชน ต้องสร้างความตระหนักตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลถึงระดับกลุ่มประชาสังคม ในเรื่องสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจสังคมและการเมือง เพื่อเป็นพลังของประเทศที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการของการสร้างกลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ (2556: 10) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของธรรมาภิบาลไว้ว่าเป็นเรื่องของโครงสร้าง กระบวนการและความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม ในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดี

รัชยา ภักดีจิตต์ (2557: 10) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของธรรมาภิบาลไว้ว่า เป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศ ให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกันและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างรัฐและภาคเอกชนเพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส “ธรรมรัฐ” หรือ “การบริหารจัดการที่ดี” หรือ “ธรรมาภิบาล” หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้

วิระยุทธ พรพจน์ธนาส (2557: 34) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของธรรมาภิบาลในสถานศึกษาไว้ว่า นอกจากการมีธรรมาภิบาลสถานศึกษาจะช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างดีจนนำไปสู่การทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพได้นั้น ธรรมาภิบาลในสถานศึกษายังช่วยแก้ปัญหาภายในองค์กร ได้แก่ การทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาการมีผู้บริหารที่เป็นเผด็จการ บริหารโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วม ผู้บริหารขาดความรับผิดชอบ ขาดความโปร่งใสในการบริหาร บริหารโดยไม่ยึดความเสมอภาคเป็นธรรม บริหารโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างไม่คุ้มค่า บุคลากรมีความรู้สึกเหลื่อมล้ำของสถานภาพ หรือมีความไม่มั่นคงในงาน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้อาจแก้ไขได้ เพราะหลักการของธรรมาภิบาลนั้นครอบคลุมถึงปัญหาเหล่านั้น

ระบบบริหารภาครัฐไทยหรือระบบราชการไทยเป็นระบบที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ตั้งแต่ก่อตั้งอาณาจักรย้อนไปถึงสมัยสุโขทัย เรื่อยมาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์และปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าระบบบริหารภาครัฐไม่เคยล่มสลายในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองตลอดเวลา บางช่วงเวลา ระบบบริหารภาครัฐกลายเป็นอาณาจักรที่ซ้อนอาณาจักร หรือเป็นอำนาจรัฐที่ซ้อนอยู่ในรัฐ เช่น ช่วงเวลาที่ “อำมาตย์” หรือ “ข้าราชการ” มีอำนาจในการเมืองการบริหารโดยตรง เช่น ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เป็นต้น ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ผู้ปกครองหรือกษัตริย์ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการบริหารกิจการของบ้านเมือง โดยมีข้าราชการเป็นกลไกในการใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์ ซึ่งหากจะกล่าวไปแล้วหลักคิดในธรรมาภิบาล หรือ Good Governance ซึ่งมาจากต่างประเทศและเข้ามาสู่สังคมไทยในยุคสมัยระบอบประชาธิปไตยนั้น ในความเป็นจริงแล้วก็มีใช้เรื่องใหม่ทั้งหมดแต่ประการใดเลย เพราะผู้ปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีหลักการสำคัญที่ยึดถือปฏิบัติมาช้านาน ได้แก่ “หลักทศพิธราชธรรม” (สถาบันพระปกเกล้า, 2558: 55)

ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559: 37) ได้กล่าวถึงหลักธรรมาภิบาลไว้ว่า การบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลมีกระบวนการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นธรรม ทำให้การบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถตรวจสอบได้ ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสงบสุข ธรรมาภิบาลยังเป็นกระบวนการเป็นที่ยอมรับของสังคมและมาตรฐานสากล ผู้บริหารต้องสร้างขึ้นเป็นคุณสมบัติประจำตัวและของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบในการบริหารงาน บริหารงานได้อย่างเป็นระบบมีคุณภาพ

อังคณา พิมพ์ดี (2559: 20) ได้กล่าวว่า ภายหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หลังจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลไทยให้คำมั่นว่าจะต้องสร้าง “Governance” ขึ้นในการบริหารจัดการภาครัฐ ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3 (1) ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยมีหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วยหลักสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักคุณธรรม (Morality) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักความมีส่วนร่วม (Participation) หลักความรับผิดชอบ (Accountability) และหลักความคุ้มค่า (Utility)

สุทัศน สุธธิกุลสมบัติ (2550) กล่าวถึง ความสำคัญของธรรมาภิบาลไว้ดังนี้

1) ธรรมาภิบาล เป็นยุทธศาสตร์การสร้างสรรค์ระบบบริหารจัดการที่ดีในสังคม และเป็นพื้นฐานสำคัญของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นหลักปฏิบัติในทุกระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับภาครัฐ ผลประโยชน์ให้กับคนทุกระดับทั้งในภาครัฐและเอกชนในเรื่องการเปิดเผย ตรวจสอบได้ และรับผิดชอบ

2) ธรรมาภิบาล เป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นธรรมในสังคม เอื้อในสิ่งที่ตัดสินใจ

3) ธรรมาภิบาลมีกระบวนการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นธรรมต่อคนในสังคมให้ ความมั่นใจแก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและยากจน มีการจัดระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รักษาความสมดุลของระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศอย่างมีเสถียรภาพ ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสงบสุข ธรรมาภิบาลจึงเป็นกุญแจดอกสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ธรรมาภิบาลช่วยลดปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง และส่งเสริมให้คนมีความซื่อสัตย์ สุจริต

5) ธรรมาภิบาลเป็นมาตรฐานสากลที่บ่งชี้ถึงระดับการพัฒนาของประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หากสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นได้ย่อมหมายถึงการได้รับการยอมรับและเชื่อถือ การยอมรับจากสังคมระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น

6) ธรรมาภิบาลเกี่ยวกับบรรทัดฐานและค่านิยม ซึ่งเป็นตัวอย่างแนวทางการดำเนินงาน ภายในองค์กรให้เกิดความโปร่งใส

นรมน ชันดี (2561: 29) ได้กล่าวถึงความสำคัญของธรรมาภิบาลไว้ว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางที่สำคัญแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษา ไปสู่เป้าหมายที่ดี ซึ่งหลักธรรมาภิบาลจะช่วยให้ระบบของของสถานศึกษามีกระบวนการจัดการที่สามารถนำไปสู่การเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพได้

สหัตพงษ์ พิทอนวร (2563: 21) ได้กล่าวถึงความสำคัญของธรรมาภิบาลไว้ว่า ธรรมาภิบาลทำให้การบริหารจัดการขององค์กรมีกลไกและกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการที่ดี มีระบบระเบียบ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนหรือทุกภาคส่วนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ตั้งอยู่ในครรลองคลองธรรม ดังนั้นการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการจึงมีประโยชน์ต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า การบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลมีกระบวนการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นธรรม ทำให้การบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถตรวจสอบได้ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข ธรรมาภิบาลยังเป็นกระบวนการเป็นที่ยอมรับของสังคมและมาตรฐานสากล ผู้บริหารต้องสร้างขึ้นเป็นคุณสมบัติประจำตัวและของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบในการบริหารงาน บริหารงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ

4. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

สุทธศรี วงษ์สมาน (2554: 39) ได้กล่าวถึงแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2562) โดยมีแนวนโยบายและทิศทางการศึกษาไทย ไม่เน้นโครงสร้างระบบ แต่ให้ความสำคัญเชิงคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ

- 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย
- 2) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
- 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา

กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษามี 4 ประการคือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ซึ่งในส่วนของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่นี้ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

จากคำแถลงของคณะรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นโยบายข้อที่ 8 ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555-2558, 2554: 7) เน้นการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ เสริมสร้างประสิทธิภาพของระบบบริหารงานแบบบูรณาการ รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีระบบที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและปรับปรุงระบบการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ทั้งการช่วยเหลือด้านกฎหมาย ส่งเสริมกองทุนยุติธรรม เพื่อคุ้มครองช่วยเหลือคนจนและคนด้อยโอกาส รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างกว้างขวาง รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรม

สันถวันท์ พยาเลี้ยง (2552: 18-20) ได้กล่าวว่า พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 “ธรรมาภิบาล” เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งและสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึก

ถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความร่วมมือร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกปัจจุบัน ซึ่งมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญดังนี้คือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการสูงสุด มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดการควบคุมของราชการส่วนกลาง การเรียกร้องความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งในระดับบุคคลและองค์กร และการใช้เรื่องนี้เป็นเกณฑ์ในการวัดผลการปฏิบัติงานและให้ผลตอบแทน การตระหนักของความสำเร็จของการจัดให้ทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานจนบรรลุผลได้ตามเป้าหมาย

สรุปได้ว่า สถานศึกษามีความจำเป็นที่ต้องใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษา จึงจะบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาจากธรรมาภิบาล นำมาปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาการบริหารจัดการที่ดี โดยสถานศึกษาจำเป็นต้องนำมาปฏิบัติ โดยการประยุกต์ใช้เท่าที่จำเป็น จะทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปด้วยดีประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยหลักการของแต่ละแห่งอาจจะเหมือนและแตกต่างกันออกไปในแต่ละด้านดังนี้

4.1 หลักนิติธรรม

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542: 24-31) กล่าวว่า หลักนิติธรรม (The Rule of Law) หมายถึง การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

ประชา ศรีหาบุญทัน (2556: 38) สรุปได้ว่า หลักนิติธรรม (Rule of Law) เป็นการตรากฎหมาย กฎ กติกาที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับใช้เป็นไปตามกฎกติกาที่ตกลงกันไว้ รวมทั้งคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก

สถาบันพระปกเกล้า (2558: 18-20) ได้ให้ความหมายว่าหลักนิติธรรม หมายถึง การตรวจตรากฎหมายที่ถูกต้อง เป็นธรรมการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกาและการปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก

นิสวันต์ พิษณุดำรง (2556: 23) กล่าวไว้ว่า หลักการบริหารจัดการที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ในหลักนิติธรรมมี 7 ประการ คือ

- 1) หลักการแบ่งแยกอำนาจ
- 2) หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
- 3) หน่วยงานมีความผูกพันต่อกฎหมายของเจ้าหน้าที่
- 4) หน่วยงานได้ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา
- 5) ผู้มีอำนาจตัดสินใจในหน่วยงาน มีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่
- 6) หน่วยงานยึดหลัก “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย”
- 7) หน่วยงานยึดหลักการทำงานภายใต้กฎระเบียบสูงสุด

สรุปได้ว่า หลักนิติธรรม หมายถึง ผู้บริหารมีการกำหนดกฎระเบียบการบริหารงาน โดยยึดกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ส่งเสริม สนับสนุน ยกย่อง ชมเชย ให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎและ ข้อบังคับตามระเบียบทางราชการ แนะนำ ตักเตือนครูและบุคลากรที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม มีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิด ปฏิบัติต่อครูและบุคลากรอย่างเสมอภาค เท่าเทียม มีความยุติธรรม เป็นผู้ปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร

4.2 หลักคุณธรรม

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและ สังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542: 24-31) กล่าวว่า หลักคุณธรรม (Morality) หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติ หน้าที่ให้เป็นอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทย มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

ประชา ศรีหาบุญทัน (2556: 38) สรุปได้ว่า หลักคุณธรรม (Ethic) เป็นการยึดมั่น อยู่ในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีวินัย และประกอบอาชีพสุจริต

สถาบันพระปกเกล้า (2558: 18-20) ได้ให้ความหมายว่าหลักคุณธรรม หมายถึง ความยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้ คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

นิสวันต์ พิษณุดำรง (2556: 23) กล่าวว่าไว้ว่า หลักการบริหารจัดการที่ดีตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ในหลักคุณธรรมมี 3 ประการ คือ

- 1) การปลอดจากการทุจริต
- 2) การปลอดจากการทำผิดวินัย
- 3) การปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ

สรุปได้ว่า ด้านหลักคุณธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนด้วยความถูกต้องดีงาม มีความอดทนอดกลั้น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตั้งใจ ขยันหมั่นเพียร มีความเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ มีความจริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ให้การส่งเสริมสนับสนุน บุคลากรให้มีความก้าวหน้า ปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยความสุภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

4.3 หลักความโปร่งใส

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและ สังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542: 24-31) กล่าวว่า หลักความโปร่งใส (Accountability) หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กร ทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษา ที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบ ความถูกต้องชัดเจนได้

สถาบันพระปกเกล้า (2558: 18-20) ได้ให้ความหมายว่าหลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส

นิสวันต์ พิษณุดำรง (2556: 23) กล่าวว่า หลักการบริหารจัดการที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ในหลักความโปร่งใสมี 3 ประการ คือ

- 1) ความโปร่งใสด้านโครงสร้างระบบงาน
- 2) ความโปร่งใสด้านระบบการให้ข้อมูล
- 3) ความโปร่งใสด้านการเปิดเผยของระบบงาน

สรุปได้ว่า ด้านหลักความโปร่งใส หมายถึง ผู้บริหารให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศอย่างถูกต้อง มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมรับรู้การบริหารด้านต่าง ๆ สามารถซักถามข้อสงสัยได้ชัดเจนทุกคำถาม พร้อมเปิดเผยแก่สาธารณชน

4.4 หลักความมีส่วนร่วม

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542: 24-31) กล่าวว่า หลักความมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็นการไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

ประชา ศรีหาบุญทัน (2556: 38) สรุปได้ว่า หลักการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการบริหารการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร การให้ข้อมูลแก่ประชาชน การแสดงความคิดเห็น การให้คำปรึกษา การร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมคุมงานสาธารณะ

สถาบันพระปกเกล้า (2558: 18-20) ได้ให้ความหมายว่าหลักความมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็นการประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

นิสวันต์ พิษณุดำรง (2556: 23) กล่าวว่า หลักการบริหารจัดการที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ในหลักความมีส่วนร่วมมี 4 ประการ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในระดับการให้ข้อมูลประชาชน
- 2) การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็นและปรึกษาหารือ
- 3) การมีส่วนร่วมในระดับวางแผนตัดสินใจ
- 4) พัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชน

สรุปได้ว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดนโยบาย ระเบียบข้อบังคับ การวางแผนการปฏิบัติงาน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชน

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา มีการมอบหมายงานอย่างชัดเจนให้อิสระในการบริหารและกระบวนการตัดสินใจ

4.5 หลักความรับผิดชอบ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542: 24-31) กล่าวว่า หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

สถาบันพระปกเกล้า (2558: 18-20) ได้ให้ความหมายว่าหลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา

นิสวันต์ พิษณุดำรง (2556: 23) กล่าวว่า หลักการบริหารจัดการที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ในหลักความรับผิดชอบมี 6 ประการ คือ

- 1) หน่วยงานมีการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน
- 2) หน่วยงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน
- 3) หน่วยงานมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) หน่วยงานมีระบบติดตามประเมินผล
- 5) หน่วยงานมีการจัดการกับผู้ไม่มีผลงาน
- 6) หน่วยงานมีแผนสำรอง

สรุปได้ว่า ด้านหลักความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้บริหารมีการแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ถูกต้อง ครบถ้วน ตามเวลาที่กำหนด ยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจ กล้าที่จะยอมรับและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ตามรายงานผลการตรวจสอบและผลการประเมินจากฝ่ายตรวจสอบปฏิบัติงานจนสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

4.6 หลักความคุ้มค่า

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542: 24-31) กล่าวว่า หลักความคุ้มค่า (Cost-effectiveness or Economy) หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

ประชา ศรีหาบุญตัน (2556: 38) สรุปได้ว่า หลักความคุ้มค่า (Value for Money) เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการใช้อย่างคุ้มค่า ให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืนโดยมุ่งประโยชน์สูงสุด

สถาบันพระปกเกล้า (2558: 18-20) ได้ให้ความหมายว่าหลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมและรักษาพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

นิสวันต์ พิษณุदारง (2556: 23) กล่าวไว้ว่า หลักการบริหารจัดการที่ดีตามระเบียบ สำนักรายการรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ในหลักความคุ้มค่ามี 3 ประการ คือ

- 1) การประหยัด
- 2) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 3) ความสามารถในการแข่งขัน

สรุปได้ว่า ด้านหลักความคุ้มค่า หมายถึง ผู้บริหารวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดมาตรการรณรงค์ให้บุคลากรใช้ทรัพยากรในสถานศึกษาอย่างประหยัด ส่งเสริมสนับสนุนให้นำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุด ควบคุม กำกับ และส่งเสริม ให้บุคลากรปฏิบัติงานเต็มเวลาตามศักยภาพ รวมถึงมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็น ความสำคัญของการรักษาพัฒนาทรัพยากร

หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี สามารถนำมา ประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีความถูกต้องชอบธรรม เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในสถานศึกษา และ ผู้เรียน โดยยึดหลัก 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

1. ที่มาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เดิมเรียกว่า สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาพัทลุง เขต 1 ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มุ่งหวังยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน จึงกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งการปฏิรูประบบบริหารการจัดการศึกษาทุกส่วนทุกระดับที่เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวง ศึกษาธิการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษายุคใหม่ และเพื่อเป็นการกระจาย อำนาจในการบริหารจัดการลงไปสู่ส่วนภูมิภาคหรือท้องถิ่น จึงให้มีการหลอมรวมเปลี่ยนถ่ายอำนาจ การบริหารจัดการในหน่วยงานสำคัญที่กำกับดูแลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกระดับเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้กรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการยุบเลิกและเกิดสำนักงานใหม่ ประกอบด้วย สำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ขณะเดียวกันได้มีการหลอมรวมหน่วยงานในระดับกรมซึ่งมีอยู่เดิม คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการเข้าไว้ด้วยกันแล้วเปลี่ยนสภาพเป็นหน่วยงานใหม่ ก่อตั้งเป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับจังหวัดและอำเภอก็เช่นเดียวกัน ได้มีการยุบเลิกสำนักงานประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอ สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ และจัดตั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นทั่วประเทศ จำนวน 175 เขต

จังหวัดพัทลุง ได้กำหนดให้แบ่งเขตพื้นที่การศึกษาตามประกาศกฎกระทรวงศึกษาธิการ ออกเป็น 1 เขต และเรียกชื่อหน่วยงานในระดับนี้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม 2556 เป็นต้นไป แต่เนื่องจากมีบางเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเขตพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่มาก โรงเรียนมีความยากลำบากในการเดินทาง ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยความเห็นชอบของสภาการศึกษาจึงได้ประกาศปรับปรุงแก้ไขการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาเพิ่มเติม พ.ศ. 2550 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2550 ใน 3 จังหวัดชายแดนใต้เพิ่มอีก 3 เขตพื้นที่ และประกาศปรับปรุงเขตพื้นที่การศึกษาเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 ลงวันที่ 18 มกราคม 2551 ให้เห็นเขตพื้นที่ใน 7 จังหวัด ได้แก่ ปราจีนบุรี อุทัยธานี เลย มหาสารคาม กาญจนบุรี เชียงใหม่ และพัทลุง ทำให้มีเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ เพิ่มเป็น 185 เขต และจังหวัดพัทลุง ได้เพิ่มเขตพื้นที่การศึกษาเป็น 2 เขต มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย การศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาของทั้งสองระดับรวมอยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา สมควรแยกเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็นเขตพื้นที่การประถมศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพอันจะเป็นการพัฒนาการศึกษาแก่นักเรียนในช่วงชั้นประถมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2553 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศกำหนดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พ.ศ. 2553 เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2553 ได้ปรับเปลี่ยนชื่อเป็น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 หรือ สพป. พัทลุง เขต 1

2. ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นหน่วยงานการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตั้งแต่วันที่ 17 สิงหาคม 2553 โดยมีสภาพทั่วไป ดังนี้

2.1 สถานที่ตั้ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีที่ตั้ง 2 แห่ง คือ

2.1.1 ตั้งอยู่เลขที่ 14 หมู่ที่ 1 ตำบลเขาเจ็ยก อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง รหัสไปรษณีย์ 93000 โทรศัพท์ 074-671656 โทรสาร 074-617751 เว็บไซต์ <http://www.phatthalung1.go.th>

2.1.2 ตั้งอยู่เลขที่ 211 หมู่ที่ 9 ตำบลโดนดด้วน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง รหัสไปรษณีย์ 93110 ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้อุทยานการศึกษาอุดมปัญญา

2.2 จำนวนโรงเรียน

ในปีการศึกษา 2565 จำนวนโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีจำนวนทั้งสิ้น 116 โรงเรียน โดยจำแนกตามประเภทโรงเรียน ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	จำนวน (โรง)	คิดเป็นร้อยละ
สถานศึกษาขนาดเล็ก (นักเรียน 1-120 คน)	62	53.45
สถานศึกษาขนาดกลาง (นักเรียน 121-600 คน)	51	43.97
สถานศึกษาขนาดใหญ่ (นักเรียน 601-1,500 คน)	3	2.59
รวม	116	100.00

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2565.

2.3 จำนวนผู้บริหารและข้าราชการครูในสถานศึกษา

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีบุคลากรปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำนวน 1,035 คน ดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนผู้บริหารและข้าราชการครูในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)
ผู้บริหาร	96
ข้าราชการครู	939
รวม	1,035

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2565.

3. ทิศทางการจัดการศึกษา

3.1 วิสัยทัศน์ (Vision)

“สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นองค์กรแนวหน้า ผู้เรียนมีคุณภาพอย่างยั่งยืน”

3.1.1 ค่านิยม

องค์กรแนวหน้า หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 บริหารจัดการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจ และมีผลสำเร็จที่เกิดจากการบริหารจัดการที่สำคัญ ดังนี้

1) ผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามตัวชี้วัดแผนปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม

2) ผลการประเมินตัวชี้วัดตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (KRS) อยู่ในระดับคุณภาพ

3) ผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA) อยู่ในระดับ A

3.1.2 หลักการบริหารสู่การเป็นองค์กรแนวหน้า

1) บริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM)

2) ขับเคลื่อนการศึกษาด้วยนวัตกรรม

3) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหาร

ผู้เรียนมีคุณภาพอย่างยั่งยืน หมายถึง ผู้เรียนมีคุณภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

คนดี : มีวินัย จิตอาสา ซื่อสัตย์

คนเก่ง : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น เป็นเลิศทางวิชาการ

มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 :

3.1.3 3Rs ประกอบด้วย

1) อ่านออก (Reading)

2) เขียนได้ (Writing)

3) คิดเลขเป็น (Arithmetics)

3.1.4 8Cs ประกอบด้วย

1) ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving)

2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation)

3) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding)

4) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership)

5) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy)

6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy)

7) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills)

8) ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

มีความสุข : มีสุขภาวะที่ดี และมีจิตสังคม มีความปลอดภัย/ภูมิคุ้มกัน มีทักษะ

ชีวิต

3.2 พันธกิจ (Mission)

พันธกิจเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่และตามวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.2.1 จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.2.2 พัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร และมีคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

3.2.3 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะตามสายงาน

3.2.4 สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

3.2.5 จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

3.2.6 พัฒนาระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพเพื่อมุ่งสู่องค์กร
แนวหน้า

3.3 เป้าประสงค์ (Goals)

เป้าประสงค์หลักเป็นผลสัมฤทธิ์ที่เป็นผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามพันธกิจที่มุ่งหวัง จะให้เกิดการบรรลุผลในอนาคต 4 ปี รายละเอียด ดังนี้

3.3.1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้รับการดูแลและมีภูมิคุ้มกันจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ

3.3.2 ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรและมีคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

3.3.3 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีสมรรถนะตามสายงาน และมีจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ

3.3.4 ประชากรวัยการศึกษาภาคบังคับได้รับการบริการการศึกษาอย่างทั่วถึงทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย และประชากรกลุ่มอายุ 3-5 ปี ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนการศึกษาภาคบังคับทุกคน

3.3.5 สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

3.3.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสถานศึกษามีระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพเพื่อมุ่งสู่องค์กรแนวหน้า

3.4 วัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture)

“ยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล บริการด้วยกลยาณมิตร มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ร่วมคิดร่วมทำ”

ยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล : การทำงานโดยยึดหลักสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

บริการด้วยกลยาณมิตร : การบริการด้วยกิริยาและวาจาที่สุภาพ สนองความต้องการของผู้รับบริการ อย่างจริงใจและเสมอภาค เมื่อเห็นว่าเรื่องใดไม่สามารถปฏิบัติได้ หรือว่าไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน ต้องชี้แจงเหตุผลหรือแนะนำให้ติดต่ออย่างหน่วยงานหรือบุคคลที่ตนทราบว่า มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นต่อไป

มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ : การปฏิบัติงานที่ให้ความสำคัญของผลการดำเนินงานและการวัดผลสำเร็จ ในการดำเนินงาน ทั้งในแง่ของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์ ซึ่งต้องกำหนดตัวชี้วัดการวัดผลการดำเนินงาน รวมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้ล่วงหน้า

ร่วมคิดร่วมทำ : การทำงานร่วมกันเป็นทีม ติดต่อสื่อสาร และรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันตลอดจนรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม

3.5 กลยุทธ์ (Strategic Issues)

กลยุทธ์เป็นประเด็นสำคัญตามพันธกิจที่จะอาศัยการขับเคลื่อนด้วยวิธีการทางกลยุทธ์ ให้มีการพัฒนาที่แตกต่างโดดเด่นและก้าวกระโดด ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ดังนี้

- 3.5.1 การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม
- 3.5.2 การจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- 3.5.3 การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.5.4 การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ
- 3.5.5 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 3.5.6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

3.6 เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Objective)

เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์เป็นผลสัมฤทธิ์ที่เป็นผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามกลยุทธ์ ที่มุ่งหวังจะให้เกิดการบรรลุผลในอนาคตประกอบด้วยเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม

1) ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมืองและเป็นพลเมืองดี

2) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีวินัย ซื่อสัตย์ มีจิตอาสา มีความรักภูมิใจในความเป็นไทย ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่นพหุวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น

3) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการป้องกันภัยคุกคามทุกรูปแบบ ได้รับการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครอง ทั้งด้านความปลอดภัย สุขภาพ และสวัสดิภาพ

กลยุทธ์ที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

1) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตามความถนัดและความสามารถของพหุปัญญาดีขึ้นโดยเน้นศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษาเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา

- 1) เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา
- 2) ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเพิ่มขึ้นและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
- 3) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามสมรรถนะวิชาชีพและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพรวมทั้งมีจรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ

กลยุทธ์ที่ 4 การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ

- 1) ประชากรตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่บริการทุกคนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมจนจบหลักสูตรตามที่กำหนด
- 2) ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาให้มีพื้นฐานในการประกอบอาชีพเพื่อศึกษาต่อสายอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด
- 3) สำนักงานเขตพื้นที่/สถานศึกษาพัฒนาและนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าถึงบริการทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- 1) สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

กลยุทธ์ที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามีระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพเพื่อมุ่งสู่องค์กรแนวหน้า
- 2) สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

จากข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จะเห็นได้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ให้ความสำคัญและยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลโดยกำหนดเป็นวัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture) คือ “ยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล บริการด้วยกัลยาณมิตร มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ร่วมคิดร่วมทำ” และกำหนดอยู่ในกลยุทธ์ที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีเป้าหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามีระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพเพื่อมุ่งสู่องค์กรแนวหน้า และสถานศึกษามีระบบบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ยังมีเป้าประสงค์ให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อีกทั้งยังตระหนักในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารและดำเนินงานในองค์กร ทำให้มีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออนไลน์ (ITA) อยู่ในระดับ A ผู้บริหารและบุคลากรแสดงเจตจำนงว่าจะปฏิบัติหน้าที่และบริหารราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล พร้อมทั้งสนับสนุนและผลักดันไปสู่ระดับของสถานศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

รอชิตะ เอ็ง (2555: 119-125) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และระดับปานกลาง 3 ด้าน 2) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร จำแนกตามตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ในการทำงานภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่ตัวแปรอายุ ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ผลการประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยเรียงจากความถี่สูงสุดในแต่ละหลักดังนี้ หลักนิติธรรม ควรส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตาม กฎระเบียบของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด หลักคุณธรรม ควรมีการสั่งการต่อผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเลือกพิจารณาจากความรู้ ความสามารถของบุคลากรเป็นหลัก หลักความโปร่งใส ควรชี้แจงให้กับบุคลากรทุกคนทราบเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา หลักความรับผิดชอบ ควรมีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถและความถนัด หลักการมีส่วนร่วม ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมร่วมกับคณะครู เพื่อให้มีส่วนร่วมในการรับรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาและหลักความคุ้มค่า ควรมีการใช้งบประมาณในการจัดการศึกษาให้เป็นตามวัตถุประสงค์

ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559: 72-77) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โกศล โสดา (2560: 213-223) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุน จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาและแนวทางการการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

3.1) ปัญหาที่พบ (1) ด้านหลักนิติธรรมผู้บริหารไม่ค่อยมีการปฏิรูประเบียบ ข้อบังคับให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน การกระจายอำนาจในการบริหารงานไม่ทั่วถึง (2) ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารบางท่านขาดวินัย (3) ด้านหลักความโปร่งใสผู้บริหารใช้จ่ายงบประมาณไม่ตรงตามวัตถุประสงค์การบริหารงานไม่โปร่งใสในบางกรณี (4) ด้านหลักความมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอความคิดเห็นในการทำงานน้อยมาก ขาดอิสรภาพทางความคิด มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นแต่ไม่ได้รับการแก้ไข (5) ด้านหลักความรับผิดชอบผู้บริหารขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ผู้บริหารขาดความเอาใจใส่ปัญหาของบุคลากร (6) ด้านหลักความคุ้มค่า พัฒนางานไม่ตรงจุดที่ควรทำ มอบหมายภาระงานในหน้าที่ไม่ตรงตามความรู้ความสามารถ

3.2) แนวทางการพัฒนา (1) ด้านหลักนิติธรรม ควรจะมีการปฏิรูประเบียบข้อบังคับให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันควรให้มีการบริหารงานในลักษณะการกระจายอำนาจ เสมอภาคและทั่วถึง (2) ด้านหลักคุณธรรม ควรมีศีลธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพต่อตำแหน่งงานของตน (3) ด้านหลักความโปร่งใส ควรใช้จ่ายงบประมาณที่ตรงตามวัตถุประสงค์ (4) เปิดเผยตรวจสอบได้ ควรบริหารงานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เปิดโอกาสทางความคิดเห็น ไม่จำกัดการแสดงความคิดเห็น (5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น สอดส่อง ส่งเสริม เปิดรับฟังและร่วมแก้ไขปัญหา ควรเปิดรับฟังและรับผิดชอบต่อความผิดพลาดที่เกิดขึ้น (6) ด้านหลักความคุ้มค่า ควรจัดทำกรพัฒนาให้ตรงจุดเพื่องบประมาณจะได้ไม่สูญเปล่า

3.3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาปัจจัยเพื่อส่งเสริมด้านหลักความคุ้มค่า ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถจัดสรรทรัพยากร มีการควบคุมการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในสถานศึกษาและการใช้จ่ายงบประมาณ อย่างประหยัด คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาควรศึกษาปัจจัยที่ควรนำมาปรับปรุงด้านหลักความรับผิดชอบต่อ

พยุงศักดิ์ ดาวกระจ่าง (2561: 55-57) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ในเขตอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ในเขตอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน (2561: 72-87) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส และหลักความรับผิดชอบต่อ และ 2) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักความรับผิดชอบต่อ แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตำแหน่งรองผู้บริหารหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้างาน มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่าผู้ปฏิบัติการสอน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านหลักนิติธรรม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ณัฐกานต์ กาญจนอุดม (2562: 77-80) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า และหลักความร่วมมือ ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จิตตพงศ์ สุราโพธิ์ (2563: 118-123) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด โดยรวมมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านหลักความร่วมมือ รองลงมา คือ ด้านหลักคุณธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามเพศและประสบการณ์ทำงาน พบว่าไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ปัญหาและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา 3.1) ปัญหาที่พบ (1) ด้านหลักนิติธรรม ขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน (2) ด้านหลักคุณธรรม ขาดความทุ่มเทในการทำงาน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก (3) ด้านหลักความโปร่งใส ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง ส่งผลให้ไม่เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการงบประมาณ (4) ด้านหลักความร่วมมือ ตัดสินใจในการปฏิบัติงานโดยใช้ความเห็นส่วนตัวไม่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น (5) ด้านหลักความรับผิดชอบ ปฏิบัติงานตามความรู้สึกรับผิดชอบของตัวเอง ปฏิบัติงานล่าช้าโดยไม่มี ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และไม่คำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ (6) ด้านหลักความคุ้มค่า ขาดจิตสำนึกในการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดและคุ้มค่า 3.2) แนวทางการพัฒนา ควรปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีข้อบังคับต่าง ๆ ที่ทันสมัยและเป็นธรรม ในการบริหารงาน ต้องยึดถือคุณธรรมเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม มีการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เปิดเผย

ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา มีความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนรับรู้ได้เสนอความคิดและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และควรตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ ในการบริหารสถานศึกษาต้องมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาและต้องรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Blumel (2000: 25) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ความร่วมมือกันระหว่างนักสังคมสงเคราะห์และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ (ประเทศเคนยา) พบว่าหลักธรรมาภิบาลมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อความร่วมมือต่องานความช่วยเหลือระหว่างประเทศของนักสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างนักสังคมสงเคราะห์เหล่านี้ในประเทศเคนยาก็คือ ความสามารถของนักสังคมสงเคราะห์ในการเข้าถึงวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและรวมไปถึงการปรับตัวเข้าหากันเพื่อที่จะสร้างความร่วมมือเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทำดีที่สุด นักสังคมสงเคราะห์จากความร่วมมือกันระหว่างประเทศที่มีจำนวนมากในประเทศเคนยา ยังก่อให้เกิดการสร้างสภาพสังคมใหม่ ๆ โดยการนำกิจกรรมและความมีส่วนร่วมต่าง ๆ เข้ามาเป็นปัจจัยในการเชื่อมต่อ

Ross (2002: 89-90) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในประเทศบัลแกเรีย การเปลี่ยนถ่ายจากคอมมิวนิสต์สู่ประชาธิปไตย พบข้อสรุปที่เกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล คือ ในยุคคอมมิวนิสต์ ซึ่งการปกครองแบบศูนย์รวมในลักษณะของระบบราชการ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาขาดความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ขาดการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ รวมทั้งขาดความเป็นอิสระ ถือเป็นความบกพร่องของสถาบันอุดมศึกษา

Kimmet (2005: 32) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในระบอบการเมืองการปกครองในอาเซียน 4 ประเทศ พบว่า ในประเทศที่พัฒนาแล้วหลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำมาใช้ในเชิงของกลยุทธ์ทางการเมืองมากกว่าการนำเนื้อหาสาระไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยนี้เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4 ประเทศนี้ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยพิจารณาเป็นประเทศไปและเปรียบเทียบกับกรณีศึกษา โดยศึกษาว่าประเทศเหล่านี้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้อย่างไรบ้าง รวมถึงไปถึงการมีส่วนร่วมของหลักธรรมาภิบาลในการเลือกตั้งในปี 2004 ซึ่งพบว่า หลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางและเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูปรูปแบบการปกครองนอกจากนั้นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้อ้างมานี้ ยังได้เรียนรู้ในการนำหลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาการเมือง การปกครอง โดยเน้นการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้พัฒนาบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะที่บ้านเมืองมีความไม่แน่นอนและเศรษฐกิจถดถอย เพื่อเป็นรูปแบบและเป็นหนทางในการบริหารประเทศใหม่ ๆ เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลช่วยสนับสนุนการเมือง การปกครอง ซึ่งแนวคิดของหลักธรรมาภิบาลมีที่มาจากประเทศตะวันตก ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการบริหารใหม่ ๆ และก่อให้เกิดการพัฒนาทางประชาธิปไตย ซึ่งนั่นก็คือ หนึ่งในจุดประสงค์สำคัญของหลักธรรมาภิบาลนั่นเอง

Hendrik (2005: 27) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การสังคมสงเคราะห์และหลักธรรมาภิบาล มาใช้วิเคราะห์แนวโน้มนโยบายในประเทศเนเธอร์แลนด์และประเทศเยอรมันนี ผลการวิจัยพบว่า หลังจากสงครามโลกเย็นผ่านไปแล้ว ประเทศทั้งสองได้กำหนดนโยบายในการดูแลประเทศทั้งสอง โดยนักสังคมสงเคราะห์ได้นำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย ของประเทศทั้งสองแต่ยังขาดความเข้าใจในการกำหนดรูปแบบการประเมิน เพราะการกำหนดยุทธศาสตร์ ในกระบวนการการจัดทำนโยบายมีการแยกย่อยออกเป็นส่วน ๆ มากเกินไป และยังขาดความเข้าใจ ในความหมายของธรรมาภิบาล

Marcella (2007: 25) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างคณะผู้บริหารโรงเรียนของ เขตการศึกษาโมร็อกโก กลุ่มตัวอย่างของคณะผู้บริหารโรงเรียนในเมืองซานเบอนาดีโน มลรัฐ แคลิฟอร์เนีย โดยได้มีเจตนาเพื่อค้นหาว่าการปฏิบัติหน้าที่ประจำจะส่งผลกระทบต่อ การบริหารงานโรงเรียนอย่างไรบ้าง ซึ่งในอดีตการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพคือการทำงานอย่างมี ระเบียบแบบแผน งานวิจัยนี้จึงทำขึ้นเพื่อวิเคราะห์ จำแนก หาค่าเชิงพรรณนา ศึกษาความได้เปรียบ ในการตั้งคณะบริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดกับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการบริหารโรงเรียนของตนมากกว่าคณะทำงาน ในอดีตภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ตามหลักธรรมาภิบาลประสบความสำเร็จอย่างชัดเจน ผลการวิจัย ยังบ่งบอกอีกว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีภาวะผู้นำและยึดความต้องการของนักเรียนเป็นศูนย์กลางด้วย ก็จะทำให้ระดับความสำเร็จในการบริหารงานสูงมากขึ้นอีก เพราะฉะนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรปรับ โครงสร้างใหม่เพื่อจะได้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ทำให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์และนำไปสู่ ความสำเร็จในการบริหารการศึกษาที่ดีขึ้นต่อไป

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 เป็นหลัก ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถ นำไปใช้ได้กับสถานศึกษาของรัฐและเอกชน เพื่อปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและบรรลุ เป้าหมายตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา อีกทั้งเป็นหลักการที่ผู้บริหารสามารถมาประยุกต์ใช้ ได้ดีกับสถานศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยจำแนกตาม ระดับ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทาง การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 116 แห่ง จำนวน 939 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางคำนวณสำเร็จรูป Krejcie and Morgan (1970: 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 272 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษาโดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษา ทำการสุ่มสถานศึกษาและสุ่มครูในแต่ละสถานศึกษาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก

ตาราง 3 ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	ประชากร (คน)		กลุ่มตัวอย่าง (คน)	
	จำนวนสถานศึกษา	ครู	จำนวนสถานศึกษา	ครู
ขนาดเล็ก	62	244	47	71
ขนาดกลาง	51	579	39	168
ขนาดใหญ่	3	116	2	33
รวม	116	939	88	272

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1, 2565.

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจ (Survey) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมุ่งศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาการวิจัย
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย
3. การทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. การกำหนดกรอบแนวคิด ตั้งสมมติฐาน และนิยามศัพท์
5. การกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้
 - 5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 5.2 การสร้างเครื่องมือและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือการวิจัย
 - 5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. การสรุป อภิปรายเชิงพรรณนาพร้อมเสนอแนะ
8. รายงานผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการดำเนินการวิจัย ดังตาราง 4

ตาราง 4 แบบแผนการวิจัย

ลำดับ ที่	วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่ม ตัวอย่าง	เครื่องมือ	การวิเคราะห์ ข้อมูล
1	เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1	ครู จำนวน 272 คน	แบบสอบถาม แบบตรวจสอบ รายการ	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
2	เพื่อเปรียบเทียบการบริหาร สถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา	ครู จำนวน 272 คน	แบบสอบถาม แบบมาตราส่วน ประมาณค่า	t-test F-test
3	เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1	ครู จำนวน 272 คน	แบบสอบถาม แบบข้อความ ปลายเปิด	ค่าความถี่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามโดยนำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าน้ำหนัก 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) ให้ค่าน้ำหนักโดยถือเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121)

ระดับ 5 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก
 ระดับ 3 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด
 แบ่งออกเป็น 6 หลักตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหาร
 กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 รวมทั้งสิ้นจำนวน 50 ข้อ ดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม	จำนวน 10 ข้อ
ด้านหลักคุณธรรม	จำนวน 11 ข้อ
ด้านหลักความโปร่งใส	จำนวน 7 ข้อ
ด้านหลักการมีส่วนร่วม	จำนวน 8 ข้อ
ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ	จำนวน 7 ข้อ
ด้านหลักความคุ้มค่า	จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
 สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นข้อคำถามปลายเปิด
 (Open-ended Form) ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส
 ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล
 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ผู้วิจัย
 ได้ดำเนินการค้นคว้าตามขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
- 1.3 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
- 1.4 สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยตอนที่ 1 ใช้แบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2

ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ตอนที่ 3
 ใช้แบบสอบถามปลายเปิด

2. การหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
 สถานศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำ
 ในการแก้ไขปรับปรุง

2.2 นำแบบสอบถามที่ตรวจแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 ท่าน และด้านการวัดผลการศึกษา จำนวน 1 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมทางภาษาของข้อคำถาม ซึ่งใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Congruence) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน	+1	เมื่อแน่ใจว่าวัดได้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
ให้คะแนน	0	เมื่อไม่แน่ใจว่าวัดได้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
ให้คะแนน	-1	เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

เกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถาม โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป (เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2556: 46-47) ผลปรากฏว่าข้อคำถามของแบบสอบถาม จำนวน 50 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 จำนวน 50 ข้อ

2.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจให้คะแนน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นที่มีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561: 72-73) ปรากฏว่าค่าความเชื่อมั่นด้านหลักนิติธรรม เท่ากับ 0.95 ด้านหลักคุณธรรม เท่ากับ 0.97 ด้านหลักความโปร่งใส เท่ากับ 0.96 ด้านหลักการมีส่วนร่วม เท่ากับ 0.95 ด้านหลักความรับผิดชอบ เท่ากับ 0.96 ด้านหลักความคุ้มค่า เท่ากับ 0.96 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 แสดงว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ จึงนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ด้วยการสแกน QR Code และตอบแบบสอบถามในแอปพลิเคชัน Google Form ซึ่งผู้วิจัยจะทำการจัดส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างทางระบบ My Office ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยระบุรายละเอียดจำนวนครูของแต่ละสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเอกสารชี้แจงการตอบแบบสอบถาม
3. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล
4. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามรายด้าน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) และนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลความหมาย ดังนี้

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมาย มีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 121)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามตัวแปร ดังนี้

1.3.1 ระดับการศึกษาใช้สถิติ t-test แบบ Independent Sample test

1.3.2 ประสิทธิภาพการทำงานและขนาดของสถานศึกษาใช้สถิติ One-way ANOVA (F-test) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

1.4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์ความถี่ โดยจัดคำตอบเป็นประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติที่ใช้ในการบรรยายข้อมูลพื้นฐาน

2.1.1 ค่าความถี่ (Frequency)

2.1.2 หาร้อยละ (Percentage)

2.1.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

- 2.1.4 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 2.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน
 - 2.2.1 t-test แบบ Independent Sample test
 - 2.2.2 F-test สำหรับวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และหากมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)
- 2.3 สถิติเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.3.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของเครื่องมือใช้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) (เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2556: 46-47)
 - 2.3.2 ค่าความเชื่อมั่น ใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2561: 72-73)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
f	แทน	ความถี่
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	สถิติทดสอบที
F	แทน	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
df	แทน	องศาอิสระ
Sig	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
SS	แทน	ผลรวมของกำลังสองของค่าเบี่ยงเบน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนกำลังสอง

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา

3.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

3.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 4 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 272 คน ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามให้ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำนวน 272 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน 272 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้ง 272 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ รายละเอียดดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (n = 272)	ร้อยละ
1. ระดับการศึกษา		
1.1 ปริญญาตรี	199	73.20
1.2 สูงกว่าปริญญาตรี	73	26.80
รวม	272	100.00
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
2.1 น้อยกว่า 5 ปี	74	27.20
2.2 5-10 ปี	59	21.70
2.3 มากกว่า 10 ปี	139	51.10
รวม	272	100.00
3. ขนาดสถานศึกษา		
3.1 ขนาดเล็ก	71	26.10
3.2 ขนาดกลาง	168	61.80
3.3 ขนาดใหญ่	33	12.10
รวม	272	100.00

จากตาราง 5 พบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 272 คน ครูส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.20 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 26.80 เมื่อพิจารณาประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.10 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.20 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.70 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาขนาดสถานศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.80 รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 26.10 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 12.10 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏดังตาราง 6-11

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	(n = 272)		ระดับ ความคิดเห็น
	\bar{X}	SD	
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.39	0.60	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.48	0.60	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.41	0.60	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.47	0.53	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.46	0.60	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.44	0.62	มาก
รวม	4.44	0.56	มาก

จากตาราง 6 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, $SD = 0.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.60$) รองลงมา คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.47$, $SD = 0.53$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.60$) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.44$, $SD = 0.62$) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.41$, $SD = 0.60$) และด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.60$) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักนิติธรรม

ด้านหลักนิติธรรม	(n = 272)		ระดับ ความคิดเห็น
	\bar{X}	SD	
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกฎระเบียบที่มีความถูกต้องชัดเจนทันสมัย ได้รับการยอมรับจากครู บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.35	0.69	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงาน โดยยึดกฎหมายระเบียบแบบแผน ข้อบังคับของทางราชการ	4.43	0.63	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อครูและบุคลากรอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และมีความยุติธรรม	4.29	0.76	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับตามระเบียบทางราชการและโรงเรียน	4.56	0.58	มากที่สุด
5. ผู้บริหารสถานศึกษามีการแนะนำ ตักเตือนครูและบุคลากร ที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมตามกฎระเบียบข้อบังคับของทางราชการและสถานศึกษาอย่างกัลยาณมิตร	4.37	0.70	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษามีบทลงโทษสำหรับผู้ที่กระทำผิดอย่างถูกต้อง ชอบธรรม	4.26	0.83	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษาให้การยกย่อง ชมเชย สนับสนุนครูและบุคลากรที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผนของทางราชการ	4.42	0.74	มาก
8. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากร	4.33	0.77	มาก
9. ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด	4.36	0.76	มาก
10. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาอย่างถูกต้องตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนด	4.55	0.65	มากที่สุด
รวม	4.39	0.60	มาก

ตาราง 7 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับตามระเบียบทางราชการ และโรงเรียน ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.58$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาอย่างถูกต้องตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนด ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.65$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ทำผิดอย่างถูกต้อง ชอบธรรม ($\bar{X} = 4.26$, $SD = 0.83$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักคุณธรรม

ด้านหลักคุณธรรม	(n = 272)		ระดับ ความคิดเห็น
	\bar{X}	SD	
1. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	4.48	0.64	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ ขยันหมั่นเพียร	4.47	0.66	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีความอดทน อดกลั้น ต่ออุปสรรคในการทำงาน	4.47	0.67	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม	4.47	0.73	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อครูและบุคลากรด้วยความสุภาพ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.49	0.71	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษามีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เอื้อเฟื้อมีน้ำใจ และจริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา	4.40	0.79	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษาให้การส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ	4.56	0.61	มากที่สุด
8. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม รณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน	4.55	0.64	มากที่สุด
9. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากร	4.44	0.76	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านหลักคุณธรรม	(n = 272)		ระดับ ความคิดเห็น
	\bar{X}	SD	
10. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดโครงการ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมให้ครูและ บุคลากร	4.47	0.64	มาก
11. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับติดตามไม่ให้ บุคลากรมีการทุจริตในการใช้จ่ายงบประมาณ	4.52	0.66	มากที่สุด
รวม	4.48	0.60	มาก

ตาราง 8 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้การส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.61$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม รณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.55$, $SD = 0.64$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เอื้อเฟื้อมีน้ำใจ และจริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.79$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักความโปร่งใส

ด้านหลักความโปร่งใส	(n = 272)		ระดับ ความคิดเห็น
	\bar{X}	SD	
1. ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง	4.42	0.64	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน	4.35	0.71	มาก
3. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตอบข้อซักถามและข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน	4.39	0.67	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมรับรู้การบริหารงานด้านต่าง ๆ	4.41	0.71	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้วยความถูกต้องเป็นจริงพร้อมเปิดเผยแก่สาธารณชน	4.36	0.68	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างเปิดเผย และสามารถตรวจสอบได้	4.42	0.71	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนตัดสินใจผลการเรียนด้วยความถูกต้องเป็นปัจจุบันและสามารถตรวจสอบได้	4.53	0.61	มากที่สุด
รวม	4.41	0.60	มาก

ตาราง 9 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, $SD = 0.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนตัดสินใจผลการเรียนด้วยความถูกต้องเป็นปัจจุบันและสามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.61$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ($\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.64$) และผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างเปิดเผย และสามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.71$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน ($\bar{X} = 4.35$, $SD = 0.71$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักการมีส่วนร่วม

หลักการมีส่วนร่วม	(n = 272)		ระดับ ความคิดเห็น
	\bar{X}	SD	
1. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษา	4.42	0.63	มาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา	4.52	0.59	มากที่สุด
3. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.54	0.56	มากที่สุด
4. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีบทบาทในการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.51	0.61	มากที่สุด
5. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาสำคัญ ๆ ของสถานศึกษา	4.39	0.66	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษา	4.47	0.62	มาก
7. ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบหมายงานให้ครูและบุคลากรอย่างชัดเจนและให้อิสระในการบริหารงานที่ได้รับมอบหมาย	4.46	0.64	มาก
8. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการให้สถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา	4.48	0.61	มาก
รวม	4.47	0.53	มาก

ตาราง 10 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, $SD = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.56$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.59$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาสำคัญ ๆ ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.66$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักความรับผิดชอบ

ด้านหลักความรับผิดชอบ	(n= 272)		ระดับ ความคิดเห็น
	\bar{X}	SD	
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้ครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	4.51	0.67	มากที่สุด
2. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ถูกต้อง ครบถ้วน และทันตามกำหนดเวลา	4.53	0.62	มากที่สุด
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจและจากการกระทำทั้งผลดีและผลเสีย และสามารถอธิบายเหตุผลในการกระทำนั้นได้	4.44	0.67	มาก
4. ผู้บริหารสถานศึกษากลาที่จะยอมรับและดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ตามรายงานผลการตรวจสอบและผลการประเมินจากฝ่ายตรวจสอบ	4.40	0.69	มาก
5. ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติงานสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายตามที่ตั้งไว้	4.44	0.63	มาก
6. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.52	0.64	มากที่สุด
7. ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานบุคลากรด้วยความรับผิดชอบต่อให้ทุกฝ่ายมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน	4.42	0.78	มาก
รวมเฉลี่ย	4.46	0.60	มาก

ตาราง 11 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดถูกต้อง ครบถ้วน และทันตามกำหนดเวลา ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.62$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุน ให้ครูและบุคลากรมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.64$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษากล้าที่จะยอมรับและดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องตามรายงานผลการตรวจสอบและผลการประเมินจากฝ่ายตรวจสอบ ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.69$)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมและรายข้อ ด้านหลักความคุ้มค่า

	ด้านหลักความรับผิดชอบ	(n= 272)		ระดับ ความคิดเห็น
		\bar{X}	SD	
1.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ	4.33	0.78	มาก
2.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุน รมณงค์ให้บุคลากรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4.44	0.76	มาก
3.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดมาตรการ ในการประหยัดทรัพยากรภายในสถานศึกษา	4.43	0.74	มาก
4.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้นำ วัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่หรือบำรุง รักษา และ ซ่อมแซมวัสดุครุภัณฑ์ให้อยู่ในสภาพดี	4.36	0.78	มาก
5.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการควบคุม กำกับ และ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานเต็มเวลา ตามศักยภาพ	4.52	0.58	มากที่สุด
6.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและ บุคลากร มีความรู้ความเข้าใจและมีจิตสำนึกในการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นความสำคัญของ ทรัพยากร	4.49	0.61	มาก
7.	ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและเปิดโอกาสให้ บุคลากรประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.51	0.59	มากที่สุด

ด้านหลักความรับผิดชอบ	(n= 272)		ระดับ ความคิดเห็น
	\bar{X}	SD	
รวมเฉลี่ย	4.44	0.62	มาก

ตาราง 12 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, $SD = 0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการควบคุม กำกับ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานเต็มเวลาตามศักยภาพ ($\bar{X} = 4.52$, $SD = 0.58$) รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและเปิดโอกาสให้บุคลากรประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.59$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.78$)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

3.1 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้สถิติการทดสอบที (t-test) ปรากฏดังตาราง 13

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการศึกษา				t	Sig
	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD		
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.38	0.61	4.43	0.57	- 0.570	.821
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.48	0.61	4.50	0.58	- 0.337	.906
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.39	0.63	4.47	0.52	- 0.916	.203
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.46	0.54	4.50	0.53	- 0.489	.771
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.45	0.63	4.50	0.53	- 0.549	.201
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.42	0.64	4.50	0.56	- 1.017	.146
รวมเฉลี่ย	4.43	0.57	4.48	0.51	- 0.660	.316

จากตาราง 13 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้สถิติ One-way ANOVA (F-test) ปรากฏดังตาราง 14

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษาโดย ใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.102	2	.051	.143	.867
	ภายในกลุ่ม	95.966	269	.357		
	รวม	96.068	271			
2. ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.089	2	.045	.122	.886
	ภายในกลุ่ม	98.519	269	.366		
	รวม	98.608	271			
3. ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.014	2	.007	.018	.982
	ภายในกลุ่ม	98.996	269	.368		
	รวม	99.010	271			
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	.416	2	.208	.726	.485
	ภายในกลุ่ม	77.100	269	.287		
	รวม	77.516	271			
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.153	2	.077	.210	.811
	ภายในกลุ่ม	98.142	269	.365		
	รวม	98.295	271			
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	.524	2	.262	.679	.508
	ภายในกลุ่ม	103.939	269	.386		
	รวม	104.463	271			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.055	2	.028	.089	.915
	ภายในกลุ่ม	83.534	269	.311		
	รวม	83.589	271			

จากตาราง 14 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้สถิติ One-way ANOVA (F-test) ปรากฏดังตาราง 15

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.761	2	.381	1.074	.343
	ภายในกลุ่ม	95.307	269	.354		
	รวม	96.068	271			
2. ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.431	2	.216	.591	.554
	ภายในกลุ่ม	98.176	269	.365		
	รวม	98.608	271			
3. ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.433	2	.216	.591	.555
	ภายในกลุ่ม	98.577	269	.366		
	รวม	99.010	271			
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	.234	2	.117	.406	.666
	ภายในกลุ่ม	77.283	269	.287		
	รวม	77.516	271			
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.219	2	.109	.300	.741
	ภายในกลุ่ม	98.076	269	.365		
	รวม	98.295	271			

ตาราง 15 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษาโดย ใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	.087	2	.043	.112	.894
	ภายในกลุ่ม	104.377	269	.388		
	รวม	104.463	271			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.199	2	.100	.321	.725
	ภายในกลุ่ม	83.390	269	.310		
	รวม	83.589	271			

จากตาราง 15 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ตาราง 16 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักนิติธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อที่	ด้านหลักนิติธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	ความถี่ (คน)
1	ผู้บริหารควรมีการบริหารงานที่เป็นธรรม ให้ความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันทุกคน	69
2	ผู้บริหารควรปฏิบัติตนตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้	34
3	ผู้บริหารควรบริหารงานโดยยึดความถูกต้องตามกฎหมาย ใช้อำนาจทางกฎหมายเป็นหลัก	29
4	ผู้บริหารควรกำหนดกฎระเบียบให้ชัดเจน มีการกำกับดูแล ตักเตือน บุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ	17
5	ผู้บริหารควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาความรู้เรื่องกฎระเบียบ ใช้อำนาจต่าง ๆ ทางกฎหมายเพิ่มเติมอยู่เสมอ	7
6	ผู้บริหารควรมีความรู้เรื่องกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ชัดเจน	4

จากตาราง 16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะด้านหลักนิติธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานที่เป็นธรรม ให้ความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันทุกคน ปฏิบัติตนตามระเบียบ กฎหมาย อย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ บริหารงานโดยยึดความถูกต้องตามกฎหมาย ใช้อำนาจทางกฎหมายเป็นหลัก มีการกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการกำกับดูแล ตักเตือน บุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ สนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาความรู้เรื่องกฎระเบียบ ใช้อำนาจเพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยผู้บริหารควรมีความรู้เรื่องกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ชัดเจน

ตาราง 17 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 ด้านหลักคุณธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อที่	ด้านหลักคุณธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	ความถี่ (คน)
1	ผู้บริหารควรมีหลักคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารงานในสถานศึกษา	51
2	ผู้บริหารควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข	30
3	ผู้บริหารควรมอบหมายงานแก่ครูและบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน	23
4	ผู้บริหารควรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน	22
5	ผู้บริหารควรตัดสินใจโดยใช้หลักการและเหตุผลในการพิจารณาความดีความชอบ	19
6	ผู้บริหารควรปลูกฝังให้บุคลากรมีความรักสามัคคีในองค์กรอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข	16
7	ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทนอดกลั้นในการทำงาน	15
8	ผู้บริหารควรมีความเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจ มีความรักความห่วงใยต่อผู้ร่วมงาน	10
9	ผู้บริหารควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรยึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน	8

จากตาราง 17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะด้านหลักคุณธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหลักคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารงานในสถานศึกษา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข มอบหมายงานแก่ครูและบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ตัดสินใจโดยใช้หลักการและเหตุผลในการพิจารณาความดีความชอบ ปลูกฝังให้บุคลากรมีความรักสามัคคีในองค์กรอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทนอดกลั้นในการทำงาน มีความเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจ มีความรักความห่วงใยต่อผู้ร่วมงาน และสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรยึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน

ตาราง 18 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใสกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อที่	ด้านหลักความโปร่งใสกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	ความถี่ (คน)
1	ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้	75
2	ผู้บริหารควรชี้แจงข้อมูล หลักฐานต่าง ๆ ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบเสมอ	35
3	ผู้บริหารควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีความซื่อสัตย์ สุจริต	18
4	ผู้บริหารควรต้องปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศให้มีความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน อยู่เสมอ	15
5	ผู้บริหารควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการ ติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินการ อย่างสม่ำเสมอ	8

จากตาราง 18 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะด้านหลักความโปร่งใสกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงานด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ สามารถชี้แจงข้อมูล และหลักฐานต่าง ๆ ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเสมอ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศให้มีความถูกต้อง เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการ ติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินอย่างสม่ำเสมอ

ตาราง 19 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อที่	ด้านหลักการมีส่วนร่วมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	ความถี่ (คน)
1	ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน	75
2	ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ	45
3	ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาการทำงานเป็นทีม	32
4	ผู้บริหารควรเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น	9

จากตาราง 19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะด้านหลักการมีส่วนร่วมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษามาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำงานเป็นทีม และเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น

ตาราง 20 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อที่	ด้านหลักความรับผิดชอบต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	ความถี่ (คน)
1	ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้	45
2	ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างทันท่วงที	32
3	ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการบริหารงานในสถานศึกษา	28
4	ผู้บริหารควรมีการแต่งตั้งมอบหมายงานที่รับผิดชอบให้ครูและบุคลากรอย่างชัดเจน	16
5	ผู้บริหารควรทุ่มเทเวลาให้กับราชการ ควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการของข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา	14
6	ผู้บริหารควรมีความตรงเวลา	12
7	ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้ตรงกับขอบข่ายงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา	10

จากตาราง 20 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะด้านหลักความรับผิดชอบต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ มีภาวะผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างทันท่วงที มีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการบริหารงานในสถานศึกษา มีการแต่งตั้งมอบหมายงานที่รับผิดชอบให้ครูและบุคลากรอย่างชัดเจน ทุ่มเทเวลาให้กับราชการ ควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการของข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีความตรงเวลา และมอบหมายงานให้ตรงกับขอบข่ายงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ตาราง 21 ความถี่ของข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความคุ้มค่ากับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อที่	ด้านหลักความคุ้มค่ากับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา	ความถี่ (คน)
1	ผู้บริหารควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ	46
2	ผู้บริหารควรอุทิศเวลาให้ราชการอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ	35
3	ผู้บริหารควรรณรงค์ให้ครูและบุคลากรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	28
4	ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบาย และมาตรการประหยัดทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด	20
5	ผู้บริหารควรกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนด	18
6	ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	11
7	ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อประหยัดเวลาและเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ	10

จากตาราง 21 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะด้านหลักความคุ้มค่ากับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ อุทิศเวลาให้ราชการอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ รณรงค์ให้ครูและบุคลากรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด กำหนดนโยบาย และมาตรการประหยัดทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด รวมทั้งกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนด ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมสนับสนุนให้ครู บุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยประหยัดเวลาและเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 2) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ 3) รวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 939 คน จากสถานศึกษาทั้งหมดจำนวน 116 แห่ง กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970: 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 272 คน จากนั้นใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษา แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าน้ำหนัก 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Open-ended) จำนวน 7 ข้อ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ด้วยการสแกน QR Code และตอบแบบสอบถามในแอปพลิเคชัน Google Form แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จากนั้นจึงสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.20 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 26.80 มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.10 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.20 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.70 ตามลำดับ ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.80 รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 26.10 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 12.10 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านหลักคุณธรรม รองลงมา คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความโปร่งใส และ ด้านหลักนิติธรรม ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 สรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านหลักนิติธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานที่เป็นธรรม ให้ความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันทุกคน ปฏิบัติตนตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ บริหารงานโดยยึดความถูกต้องตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับทางกฎหมายเป็นหลัก มีการกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการกำกับดูแล ตักเตือน บุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ สนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาความรู้เรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับ ทางกฎหมายเพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยผู้บริหารควรมีความรู้เรื่องกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ชัดเจน

4.2 ด้านหลักคุณธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีหลักคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารงานในสถานศึกษา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับบอขายมูข มอบหมายงานแก่ครูและบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ตัดสินใจโดยใช้หลักการและเหตุผลในการพิจารณาความดีความชอบ ปลูกฝังให้บุคลากรมีความรักสามัคคีในองค์กร อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทนอดกลั้น ในการทำงาน มีความเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจ มีความรักความห่วงใยต่อผู้ร่วมงาน และสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรยึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน

4.3 ด้านหลักความโปร่งใสกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารงานด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ สามารถชี้แจงข้อมูล และหลักฐานต่าง ๆ ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเสมอ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศให้มีความถูกต้อง เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการ ติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

4.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำงานเป็นทีม และเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น

4.5 ด้านหลักความรับผิดชอบกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ มีภาวะผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างทันท่วงที มีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการบริหารงานในสถานศึกษา มีการแต่งตั้งมอบหมายงานที่รับผิดชอบให้ครูและบุคลากรอย่างชัดเจน พุ่มเทเวเลาให้กับราชการ ควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการของข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีความตรงเวลา และมอบหมายงานให้ตรงกับขอบข่ายงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

4.6 ด้านหลักความคุ้มค่ากับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ อุทิศเวลาให้ราชการอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ รับผิดชอบครูและบุคลากรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด กำหนดนโยบาย และมาตรการประหยัดทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด รวมทั้งกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนด ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมสนับสนุนให้ครู บุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยประหยัดเวลาและเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จากการสรุปผลการวิจัยข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ตามกรอบแนวคิดของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 26-27) ประกอบด้วย 6 หลักการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านหลักคุณธรรม รองลงมา คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักนิติธรรม ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีนโยบายเสริมสร้างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในหน่วยงานทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความตระหนักและปรับปรุงระบบงานของหน่วยงาน เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้เรียน สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ดีและดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ ส่งเสริม (2557: 82) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผลการวิจัย

พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยหลักนิติธรรมอยู่ในลำดับแรก รองลงมา คือ หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักความมีส่วนร่วม อยู่ในลำดับสุดท้าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรชร พลอยงาม (2557: 63) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิราภรณ์ บุญถนอม (2558: 75) ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในอำเภอโคกเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในอำเภอโคกเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิตา กาบสุวรรณ (2561: 93) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 พบว่า มีประเด็นสำคัญในการพิจารณา รายด้านดังนี้

1.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากร ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบและข้อบังคับตามระเบียบทางราชการ ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาอย่างถูกต้องตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนด บริหารงานโดยยึดกฎหมายระเบียบแบบแผน ข้อบังคับของทางราชการเป็นหลัก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาพร วิริยรพงค์ (2558: 76) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นข้าราชการครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสรีน อับดุลเลาะ (2558: 114) ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้งานวิจัยของ อำนาจ เผือกบริสุทธิ์ (2560: 76) ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนบางเสาธง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 พบว่า หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สีชล เพิ่มพูน (2560: 64) ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมและรายชื่อ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล อูริตวี (2561: 66) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา กาบสุวรรณ (2561: 94) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้การส่งเสริมสนับสนุนครูและบุคลากรให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีการส่งเสริม รมรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรม ในการปฏิบัติงาน และมีการกำกับติดตามไม่ให้บุคลากรมีการทุจริตในการใช้จ่ายงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสรีน อับดุลเลาะ (2558: 113) ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมและรายชื่อ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สีชล เพิ่มพูน (2560: 65) ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมและรายชื่อ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา กาบสุวรรณ (2561: 94) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล อูริตวี (2561: 66-67) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนตัดสินใจผลการเรียนด้วยความถูกต้องเป็นปัจจุบันและสามารถตรวจสอบได้ ให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง มีการบริหารจัดการการใช้จ่ายงบประมาณ เป็นไปอย่างเปิดเผย สามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสรีน อับดุลเลาะ (2558: 115)

ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ เผือกบริสุทธิ์ (2560: 75) ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนบางเสาธง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 พบว่า หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ลิซล เพิ่มพูน (2560: 66) ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวม และรายข้อ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา กาบสุวรรณ (2561: 94) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ใน ระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล อูริทวี (2561: 67) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ตลอดจนมีบทบาทในการประเมินผล การดำเนินงานของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสรีน อับดุลเลาะ (2558: 115) ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 15 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อำนาจ เผือกบริสุทธิ์ (2560: 76) ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนบางเสาธง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 พบว่า หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ลิซล เพิ่มพูน (2560: 66) ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวม และรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา กาบสุวรรณ (2561: 94-95) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหาร สถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมและ

รายชื่ออยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นกมล อูริทวี (2561: 68) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดถูกต้อง ครบถ้วน ทันตามกำหนดเวลา สนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งมีการแต่งตั้งและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้ครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสรีน อับดุลเลาะ (2558: 114) ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมและรายชื่อ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิชล เพิ่มพูน (2560: 67) ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิตา กาบสุวรรณ (2561: 95) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นกมล อูริทวี (2561: 68) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการควบคุม กำกับ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานเต็มเวลาตามศักยภาพ จัดให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและเปิดโอกาสให้บุคลากรประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เห็นความสำคัญของทรัพยากร ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสรีน อับดุลเลาะ (2558: 116) ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิชล เพิ่มพูน (2560: 68) ศึกษาเรื่อง การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิตา กาบสุวรรณ (2561: 95) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล อูริตวี (2561: 69) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องยึดถือปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรีต่างรับรู้และยอมรับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลจากการฝึกอบรม การเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการศึกษาต่อที่ได้ดำเนินการอย่างทั่วถึง และปัจจุบันมีระเบียบบริหารสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2542 ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีจึงมีการจัดอบรมให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 มีการกำหนดการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ให้ปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยกำหนดเป็นวัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture) และกำหนดอยู่ในกลยุทธ์ ผู้บริหารจึงต้องยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานในสถานศึกษา ดังนั้น ครูที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันจึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วงค์ อัดพงษ์ (2559: 112-116) ศึกษาเรื่อง การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน พระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศล โสตา (2560: 213-223) ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรสายสนับสนุน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิตา กาบสุวรรณ (2561: 92-103) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน

ทุกด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกานต์ กาญจนอุดม (2562: 77-80) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พัทลุง เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ได้รับทราบนโยบายและแนวปฏิบัติงาน ตามหลักธรรมาภิบาลอย่างชัดเจนและทั่วถึงกัน อีกทั้งผู้บริหารมีการบริหารงาน และการดูแลเอาใจใส่ รวมถึงการให้ความสำคัญแก่ครูผู้สอนอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นผู้ที่ทำงานมาเป็นเวลานาน มากน้อยเพียงใด มองเห็นถึงศักยภาพในตัวครูผู้สอนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน มีการมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนเหมาะสม ทั้งภาระงานด้านการสอนและภาระงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศล โสตา (2560: 213-223) ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากร สายสนับสนุน จำแนกตามประสบการณ์ทำงานพบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา กาบสุวรรณ (2561: 92-103) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้อง กับงานวิจัยของ จัตตพงศ์ สุราโพธิ์ (2563: 118-123) ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงานพบว่าไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาทุกแห่งได้รับทราบนโยบาย การนำ หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานอยู่ใน สถานศึกษาขนาดใด ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ต่างต้องรับทราบ นโยบายและแนวทางปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลอย่างทั่วถึงและต้องยึดถือปฏิบัติกันทุกคน อีกทั้ง

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลักการบริหารที่ผู้บริหารทุกคนต้องยึดเป็นหลักในการดำเนินงานการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ จึงทำให้ผลการเปรียบเทียบไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิโชค จีศรี (2556: 72) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาลในทัศนคติของครู ในเครือข่ายเขาชะเมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2 เมื่อเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีทัศนคติต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาลในเครือข่ายเขาชะเมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร ลูกไทย (2558: 100) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษาที่ไม่มีความแตกต่างกัน ในทัศนะของผู้วิจัยนั้นว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะระบบการบริหารจัดการด้วยความดีงาม มีคุณธรรมนั้น ไม่ควรมีปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดความแตกต่างกัน เพราะคุณงามความดีเป็นสิ่งที่ควรยึดถือแบบแผนและบรรทัดฐานการปฏิบัติเดียวกัน สอดคล้องกับ พระครูจารุธรรมประภาส (2562: 52) ที่ได้เสนอทัศนะไว้ว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง การปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองคลองธรรม นอกจากนี้ยังหมายถึงการบริหารจัดการที่ดีซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ธรรมาภิบาลที่ใช้ในการบริหารงานนี้มีความหมายอย่างกว้างหาได้มีเพียงความหมายเฉพาะหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึงศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรม ทั้งปวงซึ่งวิญญูชนพึงมีและพึงประพฤติปฏิบัติ

5. ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 อภิปรายผลได้ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะด้านหลักนิติธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรมีการบริหารงานที่เป็นธรรม ให้ความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันทุกคน ปฏิบัติตนตามระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ บริหารงานโดยยึดความถูกต้องตามกฎหมาย ข้อบังคับทางกฎหมายเป็นหลัก มีการกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการกำกับดูแล ตักเตือน บุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ สนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาความรู้เรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับทางกฎหมายเพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยผู้บริหารควรมีความรู้เรื่องกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในระเบียบข้อบังคับและกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อาจจะเป็นผลจากการที่ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมในระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างเท่าเทียมกัน อีกนัยหนึ่งคือ ผู้บริหารมีการจัดการและการส่งเสริมที่ดีอยู่แล้ว ผู้ให้ข้อเสนอแนะ

จึงอยากจะเสนอให้สถานศึกษาได้นำไปเป็นแนวทางและแบบอย่างในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารินทร์ สงมะเริง (2559:101) ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารต้องจัดทำกฎระเบียบหรือข้อตกลงของสถานศึกษาให้ชัดเจน มีการกำหนดขั้นตอนที่เกี่ยวกับผลกระทบของครูถือปฏิบัติ โดยการเสมอภาคกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สีชล พิเศษพูน (2560 :71) ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนบางเสาธง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรให้ความยุติธรรมแก่ครูและบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จัตตุงค์ สุราโพธิ์ (2563: 112) ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี แนวทางการพัฒนา พบว่า ผู้บริหารจะต้องยึดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาในทุกด้าน ต้องมีการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

5.2 ข้อเสนอแนะด้านหลักคุณธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรมีหลักคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารงานในสถานศึกษา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับบอขายมูข มอบหมายงานแก่ครูและบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ตัดสินใจโดยใช้หลักการและเหตุผลในการพิจารณาความดีความชอบ ปลูกฝังให้บุคลากรมีความรักสามัคคีในองค์กร อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทนอดกลั้น ในการทำงาน มีความเมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจ มีความรักความห่วงใยต่อผู้ร่วมงาน และสนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรยึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการบริหารสถานศึกษา หัวใจหลักคือผู้บริหารต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม และต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้ผู้บริหารอาจจะมีการมอบหมายงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างไม่เท่าเทียมกันจึงเกิดการเปรียบเทียบเป็นการภายในของสถานศึกษา จนนำไปสู่ความสามัคคีภายในที่ลดลง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครู และบุคลากรทางการศึกษายึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระยุทธ เด่นดวง (2561: 93) ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่าสิ่งที่ควรปฏิบัติ คือ ผู้บริหารควรที่จะมีการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรเป็นไปด้วยความเป็นธรรม เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จัตตุงค์ สุราโพธิ์ (2563: 113) ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี แนวทางการพัฒนา พบว่า ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องเริ่มที่คุณธรรมในตัวเองก่อน คือ ต้องทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นเป็นตัวอย่าง เพราะตัวอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน เช่น การไม่มาทำงานสาย ไม่กระทำผิดต่อสังคม ก็สามารถที่จะเป็นตัวอย่างที่ดี และสามารถสอนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามได้ นอกจากนี้ในการบริหารงานต้องมีความเมตตา ปรารถนาให้ครูและบุคลากรมีความสุขในการทำงาน มีความกรุณา ปรารถนาให้ครู บุคลากรพันทุกข์ คือหากผู้ใต้บังคับบัญชาประสบปัญหาการทำงานจะต้องเข้าไปช่วยเหลือ

5.3 ข้อเสนอแนะด้านหลักความโปร่งใสกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ สามารถชี้แจงข้อมูล และหลักฐานต่าง ๆ ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเสมอ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีความซื่อสัตย์ สุจริต ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศให้มีความถูกต้อง เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และมีการจัดตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารยังขาดการชี้แจงข้อมูล เอกสารต่าง ๆ และสารสนเทศในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารงานงบประมาณ เลยทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามองว่าการบริหารสถานศึกษายังขาดความโปร่งใส จึงได้เสนอให้มีการตั้งคณะกรรมการในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำไปสู่การบริหารงานอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิชล เพิ่มพูน (2560 :71) ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนบางเสาะง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานและติดตามผลอย่างเป็นระบบและชัดเจน มีการดำเนินงานที่เปิดเผยมตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ มีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จัตตุงค์ สุราโพธิ์ (2563: 113) ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี แนวทางการพัฒนา พบว่า ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องของผลประโยชน์ส่วนรวม ผู้บริหารต้องไม่ตัดสินใจด้วยความรู้สึกส่วนตัวต้องใช้การตัดสินใจของคณะกรรมการ นอกจากนี้ ต้องสร้างระบบการบริหารงานให้พร้อมที่จะรับการตรวจสอบและมีการสืบค้นข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย

5.4 ข้อเสนอแนะด้านหลักการมีส่วนร่วมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้วยความเต็มใจ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาการทำงานเป็นทีม และเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารยังใช้อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ โดยขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งครู บุคลากร ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษารวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้บริหารจึงควรรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษา และส่งเสริมให้บุคลากรทำงานเป็นทีมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารีก วงศ์ชัยภูมิ (2556: 59) ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอภูสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จัตตุงค์ สุราโพธิ์ (2563: 114) ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี แนวทางการพัฒนา พบว่า ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมรับรู้และร่วมเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินงาน ตลอดจนคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการโรงเรียนที่ประกอบไปด้วยประชาชนและองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมร่วม

ในการบริหารสถานศึกษา มีการประชุมวางแผนการดำเนินงานให้ได้โดยผลการประชุมที่นำไปสู่การปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม

5.5 ข้อเสนอแนะด้านหลักความรับผิดชอบกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ มีภาวะผู้นำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอย่างทันท่วงที มีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการบริหารงานในสถานศึกษา มีการแต่งตั้งมอบหมายงานที่รับผิดชอบให้ครูและบุคลากร อย่างชัดเจน ทุ่มเทเวลาให้กับราชการ ควบคุมดูแลการปฏิบัติราชการของข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีความตรงเวลา และมอบหมายงานให้ตรงกับขอบข่ายงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจาก ภาระงานที่ผู้บริหารได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาที่สูงกว่ามีค่อนข้างมาก จึงไม่สามารถบริหารจัดการงานทุกงานได้อย่างทั่วถึง ในบางครั้งขาดการกล้าคิด กล้าทำ และกล้าตัดสินใจจึงทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาล่าช้า อีกทั้งผู้บริหารอาจจะมีการมอบหมายงานและหน้าที่ที่เกิดความทับซ้อนในสถานศึกษา ขาดการกระจายงานอย่างเป็นระบบ และอาจมอบหมายงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ตรงตามความถนัดและความต้องการของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารีก วงศ์ชัยภูมิ (2556: 59) ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอภูสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรมีการวางแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนอย่างรวดเร็วและเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จัตตพงษ์ สุราโพธิ์ (2563: 114) ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี แนวทางการพัฒนาพบว่า การบริหารสถานศึกษา ต้องสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบ ร่วมรับผิดชอบในผลของการจัดการศึกษาซึ่งผลผลิตคือผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารที่ดีต้องสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างแรงกระตุ้นเตือนให้มีความมุ่งมั่นตั้งใจ

5.6 ข้อเสนอแนะด้านหลักความคุ้มค่ากับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหารควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ อุทิศเวลาให้ราชการอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ รมณรงค์ให้ครูและบุคลากรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด กำหนดนโยบาย มาตรการประหยัดทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด รวมทั้งกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยประหยัดเวลาและเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาไม่คุ้มค่า ผู้บริหารขาดการประชาสัมพันธ์และการกำหนดกรอบการใช้จ่ายทรัพยากรภายในสถานศึกษา และยังใช้รูปแบบการบริหารงานแบบเดิม ขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน อีกทั้งในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและการสื่อสารได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารจึงควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีมาใช้ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความประหยัดและใช้ทรัพยากรได้อย่างเป็นประโยชน์ที่สุดตามกรอบงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารีก วงศ์ชัยภูมิ (2556: 59) ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอภูสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบข้อเสนอแนะ คือ

ผู้บริหารควรมีการประชุมชี้แจงก่อนและหลังการใช้จ่ายงบประมาณโรงเรียน สามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จัตตุงศ์ สุราโพธิ์ (2563: 123) ศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี แนวทางการพัฒนา พบว่า การบริหารสถานศึกษา ต้องใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารทรัพยากรของ สถานศึกษาอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด มีการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับอย่างคุ้มค่า และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความคุ้มค่าและการตรวจสอบ ต้องสร้างความตระหนักและมีการรณรงค์ให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยระดับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา แม้จะอยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่เมื่อพิจารณาด้านนิติธรรมพบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรที่จะใช้กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ และข้อบังคับต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด

1.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าไม่มีความแตกต่างทั้งด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ซึ่งเป็นจุดแข็งของสถานศึกษาในการกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลให้แก่บุคลากรทุกคน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษา และมีการประกาศใช้อย่างจริงจัง เข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า รวมทั้งมีการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างต่อเนื่อง

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษาได้เข้ารับการการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลเกิดสัมฤทธิ์ผลเป็นรูปธรรม

1.5 ในแต่ละปีงบประมาณผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูสะท้อนความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ โดยผู้บริหารจะต้องรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอจากครู เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนาการใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร

2.2 ควรศึกษาความมีประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล กับบริบทของสถานศึกษาเพื่อทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร:คุรุสภา.
- กัญจนรัตน์ สิ้นธุรัตน์. (2559). การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กัญญา เอี่ยมพญา. (2556). ธรรมชาติของสถานศึกษา. ฉะเชิงเทรา: บริษัทเอ็มเอ็น คอมพิวเตอร์. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- กิตติภูมิ สมศรี. (2560). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- แก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โกศล โสดา. (2560). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ของครูในเครือข่ายเขาชะเมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ครรชิต มาลัยวงศ์. (2557). เทคโนโลยีการบริหารการศึกษา (Online). http://www.drkanchit.com/general_articles/articles/general_24.html, 20 เมษายน 2565.
- คำธณ กระแสร์. (2556). คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของผู้บังคับบัญชา ศึกษานิเทศก์ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- จรัสศรี ทีปรัช. (2555). Good Governance กับการพัฒนาข้าราชการ. กรุงเทพมหานคร: ไอเดีย สแควร์.
- จัดตุงศ์ สุราโพธิ์. (2563). สภาพและแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จารึก วงศ์ชัยภูมิ. (2556). หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในเขตอำเภอภูสิงห์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

- จินดา พุ่มสกุล. (2556). **คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามความคิดของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- จิรัฏฐ์ คชลัย. (2561). **พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงราย.** สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- จุฑามาส นาคปฐม. (2559). **การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล อินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชญาพัฒน์ ดอกมะลิ. (2557). **คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดฉะเชิงเทรา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ฐิติรัตน์ เอี่ยมสกุล. (2555). **พฤติกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐกานต์ กาญจนอุดม. (2562). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร.** การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ดารินทร์ สงมะเรียง. (2559). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนใน เขตอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทรงศักดิ์ ภูศรีอ่อน. (2561). **การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย.** มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ. (2559). **การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ชนเดช วงศ์หาราช. (2563). “**ธรรมาภิบาล: ปัญหาการทุจริตในระบบราชการไทย.**” วารสารศึกษิตาลัย. 1(3), 29-42.
- ชนวัฒน์ สายนภา. (2559). **การศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพของโรงเรียนในอำเภอบ่อไก่ เขตอำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนะวันธิ แพทย์ชีพ. (2556). **สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- ธีรภัทร์ พรมนอก. (2560). **คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- ธีระยุทธ เต็นดวง. (2561). **หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นพดล อริตวี. (2561). **การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยบูรพา.
- นพปฎล สุนทรนนท์. (2547). **การจัดการความรู้**. กรุงเทพมหานคร: ไยไหม.
- นรมน ชันตี. (2561). **การศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นัสรีน อับดุลเลาะ. (2558). **การใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นิสวันต์ พิษณุดำรง. (2556). “ดัชนีวัดการบริหารจัดการที่ดี เครื่องมือตรวจสอบการทางานภาครัฐ เศรษฐกิจและสังคม.” วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 40(4), 21-26.
- บรรจบ บุญจันทร์. (2556). **การบริหารสถาบันเพื่อความเป็นเลิศ**. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.
- ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). **การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ประชา ศรีหาบุญทัน. (2556). **การเปรียบเทียบการรับรู้ของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 31**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. (2557). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา (Online)**. <https://www.gotoknow.org/posts/276228>, 26 มีนาคม 2565.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). **การบริหารวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
- ปัทมาพร วิริยวรงค์. (2558). **ความคิดเห็นข้าราชการครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พยุงค์ศักดิ์ ดาวกระจ่าง. (2561). **ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ในเขตอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด**. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พรชัย เจดามาน. (2556). **แนวทฤษฎีการบริหารการศึกษา** (Online). <http://www.oknation.net/blog/jedaman/2013/07/01/entry-1>, 20 มีนาคม 2565.
- พรศักดิ์ จันทร์อ่อน. (2555). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 (จังหวัดสกลนคร)**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระครูจรรยาธรรมประภาส (ประพาส จารุภาโส/คจสร). (2562). “**ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหาร**.” **วารสารนิสิตวััง**. 21(1), 52.
- พระครูสมุห์ไพฑูริย์ พนมสวय. (2562). “**การบริหารสมัยใหม่กับการบริหารเชิงพุทธศาสตร์**.” **วารสารมจร.ทริภุชชัยปริทรรศน์**. 3(2), 122-126.
- ภทรชรร พลอยงาม. (2557). **ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภารดี อนันต์นาวี. (2555). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริการการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. ชลบุรี: มนตรี.
- ยาเป็น เรื่องจรรยาสุศรี. (2555). **แนวคิดทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์** (Online). <http://www.kroobannok.com/blog/20420>, 26 มีนาคม 2565.
- เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2556). **การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รอซิด๊ะ เอ็ง. (2555). **การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2555). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- รัชยา ภักดีจิตต์. (2557). **วารสารความเป็นมาของธรรมาภิบาลในประเทศไทยว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** (Online). <http://www.chulabook.com/description>, 24 มีนาคม 2565.
- รัตนา กาญจนพันธุ์. (2554). **การบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอ.
- รัตนภรณ์ ส่งเสริม. (2557). **การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ. 2542**. เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง, หน้า 26-27.
- _____. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 17.
- รุจิรา เรือนเหมย. (2554). **ทฤษฎีระบบ** (Online). http://rujirax.blogspot.com/2011/07/blog-post_08.html, 20 มีนาคม 2565.
- วงศ์ อัดพงษ์. (2559). **การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล-โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วชิราภรณ์ บุญถนอม. (2558). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในอำเภอโคกเจริญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วนิดา กาบสุวรรณ. (2561). **การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตเบญจบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- วรพจน์ บุษราคัมวดี. (2551). **องค์การและการจัดการ**. ปทุมธานี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วราพร ลูกไทย. (2558). **การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ**. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วันทนา เมืองจันทร์. (2558). **บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** (Online). <https://www.moe.go.th/wijai/role.htm>, 1 เมษายน 2565.
- วันนะเลก เหลืออง. (2557). **สภาพและปัญหาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาของรัฐ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วันเพ็ญ หรุจิตตรีวัฒน์. (2555). **“Good Governance” กับการฟื้นฟูเศรษฐกิจ**. ผู้จัดการรายวัน. หน้า 8.
- วันวิสา ยิ่งช่วย. (2556). **หลักการบริหารการศึกษา** (Online). <http://www.gotoknow.org/posts/349868>, 10 เมษายน 2565.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). **การบริหาร : หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา.

- วีระยุทธ พรพจน์ธนาส. (2557). “องค์ประกอบของธรรมาภิบาลในโรงเรียน.” วารสารนักบริหาร. 34(1), 86.
- ศิริพงษ์ เศาภายน. (2555). **หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ**. นนทบุรี: บริษัท บุ๊คพอยท์ จำกัด.
- ศิริพร พงษ์ศรีโรจน์. (2555). **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สกล อินทร์คล้าย. (2556). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2558). **Good governance กับการพัฒนาข้าราชการ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์ และคณะ. (2556). **ท้องถิ่นโปร่งใส**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สหัสพงศ์ พิทอนวร. (2563). **การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับจรรยาบรรณวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สันถวันท์ พยาเลี้ยง. (2552). **การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมเขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1. (2565). **บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1** (Online). <https://www.phatthalung1.go.th/?name=page&file=page&op=Personnel>, 12 พฤษภาคม 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2554). **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: วีทีซีคอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). **หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีพุทธศักราช 2542**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2554). **ประกาศสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เรื่อง แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555-2558** รัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2557). **ผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.

- สิชล เพิ่มพูน. (2560). การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มเกาะแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
- สิทธิโชค จีศรี. (2556). ศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาลในทัศนคติของครูในเครือข่ายเขาชะเมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุดาวรรณ เต็มเปี่ยม. (2558). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุทธศรี วงษ์สมาน. (2554). สถานการณ์การบริการด้านการศึกษาไทยในประชาคมอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุทัศน์ สุธีกุลสมบัติ. (2550). ธรรมาภิบาล (Good Governance) คืออะไร (Online). <http://www.ipc.wikipedea.ovg/wiki>, 1 เมษายน 2565.
- สุธารี เปาวิมาน. (2557). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจตามทัศนะของผู้บริหารสถานประกอบการในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุภักดิ์ ยมพุก และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2558). “การบริหารสถานศึกษาและการรับรู้การสนับสนุนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มที่ 4.” วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ. 8(2), 78.
- สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน. (2561). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2558). กัลยาณมิตรนิเทศสำหรับผู้บริหาร กลยุทธ์ในการนิเทศเพื่อสร้างโรงเรียนให้เข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- เสน่ห์ จุ้ยโต. (2557). การพัฒนาตัวแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่องค์กรสมรรถนะสูง. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.
- อนัญญา บั๊นงาม. (2559). สภาพและปัจจัยการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. (2560). “หลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.” รัฐสภาสาร. 65(7), 1-3.

- อังคณา พิมพ์ดี. (2559). การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- อัจฉรา จงดี. (2560). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อำนาจ เผือกบริสุทธ์. (2560). หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนบางเสาธง
- Blumel, C. M. (2000). *Foreign Aid, Donor Coordination and the Pursuit of Good Governance (Kenya)*. Maryland: University of Maryland.
- Chester, I. B. (1938). *The function of an executive*. Cambridge: Harvard University Press.
- Hendrik, J. T. (2005). *Donos and Good Governance: Analysis of a Policy Discourse in the Netherland and Germany*. Ph.D. Dissertation, University Twente.
- Kimmet, P. (2005). *The Politics of Good Governance in the Asian 4*. Griffith: Master Degree Griffith University.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970) "Determining Sample Size for Research Activities." *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 608.
- Marcella, C. C. (2007). *Educational Governances of the Morocco Unified School District* (Online). <http://www.proquest.umi.comn>, May 10, 2022.
- Ross. (2002). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. P. 2447-A.
- Tennekes, H. J. (2005). *Donos and Good Governance: Analysis of a Policy Discourse in the Netherland and Germany*. Ph.D. Dissertation, University Twente.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผศ.ดร.รุจิราพรรณ คงช่วย ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการวัดผลการศึกษา
2. อาจารย์ ดร.พรรณี ผุดเกตุ ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษา
3. อาจารย์ ดร.มนต์ธิวา ไชยแก้ว ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษา

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน งานบัณฑิตศึกษา โทร. ๑๖๘๙

ที่ ว ๒๓๖๑/๒๕๖๕

วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิราพรรณ คงช่วย

ด้วย นางสาวปรียานุช ทองชู นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา รหัส ๖๓G๑๘๐๐๐๒ หลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สงขลา ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต ๑” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

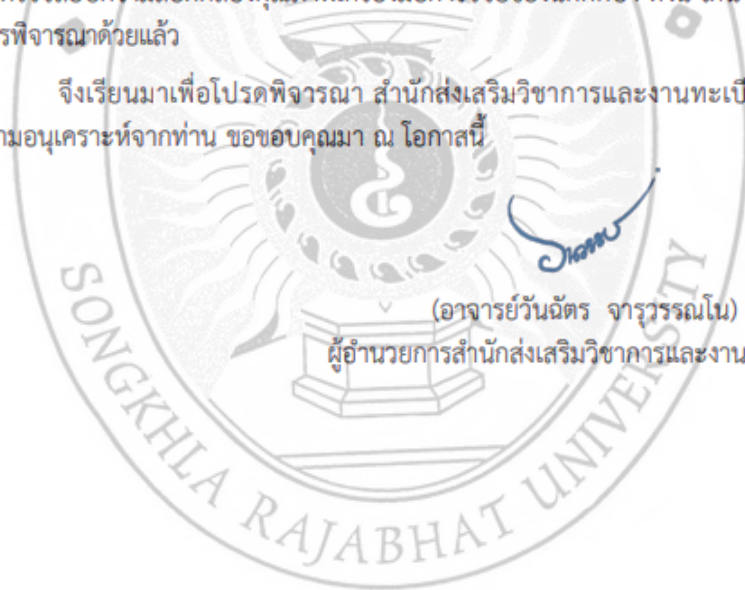
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้
ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในเรื่องที่นักศึกษาทำการค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเป็น
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษา ทั้งนี้ ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อ
ประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์วันฉัตร จารวรรธโน)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ตามที่งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้เรียนเชิญข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิราพรรณ คงช่วย เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนางสาวปรียานุช ทองชู นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา รหัส ๖๓G๑๘๐๐๐๒ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต ๑” ดังรายละเอียดตามหนังสือสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ที่ ว ๒๓๖๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕ นั้น

ข้าพเจ้าได้รับทราบรายละเอียดดังกล่าวแล้ว จึงพิจารณา ดังนี้

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ไม่สะดวกเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

(ลงชื่อ).....

S. Pms

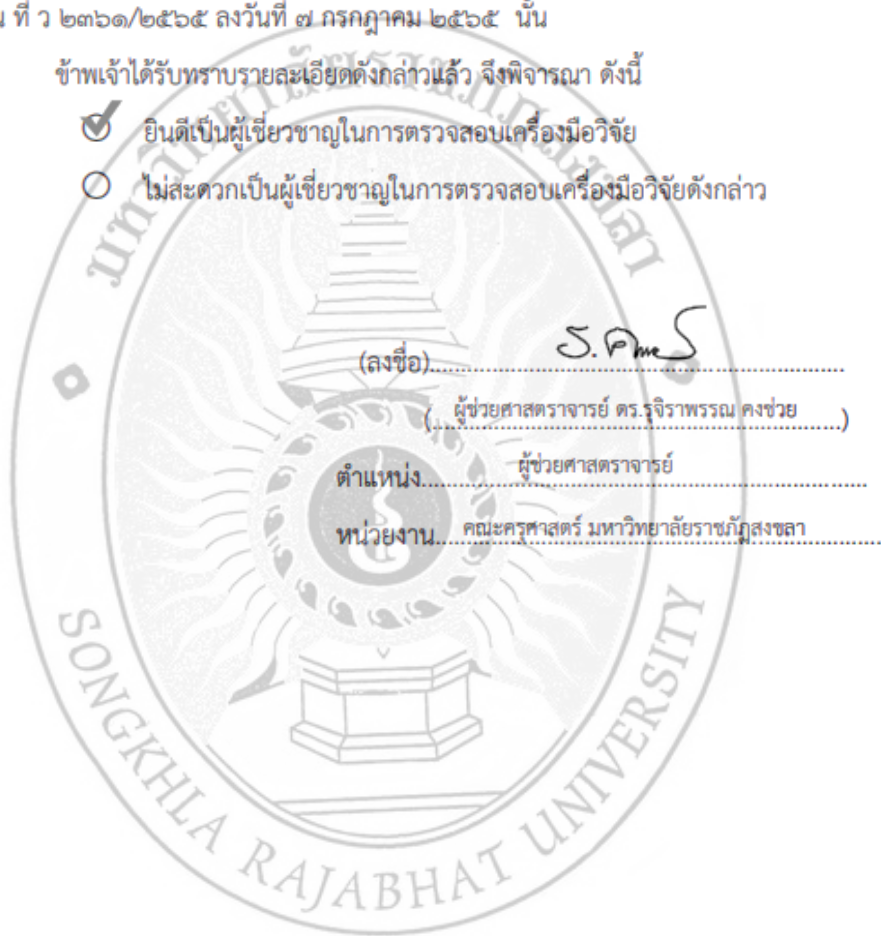
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิราพรรณ คงช่วย)

ตำแหน่ง.....

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

หน่วยงาน.....

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน งานบัณฑิตศึกษา โทร. ๑๖๘๙

ที่ ว ๒๓๖๑/๒๕๖๕

วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.พรรณี ผุดเกตุ

ด้วย นางสาวปรียานุช ทองชู นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา รหัส ๖๓G๑๘๐๐๐๒ หลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต ๑” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้
ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในเรื่องที่นักศึกษาทำการค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญเป็น
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษา ทั้งนี้ ได้นำส่งเครื่องมือวิจัยมาเพื่อ
ประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์วันฉัตร จารุวรรณโน)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ตามที่งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้เรียนเชิญข้าพเจ้า อาจารย์ ดร.พรณี ผุดเกิด เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของ นางสาวปริญานุช ทองชู นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา รหัส ๖๓G๑๘๐๐๐๒ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต ๑” ดังรายละเอียดตามหนังสือสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ที่ ว ๒๓๖๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕ นั้น

ข้าพเจ้าได้รับทราบรายละเอียดดังกล่าวแล้ว จึงพิจารณา ดังนี้

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ไม่สะดวกเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

(ลงชื่อ).....

(ดร.พรณี ผุดเกิด)

ตำแหน่ง รักษาการคณบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

หน่วยงาน โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน งานบัณฑิตศึกษา โทร. ๑๖๘๙

ที่ ว ๒๓๖๑/๒๕๖๕

วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.มนต์ทิวา ไชยแก้ว

ด้วย นางสาวปรียานุช ทองชู นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา รหัส ๖๓G๑๘๐๐๐๒ หลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต ๑” โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร ศิริสุข อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้
ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในเรื่องที่นักศึกษาทำการค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญ
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องคุณภาพเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษา ทั้งนี้ ได้นำส่งเครื่องมือวิจัย
มาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์วันฉัตร จารวรรธโน)

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ตามที่งานบัณฑิตศึกษา สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้เรียนเชิญข้าพเจ้า อาจารย์ ดร.มนต์ทิศา ไชยแก้ว เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของ นางสาวปริยานุช ทองชู นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา รหัส ๖๓G๑๘๐๐๐๒ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร-มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ภาคพิเศษ) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งได้รับ อนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต ๑” ดังรายละเอียดตามหนังสือสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียน ที่ ว ๒๓๖๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๕ นั้น

ข้าพเจ้าได้รับทราบรายละเอียดดังกล่าวแล้ว จึงพิจารณา ดังนี้

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
- ไม่สะดวกเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

(ลงชื่อ).....

(อ.ดร.มนต์ทิศา ไชยแก้ว)

ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน..... (คท.คท.คท. มรภ.สงขลา)

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์
 - 1.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
 - 1.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา
 - 1.3 เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1
3. แบบสอบถามนี้ใช้กับครูเป็นผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถาม จึงใคร่ขอความกรุณาจากครูโปรดได้กรอกแบบสอบถามทุกข้อด้วยความเป็นจริง
4. แบบสอบถามชุดนี้ ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด และคำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

นางสาวปรียานุช ทองชู
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. ระดับการศึกษา

- ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

2. ประสบการณ์การทำงาน

- น้อยกว่า 5 ปี
 5-10 ปี
 มากกว่า 10 ปี

3. ขนาดสถานศึกษา

- ขนาดเล็ก (นักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน)
 ขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121-600 คน)
 ขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 601 ขึ้นไป)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

คำชี้แจง โปรดอ่านคำถามแต่ละข้อโดยละเอียด แล้วพิจารณาการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็น
ของท่านเพียงช่องเดียว โดยใช้เกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1	ระดับความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
ด้านนิติธรรม					
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกฎระเบียบ มีความถูกต้องชัดเจนทันสมัย ได้รับการยอมรับ จากครู บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง					
2. ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงาน โดยยึดกฎ กฎหมาย ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับของทางราชการ					
3. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อครูและบุคลากร อย่างเสมอภาค เท่าเทียม และมีความยุติธรรม					
4. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากร ปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับตามระเบียบ ทางราชการและโรงเรียน					
5. ผู้บริหารสถานศึกษามีการแนะนำ ตักเตือนครู และ บุคลากร ที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและสถานศึกษาอย่าง กัลยาณมิตร					
6. ผู้บริหารสถานศึกษามีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ทำ ผิดอย่างถูกต้อง ชอบธรรม					
7. ผู้บริหารสถานศึกษาให้การยกย่อง ชมเชย สนับสนุน ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผน ของทางราชการ					

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
8. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบ แบบ แผนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากร					
9. ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือน เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด					
10. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานของสถานศึกษาอย่างถูกต้อง ตามระเบียบและกฎเกณฑ์ที่กำหนด					
ด้านหลักคุณธรรม					
11. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต					
12. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตั้งใจ ขยันหมั่นเพียร					
13. ผู้บริหารสถานศึกษามีความอดทน อดกลั้นต่อ อุปสรรคในการทำงาน					
14. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่นใน ความถูกต้องดีงาม					
15. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อครูและบุคลากร ด้วยความสุภาพ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					
16. ผู้บริหารสถานศึกษามีความเสียสละเพื่อประโยชน์ ส่วนรวม เอื้อเฟื้อมีน้ำใจ และจริงใจต่อ ผู้ใต้บังคับบัญชา					
17. ผู้บริหารสถานศึกษาให้การส่งเสริมสนับสนุนครู และบุคลากรให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ					
18. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม หนุนเสริมให้มี การใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน					
19. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักคุณธรรมและจริยธรรม ในการปฏิบัติงานและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ครูและ บุคลากร					
20. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดโครงการ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมให้ครูและ บุคลากร					

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1	ระดับความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
21. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับติดตามไม่ให้เกิด บุคลากรมีการทุจริตในการใช้จ่ายงบประมาณ					
ด้านหลักความโปร่งใส					
22. ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างถูกต้องตรงตาม ความเป็นจริง					
23. ผู้บริหารสถานศึกษามีขั้นตอนการดำเนินงาน ที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน					
24. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตอบข้อซักถามและ ข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ได้อย่างชัดเจน					
25. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ มีส่วนร่วมรับรู้การบริหารงานด้านต่าง ๆ					
26. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ด้วยความถูกต้องเป็นจริงพร้อมเปิดเผยแก่ สาธารณชน					
27. ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการการใช้จ่าย งบประมาณเป็นไปอย่างเปิดเผย และสามารถ ตรวจสอบได้					
28. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอน ตัดสินใจผลการเรียนด้วยความถูกต้องเป็นปัจจุบัน และสามารถตรวจสอบได้					
หลักการมีส่วนร่วม					
29. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษา					
30. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการ ปฏิบัติงานของสถานศึกษา					
31. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา					

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1	ระดับความคิดเห็น				
	มาก ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
32. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิด โอกาสให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีบทบาทใน การประเมิน ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา					
33. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการประชุมและมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจปัญหาสำคัญ ๆ ของสถานศึกษา					
34. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนในการแก้ไข ปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษา					
35. ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบหมายงานให้ครู และบุคลากรอย่างชัดเจนและให้อิสระใน การบริหารงาน ที่ได้รับมอบหมาย					
36. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการให้ สถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษา					
ด้านหลักความรับผิดชอบ					
37. ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งและมอบหมาย หน้าที่รับผิดชอบให้ครูและบุคลากรใน การปฏิบัติงานอย่างชัดเจน					
38. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตาม กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ถูกต้อง ครบถ้วน และทันตามกำหนดเวลา					
39. ผู้บริหารสถานศึกษามีการยอมรับผลที่เกิดจาก การตัดสินใจและจากการกระทำทั้งผลดีและ ผลเสียและสามารถอธิบายเหตุผลในการกระทำ นั้นได้					
40. ผู้บริหารสถานศึกษากล้าที่จะยอมรับและ ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องตามรายงาน ผลการตรวจสอบและผลการประเมินจากฝ่าย ตรวจสอบ					
41. ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติงานสำเร็จและ บรรลุตามเป้าหมายตามที่ตั้งไว้					

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
42. ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูและบุคลากร มีความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ					
43. ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานบุคลากรด้วย ความรับผิดชอบให้ทุกฝ่ายมีขวัญกำลังใจใน การปฏิบัติงาน					
ด้านหลักความคุ้มค่า					
44. ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการใช้จ่าย งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ					
45. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนรณรงค์ ให้บุคลากรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและให้เกิด ประโยชน์สูงสุด					
46. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดมาตรการใน การประหยัดทรัพยากรภายในสถานศึกษา					
47. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้นำ วัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่หรือบำรุง รักษา และ ซ่อมแซมวัสดุครุภัณฑ์ให้อยู่ในสภาพดี					
48. ผู้บริหารสถานศึกษามีการควบคุม กำกับ และ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานเต็มเวลา ตามศักยภาพ					
49. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและ บุคลากร มีความรู้ความเข้าใจและมีจิตสำนึกใน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นความสำคัญ ของทรัพยากร					
50. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและเปิดโอกาสให้ บุคลากรประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

1. ด้านหลักนิติธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

2. ด้านหลักคุณธรรมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

3. ด้านหลักความโปร่งใสกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

4. ด้านหลักความรับผิดชอบกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

.....
.....
.....

5. ด้านหลักการมีส่วนร่วมกับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

.....

6. ด้านหลักความคุ้มค่ากับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

.....

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างดี

ภาคผนวก ง
การหาคุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 22 ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลัก
ของเนื้อหาแบบสอบถาม ตอนที่ 2

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3			
ด้านนิติธรรม						
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนด กฎระเบียบมีความถูกต้องชัดเจน ทันสมัย ได้รับการยอมรับจากครู บุคลากร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2. ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงาน โดยยึดกฎ กฏหมายระเบียบ แบบแผน ข้อบังคับของทางราชการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อครู และบุคลากรอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และมีความยุติธรรม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู และบุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อบังคับตามระเบียบทาง ราชการและโรงเรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5. ผู้บริหารสถานศึกษามีการแนะนำ ตักเตือนครูและบุคลากรที่ ประพฤติตนไม่เหมาะสมตามกฎ ระเบียบข้อบังคับของทางราชการ และสถานศึกษาอย่างกัลยาณมิตร	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6. ผู้บริหารสถานศึกษามีบทลงโทษ สำหรับผู้ที่ทำผิดอย่างถูกต้อง ชอบธรรม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7. ผู้บริหารสถานศึกษาให้การยกย่อง ชมเชย สนับสนุนครูและบุคลากร ที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผน ของทางราชการ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตาม กฎระเบียบ แบบแผนเป็น แบบอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากร	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตาราง 22 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3			
	9. ผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณา การเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมาย กำหนด	0	+1			
10. ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการ แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานของสถานศึกษาอย่าง ถูกต้องตามระเบียบและกฎเกณฑ์ ที่กำหนด	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านหลักคุณธรรม						
11. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความตั้งใจ ขยันหมั่นเพียร	+1	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
13. ผู้บริหารสถานศึกษามีความอดทน อดกลั้นต่ออุปสรรคในการทำงาน	0	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อครู และบุคลากรด้วยความสุภาพ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16. ผู้บริหารสถานศึกษามีความเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เอื้อเฟื้อมี น้ำใจ และจริงใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17. ผู้บริหารสถานศึกษาให้การส่งเสริม สนับสนุนครูและบุคลากรให้มี ความก้าวหน้าในวิชาชีพ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม รณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรม และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตาราง 22 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3			
	19. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลัก คุณธรรมและจริยธรรมใน การปฏิบัติงานและเป็นตัวอย่าง ที่ดีแก่ครูและบุคลากร	+1	+1			
20. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มี การจัดโครงการที่ส่งเสริมการ เรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมให้ครู และบุคลากร	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
21. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับ ติดตามไม่ให้บุคลากรมีการทุจริต ในการใช้จ่ายงบประมาณ	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
ด้านหลักความโปร่งใส						
22. ผู้บริหารสถานศึกษาให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อมูลต่าง ๆ ให้ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทราบอย่างถูกต้องตรง ตามความเป็นจริง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23. ผู้บริหารสถานศึกษามีขั้นตอน การดำเนินงานที่ชัดเจนและ สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตอบ ข้อซักถามและข้อสงสัยเกี่ยวกับ การปฏิบัติงานของสถานศึกษาได้ อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
25. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาส ให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมรับรู้ การบริหารงานด้านต่าง ๆ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
26. ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำ ข้อมูลสารสนเทศด้วยความถูกต้อง เป็นจริงพร้อมเปิดเผยแก่สาธารณชน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตาราง 22 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3			
	27. ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการ การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่าง เปิดเผย และสามารถตรวจสอบได้	+1	+1			
28. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนตัดสิน ผลการเรียนด้วยความถูกต้องเป็น ปัจจุบันและสามารถตรวจสอบได้	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
ด้านหลักการมีส่วนร่วม						
29. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และระเบียบข้อบังคับของ สถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาส ให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการวางแผนการ ปฏิบัติงานของสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
32. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิด โอกาสให้ ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย มีบทบาทในการประเมิน ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
33. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหา สำคัญ ๆ ของสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตาราง 22 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3			
	34. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย มีส่วนในการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานของสถานศึกษา	0	+1			
35. ผู้บริหารสถานศึกษามีการมอบหมาย งานให้ครูและบุคลากรอย่างชัดเจน และให้อิสระในการบริหารงานที่ ได้รับมอบหมาย	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
36. ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหาร จัดการให้สถานศึกษาและชุมชน มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
ด้านหลักความรับผิดชอบ						
37. ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้ง และมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้ ครูและบุคลากรในการปฏิบัติงาน อย่างชัดเจน	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
38. ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบ ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดถูกต้อง ครบถ้วน และทันตามกำหนดเวลา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
39. ผู้บริหารสถานศึกษามีการยอมรับ ผลที่เกิดจากการตัดสินใจและจาก การกระทำทั้งผลดีและผลเสีย และสามารถอธิบายเหตุผลใน การกระทำนั้นได้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
40. ผู้บริหารสถานศึกษาล้ำที่ที่จะยอมรับ และดำเนินการแก้ไขปรับปรุง ข้อบกพร่อง ตามรายงานผล การตรวจสอบและผลการประเมิน จากฝ่ายตรวจสอบ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตาราง 22 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			รวม	IOC	ผลการ พิจารณา	
	1	2	3				
	41.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติงาน สำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายตาม ที่ตั้งไว้	+1				+1
42.	ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครู และบุคลากรมีความรับผิดชอบต่อ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
43.	ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงาน บุคลากรด้วยความรับผิดชอบให้ ทุกฝ่ายมีขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
ด้านหลักความคุ้มค่า							
44.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน การใช้จ่ายงบประมาณอย่างมี ประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
45.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนบรรณารักษ์ให้บุคลากรใช้ ทรัพยากรอย่างประหยัดและให้เกิด ประโยชน์สูงสุด	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
46.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนด มาตรการในการประหยัดทรัพยากร ภายในสถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
47.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนให้นำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมา ใช้ใหม่หรือบำรุง รักษาและซ่อมแซม วัสดุครุภัณฑ์ให้อยู่ในสภาพดี	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
48.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการควบคุม กำกับ และส่งเสริมให้ครูและ บุคลากรปฏิบัติงานเต็มเวลาตาม ศักยภาพ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตาราง 22 (ต่อ)

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3			
	49. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ ครูและบุคลากร มีความรู้ความเข้าใจ และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และเห็นความสำคัญ ของทรัพยากร	+1	+1			
50. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยี มาใช้ในการปฏิบัติงานและเปิด โอกาสให้บุคลากรประยุกต์ใช้ใน การจัดการเรียนการสอน	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้

ตาราง 23 ค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลัก
ของเนื้อหาแบบสอบถาม ตอนที่ 3

ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)			รวม	IOC	ผลการ พิจารณา
	1	2	3			
1 ด้านหลักนิติธรรมกับ การบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2 ด้านหลักคุณธรรมกับ การบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3 ด้านหลักความโปร่งใสกับ การบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4 ด้านหลักการมีส่วนร่วมกับ การบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5 ด้านหลักความรับผิดชอบกับ การบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6 ด้านหลักความคุ้มค่ากับ การบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ตาราง 24 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1

รายการ	ค่าความเชื่อมั่น
การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	0.98
1. ด้านหลักนิติธรรม	0.95
2. ด้านหลักคุณธรรม	0.97
3. ด้านหลักความโปร่งใส	0.96
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	0.95
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	0.96
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	0.96

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = 0.98

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม = 30 คน

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 50 ข้อ = 6 ด้าน

